

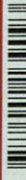
Lokal komertzialetako bizilagun berriak

ARGIA

Euskal Herriko Auzoak

01894

Korrika badator

BADOK HAMAHIRU

JOSEBA PERMACHI:
"EAJ-k zuzenbidezko estatu batean
bagina bezala jokatu nahi du"

JON SARASUA:
"Politikan eta euskalgintzan
goldea pasatzeko garaia da"

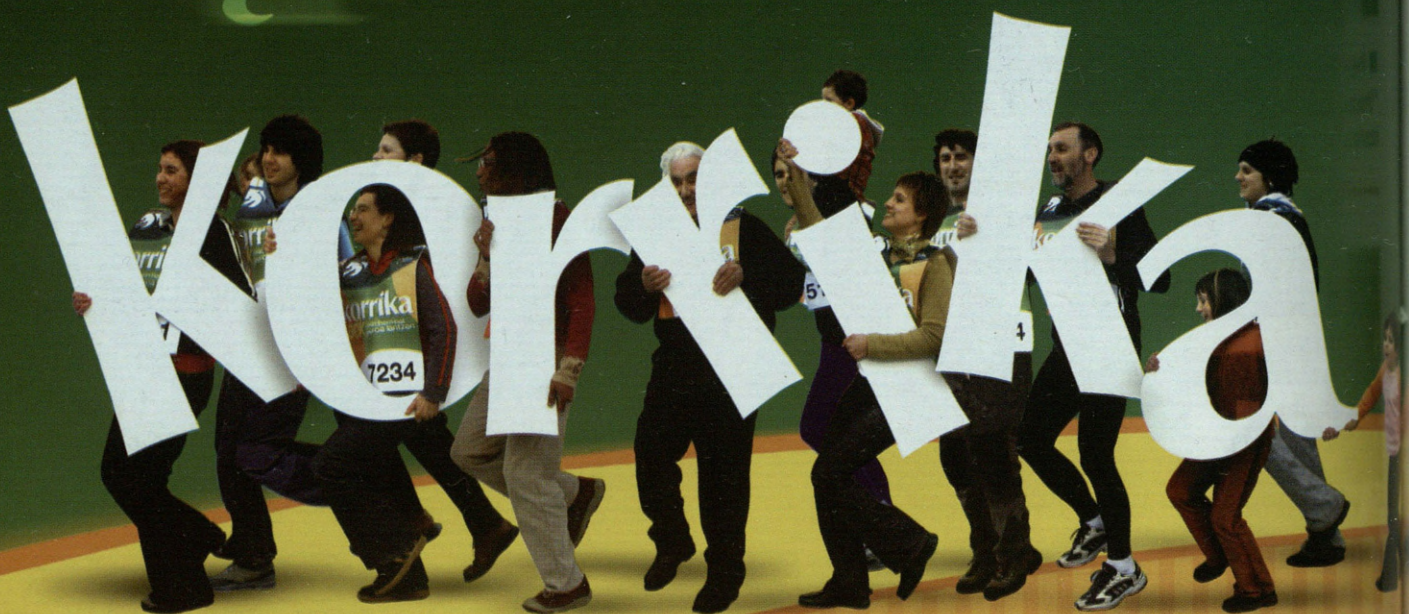
2003 | Maule | Iruñea

apirilaren 4tik 13ra

æk

rekin herri bat geroa lantzen

euskaraz eta korrika

badator

Disainua: antza S.A.L.

■ **Pedro Berrio Ategortua:**
"Inposizioaren monumentua
izango da Boroa" **14**

■ **Joxe Manuel Irigoien:**
"Blokeo egoera irauli beharra
dago" **18**

■ **Luis Camino:**
"Perkusio hindua da
osoena eta
misteriotsuena" **41**

■ **Ihesi: Legazpitik
barrena** **51**

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Termometroa	6
Elkarrizketa: Joseba Permach <i>Mikel Asurmendi</i>	9

EKONOMIA

Elkarrizketa: Pedro Berrio Ategortua. <i>Daniel Udaltz</i>	14
---	----

EUSKARA

Blokeo egoera irauli beharra dago. <i>Joxe Manuel Irigoien</i>	18
---	----

GIZARTEA

Korrika 13: Badok hamahiru, bada egitekorik. <i>Aitziber Salaberria/ Pilar Iparragirre</i>	20
Beheko bizilagun berriak. <i>Maria Gonzalez</i>	28
Elkarrizketa: Jon Sarasua. <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	32

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Elkarrizketa: Luis Camino. <i>Jon Gurrutxaga</i>	41

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	56

IRITZIAK

Politika: <i>Txato Agirre</i>	8
Kultura: <i>Karlos del Olmo</i>	40
Azkena: <i>Iñaki Murua</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

gizarte ekintza

BATASUNA Legez Kanpo...

ARRIBA
EPAIA !!!

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetza: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA:
Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com
INTERNETEN:
www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	110 euro
Ipar Euskal Herria	133 euro
Espainia	110 euro
Beste atzerriak	140 euro
Airez	219 euro

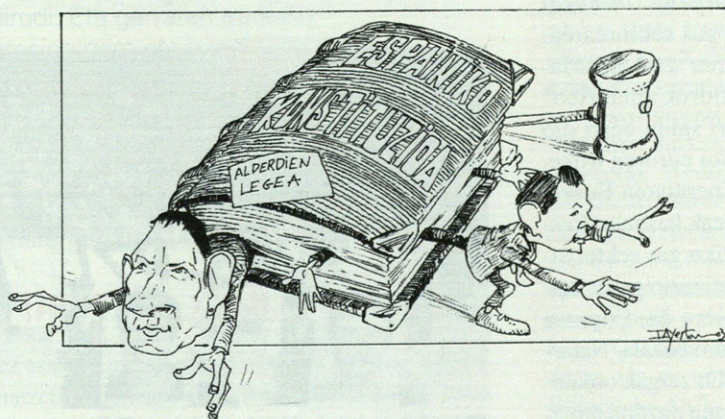
KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

ARGIA eta Batasunaren arteko harremanak bere ohi-koan jarraituko du

Espainiako Auzitegi Gorenak Batasuna legez kanpo jarri duela eta, ARGIA argitaratzen duen Komunikazio Biziagoa SA Lek jakinarazi nahi du eragile instituzional, politiko, sozial eta kultural ugari-ekin duela harremana, eta horietako bat da Batasuna. Aurrera begira, alde biek hala nahi duten heinean, gure arteko harremana orain arte bezalakoa izaten jarraituko duela adierazi nahi diegu gure irakurleari eta euskal gizarteari.

Komunikazio Biziagoa S.A.L.

■ Iñigo Ayestaran

-Ezkerrean: Arnaldo Otegi.

-Eskuinean: Juan Jose Ibarretxe.

Hiruko Txikian

LIBRE

Zelakoan bizi zen bere poesietako maitalearekin. Presoek inoiz ez dutela ziega abandonatzen jakitunak, etxe berrirako semea ere egina zuten. Hirurak elkarrekin bizi nahiak ez zion poetari lagun presoekiko ahanzturarik ekarri, eta hura bisitatzeraz abiatu zen etxetik urrun, Espainiara. Lagunarengana kartzelan sartu ostean, bere atzean utzitako ate alimalia ez zioten berriro irekiko. Bertan atxiki zuten preso, berriki eraikitzen ari zen mundutik aparte. Espainiako Justiziatik libre uste zue-nak, ez zion tankerarik hartzen zentzugabe-ko egoerari. Fiskal baten esku omen zegoen. Bitartean, preso. Egunak joan, egunak jin inork ez zion adierazpen garbirik egiten.

Halako batean kalean utzi dute, ezer asko-rik ez dakiela baina epaile baten peko. Bere etxe berritik urrunduta, maitalea eta semea gogoan bizitzera behartu dute. Eta poetak izua irentsiz, bere lotsa erakutsiz kartzelan utzitako lagunei idazteko astia hartu du, haien harrera eskertzeko edo. Ez omen dute egurtu. Ez omen dute poltsaz itolarrian eman. Baina Estatuaren inpunitateaz gazti-gatu dute, inguruak ikas eta egiazta dezan presoak inoiz ez duela ziegari ginditzen. Bere hurrengo poesia liburuan, Mikel Ibar-gurenek berriro ere irekitzen ez diren ate alimaleetatik haratago dagoenaz ariko zaigu segurki.

♦ JOXEMARI OSTOLAZA

TERMO

TXANPONA

NATURCORP

Nazio bateko sektore estrategikoak esku publikoek kudeatuak izan behar lukete beti eta ondorioz kasuan kasuko Gobernuak kontrolatuak. Nabarmena dirudien hau dagoeneko ez da hala Juan Jose Ibarretxeren Gobernuarentzat. Naturcorpen, Euskal Herriko gas sektorearen, kapitalaren %62 Asturiaseko "HidroCantábrico" enpresari saldu berri dio 505 milioi euroren truke. 2000n Energiaren Euskal Erakundeak hasitako Euskal Herriko gas sektorearen pribatizazio prozesuaren amaiera da. Enpresa publiko oro bezala, Naturcorp EAEn zergak ordaintzen ditugun guztion diruari esker sortu da. Naturcorp bezalako enpresa bat haren eskutan jarraitu behar luke, gasa hain sektore estrategiko garrantzitsua izanik. Pribatizazioa burutzen denean, interes pribatuak izango dira agintzen dutenak, eta normalean ez dute interes sozialekin bat egiten. Nazio batek ezin du bere aberastasunaren zati bat galtzen utzi, enpresa pribatu eta multinazionalen ateoian joan nahi ez badu. Gainera haiek kostu handiagoko fakturak eskatuko dituzte beranduago. Ibarretxeren Gobernuak olatu kapitalista-neoliberalera igotzea nahiago izan du, gu pobreak eta mendekoago eginez.

◆ DANIEL UDALAITZ

PRESOEN OSASUNA ETA SAKABANAKETA BERRIZ KALEAN

BAUTISTA Barandalla eta Koldo Kareagaren osasun egoera larria izan arren eta beren askatasuna behin eta berririo eskatu arren, espetxe agintaritzak eta espetxe zaintzarako epaileek ez dute arrazoirik ikusten hauek aske uzteko. Bi kasu hauek dira preso gaixoen artean agerikoenak eta azken boladan mobilizazio ugari egin dira beren eskubideen alde, azkena joan den larunbatean Iruñean. Baionan, bestalde, euskal presoek sakabanaketa politikaren aurkako manifestazio zabal eta jendetsua egin zen iragan larunbatean.

■ Iruñean joan den larunbatean Etxeretek deitutako manifestazioa.

MIDAS ELKARTEAK GOGOR SALATU DU EGUNKARIA IXTEA

EGUNKARIAREN aldeko ekimenek aurrera jarraitzen dute "Egunkaria" itxi eta hilabete eta erdira. Europako Batasuneko Midas hizkuntza minorizatuen egunkarien elkarteko presidente Toni Ebnerrek Bruselan egindako bilkura batean gogor salatu du "Egunkaria"ren itxiera. EBn halakoak gerta daitezkeenik ere sinesgaitza dela esateaz gain, Espainia eta Turkiaren arteko zeharkako konparaketa egin du eta EBko estatuei halakoak ez gertatzeko estatuei presio handiagoa egin

behar dela zehaztu du. Bestalde, jadanik 500 pertsonatik gora autoinkulpatu da "Egunkaria"ren auzian Espainiako aginte judizialen aurrean.

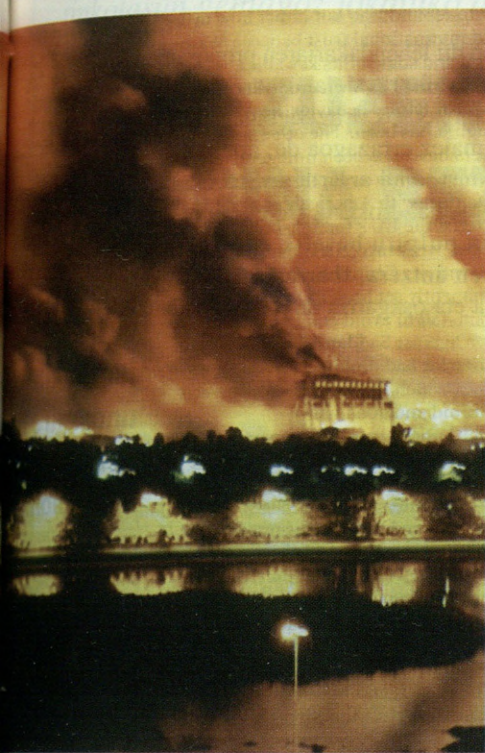
EUSKAL FUTBOL SELEKZIOA SAHARAKOAREN AURKA

RASD-EK (Errepublika Arabiar Saharak Demokratikoa) bere 20. urteurrena beteko datorren maiatzaren 20. eguna Euskal Herriko ordezkaritza handi bat abiatuko da Mendebaldeko Saharako aurka. Ekitaldi ugari egongo da ospakizun gisa, eta horien artean saharar futbol selekzioak eta euskal futbol selekzioak egingo duten partida. Euskal selekzioa osatuko dutenak Realean, Osasuna eta, besteak beste, Athletic-en aritu izan diren jokalariek dira, esate baterako Jesus Mari Zamora eta Periko Alonso. Kalitate eta

B A H E A

• Joseba Arregi Eusko Jaurlaritzako kultura sailburu ohia "Egunkaria"ren itxieraz "La Clave" astekararen egindako elkarrizketa. (Galdera) "Ustez ETArekin lotura izanagatik "Egunkaria" itxi izanak eztabaida handia ekarri du Euskal Herrian". (Erantzuna) "Komunikabide baten itxierak eztabaida zaila eta korapilotsua sortzen du beti, hor oinarritzko eskubideek talka egiten dute eta gizarte demokratiko baten muga lerroan ibili daitezke. Zuzenbide Estatuaren erabakiekiko begirune handienetik diot hau. Dena den, garbi

ETROA

emaitzaren aldetik ez da erraza aurreikuspenik egitea baina ikuskizuna behintzat bermatua dago.

BATASUNA ETA ELKARRIREN ARTEKO HARREMANAK

JOAN den igandean, martxoaren 30ean, "Gara" egunkariak jakitera eman zuenez, duela gutxi Batasunak gutun bat igorri dio Elkarriri iazko urrian izandako bilera batean luzatutako argibide batzuekiko erantzuna eskatuz. Gutunean, Elkarriri eskatzen zaio argitzea ea bitartekaritarako erakunde bat den edo bere zeregina Ibarretxe lehendakariaren aholkularitzara den; bakea bilatzen duen eragilea den edo autonomismoaren sostengu soziala lantzen duen. Gutunean, Batasunak ez du ulertzen giza eskubideen alorrean Elkanik ezker abertzalea eta PP kritikatzeko baina ezer

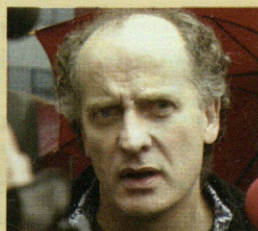
SETIATUA DAGO PP

Estatubatuar eta britainiarrek Iraken pentsatu baino oztopo gehiago topatzen ari diren moduan, Espainiako agintariak ere gero eta oposizio maila handiagoa dute herritar, elkarte eta alderdi gehienek aldetik. Espainian egon daitekeen estatu krisiaz dextente hitz egiten ari da eta akaso halakorik baiezteko goizegi bada ere, gerra luzatzen bada krisi horrek PPren gobernuareta bete betean harrapatuko duela dirudi. Eta gerraren aurkako presioa gero eta handiagoa den neurrian, barne etsaiaren erabilera (euskal nazionalismoa) gero eta handiagoa egingo du Espainiako Gobernuak, azken asteetan gero eta ageriago ikusten ari den bezala.

ez esatea Lakuak manifestazioak bortxaz sakabatatzen dituenean, joan den irailaren 14koa kasu, Ertzaintzak Batasunako egoitzak ixten dituenean edo atxilotetetan Ertzaintzak tortura erabiltzen duenean. Bien arteko harremanak normaltzeko gai hauek argi geratu behar dutela uste du Batasunak.

GAZTE ABERTZALEEK INSTITUZIO BERRIA PROPOSATU DUTE

BERE sorreraren XV. urteurrenaren ospakizunetan EAKo Gazte Abertzaleek euskal herritar guztiak ordezkatzeko lituzkeen erakunde berria sortzea proposatu du, sufragio unibertsalez aukeratua eta egungo erakundeak ordezkatzeko asmorik gabe. Bere helburua, azken finean, euskal identitatea ordezkatzeko litzateke.

■ M. Otamendi

IZPIAK

Martxelo Otamendik Madrilgo Instrukzio Auzitegian jarri ditu tortura salaketak eta **Iñaki Uriak, Xabier Oleaga eta Xabier Alegriak** Donostiako Auzitegian jarri dituzte Guardia Zibilaren aurkako tortura salaketak. Beraien aurka Espainiako Barne Ministerioak jarritako kereila dela eta, Gillermo Ruiz Polanco epailearen aurrean ez dute adierazpenik egin epaileek beren salaketak egiazkoak diren ala ez ebatzi arte. Donostiako Auzitegiak, bestalde, Madrilgo Auzitegi Nazionalaren esku utz ditzake salaketa hauek.

Jaime Mayor Oreja PPko EAEko parlamentariak jakinarazi duenez, gerraren ondorioz PPk maiatzaren 25eko hauteskundeak galduz gero Espainiaren batasuna arriskuan legoke. Bere esanetan, ezkerak eta nazionalistak Konstituzioa gaintutako lukeen bigarren trantsizio bat bultzatuko lukete eta kasurik onenean Katalunia eta EAEko estatutuak erreformatuko lirateke eta txarrean "Euskadi galdu".

dudana zera da, Euskadin ez dagoela biolentziak eta terrorismoak kutsatu gabeko espaziorik. Eta, tamalez, euskararen mundua ere kutsatua dago".

• PSE-EEren hauteskunde kanpainan Emilio Gebara Arabako diputatu nagusi ohi eta jeltzale ohiak esan zuen Ibarretxe lehendakaria "populista arduragabea" zela eta Euskal Herrian gatazka hirukoitza sortzen ari zela "herritar nazionalista eta ez nazionalisten artean, euskal lurraldeen artean eta Euskadi eta Espainiako gainerako lurraldeen artean".

Sei hilabete bete ditu lehendakariaren proposamenak

Aste honetan bete ditu sei hilabete Ibarretxe lehendakariak, Eusko Legebiltzarrean, ezagutzera eman zuen proposamenak, bakerako eta normalkuntzarako proposamenak. Indarkeriaren, bazterkeriaren eta agintekeriaren tunel beltzetik irteteko, iraganera garamatzan bidea alde batera utzi eta aurrera begira burututako egitasmo bezala aurkeztu zuen lehendakariak bere proposamena. Gainera, eta hala zioen lehendakariak proposamenaren sarreran, konponbide eta irtenbideen egarritz dago euskal gizarteak, proposamen eta alternatiba zain dago, indarkeriaren zama eta alderdi politiko batzuen ezetz sistematikoa gainditu nahian. Konponbideak nahi ditu euskal gizarteak, aurrera begiratu nahi du herriak, lehenari uko egin gabe, noski, baina aurrera egin nahi du eta zurrumbilo noragabe honetatik atera.

Orduan bezala gaur ere, nahiz eta sei hilabete pasatu diren, egoera berdintsuan aurkitzen garelako esan daiteke, edota gaiztotu egin dela esateko arrazoiak ere atzeman daitezke. "Euskaldunon Egunkaria" ixtea eta Batasunaren ilegalizazioa, besteak beste, giroa zapuztu eta aldrebestearen lekuko. Abertzaletasun izpirik sumatzen zaion guztia susmagarri egiterainoko eraso antolatutako indarkeriaren aitzakian, abertzaletasun kutsua duen ororen aurka dena baleko izango balitz bezala.

EGOERA larri eta erasotzaile honen aitzinean entzun dira ahotsak, han eta hemen, Euskal Herriaren nortasuna eta euskal hiritarren borondatea errespetatzen dutenen artean, politika bide bateratu bat, gutxieneko baldintzetan oinarritutako estrategia komun bat adosteko eta gauzatzeko. Bestela gureak egin du edo Euskal Herriak jai du, zioten ahots horietako batzuek. Kanpoko erasoei gutxi edo gehiago bateratzen gaituzte, erreazio gaitasun hori gordetzen dugu, baina hori bakarrik ez da nahikoa, planteamendu propio eta iraunkor bat beharrezkoa zaigu aurrera egin nahi badugu.

Eta nire ustez, planteamendu propio eta eraginkor bat egiteko garaian, lehen baino are gaurkotasun eta eduki

gehiago hartzen du lehendakariaren proposamenak. Dagoneko erreferente bihurtu delako gure gizartearentzat eta, bestalde, ekarpen berriak, iritzi gehigarriak jasotzeko egina dagoelako. Tamalez errazagoa da, nonbait, proposamenaren edukia puntuz puntu aztertu eta hobetu ordez, osotasunean deskalkifikatzea, erokeria bat edo iruzur bat dela esanaz, ezetzaren pulpitu batetik edo bestetik. Edozein proposamenaren antzera, Ibarretxe lehendakariarena ere eztabaidagarria eta osagarria da, baina ez litzateke egokia eta zuzena goitik behera, oso-
osorik arbuizatea.

Jose Mari Agirre
Udalbiltzaren
zuzendaritzako kidea

"Lehen baino are gaurkotasun eta eduki gehiago hartzen du proposamenak. Erreferente bihurtu delako gure gizartearentzat eta, bestalde, ekarpen berriak, iritzi gehigarriak jasotzeko egina dagoelako"

Azken bolada honetako erasoak ikusi ondoren, badirudi lehendakariaren proposamena blokeatzen eta betoak jartzen saiatuko direla konstituzioa eta estatutua feditze bihurtu nahi dituztenek, baina orduan, berak adierazi berri duen bezala, herri kontsultaren bidea erabili beharko du zuzenean. Eta gerta daiteke proposamenaren zilegitasuna, herriak eman diezaiokeena, legezkotasunaren aurretik etortzea. Orduan, gutxienez, erreferente bikain bat izango dugu etxerako eta kredentzial ezin hobeago bat kanporako. Baina hiritarren hitza etxekoek, bertakoek errespetatu beharko dugu lehendabizi, kanpokoek errespetua eskatu eta irabazi nahi badugu ●

INICO AZKONA

J O S E B A P E R M A C H

Batasuneko koordinatzailearen iritziz, Batasunaren debekua eman zen geroztiko egoera berean dago bere alderdia ilegalizazioaren ondoren ere. Espainiako Estatuak aurrerantzean tinkotasun gehiagoz jokatu duen ez badaki ere, lanean jarraitzeko asmoa berretsi digu.

“EAJ-K ZUZENBIDEZKO ESTATU BATEAN BAGINA BEZALA JOKATU NAHI DU”

■ “1998tik aurrera asko hitz egin da Estatutua eta egungo marko politikoa gaingitu beharraz, zorionez, azken asteotan errealitate hori berriz agertu da”.

Batasunaren ilegalizazioa ezagutu eta aste batera hitz egin genuen Joseba Permachekin. Bestalde, Herria 2000 Elizako Jexumari Zalakain eta Elkarriko Inesa Ariztimuño kideek iritzi artikulua bana idatzi dute.

Batasuna iazko ekainean debekatu zuten eta irailean bere egoitzak ixten hasi zen Ertzaintza. Harrezkero gertatuaz mintzatu gara abiapuntuan Espainiako Estatuaren legaltasunetik kanpo dagoen Batasuneko koordinatzailearekin: “PPk eta PSOEk Alderdi Politikoen Legea iragarri zutenetik aurreikusi zitekeen guztia bete da. Gainera, ilegalizazioaren epaia publikoa egin bada ere, guri oraindik ez digute honen berri eman. Honek prozesuaren lotsagarria erakutsi du, finean, prozesua balizko justiziaren esku utzi ondoren, politikoei hartutako erabaki bat izan da”, esan digu Permachek. Bere esanetan, ordea, legaltasuna eta zilegitasuna ez dizkie Espainiako Estatuak ematen eta lanean tinko jarraitzeko konpromisoa berretsi digu: “Azken aste hauetan herritarrek nahiz gizarte eragile ezberdinek onartu digute zilegitasuna eta indar politiko bezala

aintzat hartzen gaituztela azpimarratu nahi dugu”.

■ Harreman horiek eraginkorrak izan daitezke, esaterako, EA, AB, Batzarre, Aralar eta Zutik alderdiekin harremanak lantzeko.

Gu beti mintzatu gara indar politiko hauekin nahiz gainontzekoekin eta orain ere irekiak gaude harremanak landu ahal izateko. ABren eta EAren kasuan harreman iraunkorrak izan ditugu azken hilabeteetan. Jakina denez, alderdi guztiei Protokolo ekimena aurkeztu genien, eta AB kenduta, gainontzeko alderdiek ezezkoa eman ziguten, bakoitzak arrazoi ezberdinak dituelarik. Hala ere, gizarte eragileek

□ **“Ezker abertzaleak hauteskundeetan parte hartzeko aukerarik ez badu, ea bozka horiek nola beregana ditzaketen besterik ez dute buruan gainontzeko alderdiek”**

ematen diguten zilegitasuna ezagutzen dute alderdi hauek eta beraiek ere badakite zilegitasuna ezinbestean eman behar dituztela. Une honetan, ordea, indar politiko hauek badakite ere datozen udal eta foru hauteskundeetan ezker abertzaleak parte hartzeko zailtasun handiak dituela eta interes elektoralak nagusi dira haien baitan. Guk, interes elektoral horien gainetik, gaur egun eragile politiko guztiekin daukaguna baino askoz harreman handiagoa eta iraunkorragoa izatea nahiko genuke, herri honek dituen arazoei aurre egiteko.

■ EAJrekin harremana dago bestalde. Batasunaren iritziz ilegalizazioari aurre

■ “Autodeterminazioaren alde dauden herri sektoreen aurrean eskaintza politiko sendo bat eta norabide finko bat jartzen baldin bada, une honetatik ere indartuta atera gaitezkeela uste dugu Batasunean”.

egiteko gakoa ez da judiziala, politikoa baizik. Xabier Arzalluzek Estrasburgo-ko Auzitegiak legearen aurkako epai bat ematea oso garrantzizkotzat jotzen du. Zeregin horretan EAJrekin dituzuen diferentziak agerikoak dira.

Guk eraso politiko bati erantzun politikoa eman behar diogula esaten dugu. Eta egoera honi aurre egiteko bai gure aldetik zein alderdi politiko guztien aldetik eman beharreko erantzuna nolako izan behar den azaldu diegu gizarte eragileei. Horrek ez du kentzen bestelako ekimenak burutu ahal izatea eta ekimen juridikoak ere aurrera eraman behar ez direnik. Guk ere Estrasburgora joko dugu, baina jakitun gara urteak pasa beharko direla ilegalizazioari buruzko epai bat jaso ahal izateko. Bien bitartean, ordea, Euskal Herrian milaka herritarren eskubideak urratuak izango dira. Horregatik ekimen hori bigarren maila batean kokatzen dugu, gure eta EAJren arteko ezberdintasuna horretan datza. EAJk egoera larri honetan oraindik ere demokrazia eta zuzenbidezko estatu batean bagina bezala jokatu nahi du. Ez du zuzenbidezko estatu baten oinarritzko zutabeak erori direla guztiz onartu nahi. Guk, aldiz, jasaten ari garen eraso politiko honi

erantzun politiko bat eman behar zaiola diogu.

■ **Zer erantzun politiko mota eman nahi dio Batasunak egoera honi?**

Guk eskaintza publikoa egina diogu EAJri harreman iraunkorrek zabaltzeko, baina, hasteko, Batasunaren eta EAJren artean ez dago inolako harremanik. Horrek EAJren aldetik dagoen borondatea agerian uzten du. Nekez jakin dezakegu zein motako erantzuna eman diezaiokegu egoera honi, aldez aurretik hitz egiteko borondaterik ez baldin badago. Batasunak beste alderdiekin batera erantzun politiko bateratu bat adosteko prest dago. Baina, beste alderdi politikoei buruz esan dudana bezala, une honetan EAJ-EA koalizioa hauteskundeetarako perspektiba batean ikusten dugu soil-soilik, emaitza oparoenak nola bildu besterik ez dute buruan. Ezker abertzaleak

hauteskundeetan parte hartzeko aukerarik ez badu ea bozka horiek nola bereganatu ditzaketen besterik ez dute buruan orain.

■ **Erantzun hori zein perspektiban koka daiteke zure ustez?**

Berriki, “Egunkaria”ren itxieraren aurrean, eragile politikoak eta sozialak gaitz izan gara horrelako eraso bati erantzuteko. Denok ados jarri gara “Egunkaria”ren inguruan proiektu berri bat abian jartzeko. Beraz, Batasunaren ilegalizazioaren auzia ere, “Egunkaria”ren aldeko erantzunaren perspektiban bezala jarri behar dugula uste dugu, eraikuntzaren perspektiban. Indar politiko baten lege kanporatzeari aurre egiteko burutu behar diren ekimenak zehazteko egokiena alderdi guztien artean hitz egitea litzateke, baina zoritxarrez ez dugu borondaterik ikusten.

■ **Bien bitartean, Fernando Barrenak honela esan du berriki: “Edo ados jartzen gara gutxieneko baldintzetan, edo Euskal Herriak jai du”. Egungo egoerak gutxieneko baldintzetara hurbiltzen edo aldentzen laguntzen zaituzte?**

Gure ikuspuntutik, egungo egoeran inoiz baino garbiagoa azaltzen ari da egungo marko juridiko eta politikoa gainditu behar dugula, azken 25 urteren ondoren

□ **“EAJk ez du zuzenbidezko estatu baten oinarritzko zutabeak erori direla guztiz onartu nahi”**

■ Jexuxmari Zalakain, Herria 2000 Elizako kidea eta EHUtik kaleratutako irakaslea

Lepoan hartu ta segi aurrera

Iskeriako otso beltzek aurrera egin beharra daukate, herri modura iraungo badute, Errusiar inperioaren kontra. Palestinako ekintzaile armatuak eta armarik gabeek aurrera segitu beharra daukate, temoso eta tinko, Elohin edo JHWHk -arabiarren lepotik, jakina- beretzat aukeratutako herritik libratuko badira. Irakeko soldaduek aurrera segitu beharra daukate baptista petroliozaileek eta putre zuriek odolustu eta arpilatzea nahi ez badute.

Kurdistango "pesh merga" adoretzuek ezker-eskuin aurrera segitu beharra daukate batzuen eta besteen artean -direla Baath partiduko klanek, hegoaldeko ayatolah beltzek edo otomanoen kasta-koek- suntsitzea nahi ez badute. Eroritakoa "lepoan hartu ta segi aurrera", ez dago beste biderik. Moduak, tankerak, bitarteak eta enparauak egoera bakoitzean egokituak izango dira, baina segitu beharra daukagu, kostatzen ahala kostatzen.

PPko kaio otzan eta bakezalea Euskal Herria bonbaz betetzen ari da, "Gara" egunkariako Tasio komikilari jenialak erakutsi digunez. Eta irudia errealitate bihurturik, B-52 hegazkin bonbardatzaileek Bilbo eta Iruñea gainean hornitu dituzte motoreak airean doazela, eta Bardeetan entrenatzen dira amerikarren bes-telako txori harrapakariak, urkoaren soroan mokoka sartu aurretik. Badaezpada ere gure herriko zeruan, ikus dezagun hemen nork agintzen duen -guardia zibilak, Martxelo!-; senti dezagun buru gainean dauzkagula bonbak, tonaka, pasadan bakan bat jausiko ote den, bihotza bizi gaitezen -total espainola izan nahi ez duen euskaldun mozolo bat gutxiago nori inporta zaio-.

Gure lurra ez da gure lurra, itsasoa galipotez zikindu digu herri zeltiarrak gaita jotzen dabilzan itsaslabarretan hondoratutako itsasontzi batek, eta auskalo zer ekarriko duten erraietan aurtengo kosterako berdelek; zerua, berriz, ebatsi egin nahi digute, oraindik duintasuna galdu ez duten herrien bizitza infernu

bihurtu nahirik. Baina segitu beharra dago, hala ere, nahiz eta itsasoko zikin-eria Urrobiko ur gezetan garbitzerik ez daukagun.

"Territorio komantxea" omen da gurea, Mayor Orejak dioenez, benetako iparramerikarren oroitzapena lohitu guran, eta, bide batez, gogora dezagun, haien modura desager gaitzkeela, giza-kion bizitza edozeren gainetik errespetatzen duten erpeen artean. Ez dira kontura-

tzen, guk libre bizi nahi dugula guk geuk ondutako lurrean, eta ez direla apatxeak izango euskal herritarrok desagerraraziko gaituztenak. Ez dute ikasi oraindik, desagertzekotan, guk geuk erabakiko dugula holakorik, usoak txorimaloekin nahasiko ditugunean, etxeko atarian paraturik atezuan egon ordez, aldamenekoen korta-usaina amesten hasten garenean.

Paraguayko jesuiten "misioan" herria nola defenditu diskuti-tzen aritu ziren fraideak -armak eskutan ala baketsu-, Elizaren baimenez portugaldarrak jo eta su, kanoikadaz eta iskiluz sartu zirenean. Baina denak garbitu zituzten konkistatzaileek. Beno, denak ez; neska-mutiko bana salbatu ziren, eroritakoak omendurik, herria berriro eraikitzen hasteko. Segitu beharra haiek ere! Eroritakoak omentzen ere ez digute guri uzten, konkistatzaileek noizbait utzitako armak eskutan harturik, konkistatzaile berrien kontra oldartu direnean. Eta trenbidea baketsu gurutzatzen ere ez, euskara ofiziala izan dadin eskatzen dugunean. Eta Nafarroako arranoari hegoak ebaki zizkion errege faltsutzailearen ondo-rengoei putz egitea ere ez. Egin genuen "Egunkaria", "Egunero" lasai irakurtzeko eskubidea ere ez dugu Ardi beltza buru-galduok! Kale gorrian utzi dituzte gure gazteak, herria beren modura moldatzeko ezinean. Eta batzeko behingoz esaten digute. Baina nola batuko gara, Batasuna bera legez kanpoko jo dute-nean? "Lepoan hartu ta segi aurrera" hala ere ●

marko demokratiko bat gauzatzeko gure lanak azkartu behar ditugula. 1998tik aurrera asko hitz egin da Estatutua eta oraingo marko politikoa gainditzearen beharraz, zorionez, azken asteotan erreali-tate hori agertu da berriz ere. Hau da, egungo marko-ak ez ditu inondik inora euskal herritarren eskubideak bermatzen. Euskarazko egunkariaren itxiera, indar politikoko baten ilegalizazioa edota hauteskundeetara eskubide osoz aurkeztu ezin izatea ditugu horren froga.

■ Xabier Arzalluzek, berriz, Ibarretxe-ren planaren hasierak autodeterminazioa daukala esan du. Batasunak auto-

determinazioa gakoa dela dio.

Ibarretxe planak inondik ere soluziobi-de bat planteatzen baldin badu, guk hitz egin dugu horretaz eta egoera berri hone-tan haxe berresten dugu: plan horrek

□ **"Egunkariaren proiektu berri bat abian jartzeko ados jartzen bagara, Batasunaren ilegalizazioaren auzian ere jar gintezke"**

egungo markoaren baitan burutu nahi duen aldaketa bideraezina da. Planak ez dio guk eraiki nahi dugun marko demokratiko eta nazionalaren baitako planteamenduari hel-tzen. Adibidez, bere planak lau herrialde

kanpo uzten ditu eta lau herrialde horietan euskal herritarrek bizi duten eskubideen urraketa, eskubide linguistikoa, kasu, ez du aintzat hartzen. Gure iritziz, Euskal Herri osoan ematen ari den eztabaidari heldu

beharko genioke denen artean. Eta horren barnean autodeterminazioaren esku-bidea dago, Xabier Arzallu-zek dioen bezala. Baina ezin da esan autodeterminazioa dela gakoa eta autodetermi-

nazioaren eskubidea existituko ez balitz bezala hiru herrialdeentzako ez dakigu zein motako prozesua muntatu.

■ **"Euskal gizarteari etorkizuneko proiektu bat eskaintzeko gai bagara,**

orduan eraso hau egoera onuragarria bilaka daiteke”, esan zenuen orrialde hauetan joan den ekainean.

Zaila eta gogorra da esatea egoera lazgarrietan onurak egon daitekeenik. Guk, ordea, une honetan aldaketa politikoaren beharra eta aukera ikusten ditugu. Autodeterminazioaren alde dauden herri sektoreen aurrean eskaintza politiko sendo bat eta norabide finko bat jartzen baldin bada, une honetatik ere indartuta atera gaitezkeela uste dugu. Herri honek tamaina honetako erasoei aurre egiteko gai dela erakutsi du eta Batasunaren illegalizazioaren ondoren ere indartuak aterako gara.

■ Etorkizuneko proiektu bat aipatu zenuen. Zertan da Batasunaren proiektu hori?

Batasuna oso denbora gutxi duen erakunde bat da, eta jaio eta berehala bi proposamen egin zituen. Bat, konponbide demokratiko bat bilatzearen ildoan eta bestea, marko berri bati begira, “Euskal Herria eraikitzen” proposamena. Bi proposamen horietaz gain, une honetan estrategia zehatz bat planteatzen dugu. Lehenik, erasoei erantzun zehatz bat ematea, eta bigarrenik, marko demokratiko bati begira, herri honetako eragile guztien arteko estrategia bateratu bat definitzea proposatzen dugu. Proiektu hau euskara eta irakas-kuntzaren alorrean gauzatu beharko litzateke hasteko, eta eremu sindikalean eta instituzionalean ondoren. Norabide honetan lanean ari gara gizarte eragile ezberdinekin.

Azken 25 urteen ondoren oraingo markoa krisian baldin badago, ezinbestekoa da eragile sozio politiko abertzaleen arteko estrategia bateratu bat planteatzea minimo demokratikoetan oinarritutakoa. Ezker abertzaleak proposamen zehatzak egin ditu. Beste alderdiek, ordea, berriz ere, beren planteamenduak mahai gainean jarri beharrean, emaitza elektoralei begira ari dira. Alderdi abertzaleak mahai baten inguruan biltzeko unea da.

■ Zein planteamenduren inguruan, adibidez?

Udalbiltzak planteatu duen nazio eztabaidaren inguruan hausnarketa komun bat

■ “Batasunak aurkezteko eskubiderik ez duen unetik hauteskunde hauen zilegitasun demokratikoa edo balizko demokrazia hori erabat ukituta gelditzen da”.

egin liteke, minimo demokratikoak adostu eta horiek lortzeko bidean denon artean zein estrategia finka dezakegun aztertu.

■ Hauteskundeak batetik eta ETak bere jarduera segituko duela pentsatuta bestetik, zaila dirudi hori bideratzea.

Herri honek badauka esperientzia bat buruan. 1998ko udaz geroztik zabaldua-ko garaia hor dago. Garai itxaropentsua izateaz gain aurrera pauso nabarmenak eman genituen herri bezala. 1998ko udan lortu ziren akordioak lortzeko mahai azpiko lan handia egin behar izan zen,

□ “25 urteren ondoren nekez defendatu daiteke Euskal Herrian demokrazia dagoela, egungo markoa baliagarria dela”

harreman ugari izan zen borroka armatua zegoen bitartean. Uda hartan, EAJrekin bilkura genuen egun berean, Ertzaizak ETako Iñaki Zeberio militantea hil zuen Gernikan. Horregatik EAJren eta gure arteko harremana ez zen bertan behera gelditu. Gure iritziz, ezberdintasuna horretan datza. 1998ko uda baino lehen indar politikoen aldetik borondaketa politiko bat izan zen, nolabaiteko adostasun politikoetara iristeko nahia eta une honetan zortzarrez ez dago. Borroka armatua ez da aitzakia bezala erabili behar. Borroka armatua, batzuen mugak ikusita, alor mailako zenbait akordio bat sinatzeko oztopo izan daiteke, baina inondik inora ez harremanak lantzeko eta denok norabide batean lanean hasteko.

■ Egoera larria izan arren, ez gaude une horretan, antza.

Ez. Baina, egoera larria izan arren, itxaropentsua egoteko arrazoiak baditugu. 25 urteren ondoren nekez defendatu daiteke Euskal Herrian demokrazia dagoela, egungo markoa baliagarria dela, ez dela aldaketa politikorik behar. Une honetan hori guztia inoiz baino ageriago gelditu da. Eragile sozialak eta sindikalak horren aldeko apustua egiten ari dira, egiten ari garen hausnarketa horretatik ekimen zehatzak aterako direlakoan gaude. Betiere, baldin eta hauteskundeak deei begira eginiko planteamenduak bertan behera uzten badira, bestela herri honek jai du.

■ Nolako hausnarketa egiten duzue Batasunean hauteskundearen aurrean?

Batasunak aurkezteko eskubiderik ez duen une beretik hauteskunde hauen legaltasun demokratikoa edo balizko demokrazia hori erabat ukituta gelditzen da. Guri debekatu egin zaigu aurkeztea, baina, zorienez, AuBren bitartez eta herriz herriko plataformen bitartez, herriko hainbat sektore autodeterminazioaren eta aldaketa politikoaren alde antolatzen ari da. AuB hitzarmen minimo eta akordio baten alde ari da, benetako eskaintza politiko bat gauzatu duelakoan gaude, baikor gara.

ALBERTO ELOSEGI

■ Inesa Ariztimuño, Elkarriko kidea

Salbuespenik gabeko pluralismoaren alde

Giza eskubideen defentsan pluralismoaren defentsan bezala, ez dago salbuespenetarako lekurik". Printzipioen marko honetan oinarrituta baloratu du Elkarrik ilegalizazio-estrategia hasiera-hasieratik. Estrategia honi Batasuna legez kanporatzea erabaki duen Auzitegi Goreneko epaiari dagokionez, lau ikuspuntutan oinarrituta baloratu daiteke prozesu hau: printzipio demokratikoak, prozedura demokratikoak, indarkeria eta bizikidetasun arazoen konponbideak, eta egoera berriaren aurrean erantzunak.

ALBERTO ELOSEGI

1. Printzipioak. Ilegalizazio-prozesuak eta buru eman dion sententziak demokraziaren oinarritzko printzipioak urratu ditu. Hiritarren zati bat adierazpen politiko eta hauteskunde-adierazpen askatasunik gabe utzi du. Euskal hautesleen %10ak baino gehiagok bere erreferentzia politikoa klandestinitatean edukiko du, errotuta dagoen taldea desagerrarazi nahi delako. Honek guztiak, ondorioz eta muinean, printzipio demokratikoetan, pluralismoaren printzipioan, ideologia, adierazpena, elkartze eta hiritarren partehartze-askatasunean eragiten du.

2. Prozedurak. Ilegalizazio-estrategiak, Alderdi Legeak eta honi jarraitu dion prozesu judizialak -ezagutu berri dugun epaia arte- prozedura demokratikoen mugak zitalki bortxatu ditu eta ondorioz, euskal gizartearen parte batentzat demokrazia ezagutezina izaten hasi da. Egoera eta alderdi zehatz bati zegokion legea egin dute eta ez alderdi politikoei, orokorrean, zegokion legea. Ikusi dugu lege bat "ad hoc" nola idatzi den, ustezko zehatz batzuetan oinarrituta nola egin den legea. Egiaztatu dugu legeen atzera eraginik ezaren irizpidea interesen arabera eta anbiguotasunez nola erabili den. Ikusi dugu delitua subjektu kolektiboek nola leporatzen zaien, uste molaletan

oinarrirituta gainera eta ez frogetan. Hauteman dugu botereek -betearazlea, legegilea eta judiziala- aho batez eta nahastuta jardun dutela, berme eta kontrol demokratikoen galera larriarekin. Azkenik, konfirmatu da sententzia iragarri baten kronikaren aurrean geundela, aurreikus zitekeen bezala epaia presaka idatzi eta epaiaren berria Irakeko ultimatumarekin batera eman dutelako.

3. Konponbideak. Ilegalizazioa itxaropen faltsua da. Historia hurbilaren

analisiak eta gatazken konponbide-prozesuen ikasketak honakoa esatea ahalbidetzen dute: bazterketa bakearen eta bizikidetasunaren normalizazioa helburu duen bidearen aurkakoa dela. Bake-prozesu baterako bidea indarkeriaren aurkako jarreran, printzipio demokratikoetan, elkarriketan eta sentikortasun politiko desberdinak aintzat hartzean oinarritzen da. Ezin da ahaztu ilegalizazioaren aurka dagoen errealitate sozial batean aplikatuz inposatuko dela. Euskal gizartearen gehiengoa Batasunaren ilegalizazioaren aurka dago, talde politiko honekin bat egin ala ez. Ilegalizazioak bizikidetasunaren aurkako ondorioak ekarriko ditu, eta konponbidera hurbildu ezean, urrundu egingo gaitu. Tentsioaren eta krispazioaren gorakada ekarriko du. Behin betiko konponbide prozesu batek gure herriko tradizio politiko guztien parte hartzea ezinbestekoa du.

4. Erantzunak. Hasieratik bukaera arte prozesu honek irudikatzen duen larritasunagatik, ilegalizazioak gizartearen erantzun sakona, demokratikoa, hiritarra, plurala eta iraunkorra behar du. Horregatik, joan den ekainaren 15ean gauzatu zen mobilizazioaren leloak biltzen zuen izpiritu berreskuratu behar da: "proiektu guztiak, ideia guztiak, pertsona guztiak". Hasieran nioen bezala, giza eskubideen defentsan pluralismoaren defentsan bezala, ez baitago salbuespenetarako lekurik ●

■ **Historikoki, HB, EH eta Batasuna izan dira ezker abertzalearen aukera politikoak. Gaur egun, AuB dago eta Aralar ere bai.**

Gure ustez, egoera larri eta garrantzitsu honen aurrean, ezkerreko eta abertzale garenok, ezberdintasunak ezberdintasun, indar guztiak biltzeko apustua egin beharko genuke. Kasu honetan, Aralar bezalako

erakunde bat sortu da, Batasunaren prozesutik kanpo gelditzeaz aparte, une honetan hauteskondeei bere kabuz aurre egitea erabaki du. Erabaki horretaz beraiek erantzun beharko dute. Baina,

berriki, Batzarre eta Zutik-ekin bat egiteko izan dituzten ezadostasunek botere eta kargu instituzionalak bereganatzeko beren nahia erakutsi dute. Bizi dugun egoerari erantzun bateratu bat emateko

tea eta hori ezberdintasun bat da.

■ **Azkenik, zer iradokiko zenuke AuB legez kanpo utziko balute?**

Nire ustez ez dago inolako arrazoirik AuB legez kanpo uzteko. Hipotesia horren aurrean, hori gertatu ez dadin, ongi litzateke zer-nolako ekimenak gara ditzakegun gogoetatzea. Gertatu aurretik eragile politiko eta sozialei eskatu beharko litzazuke zer-nolako eki-

menak garatzeko prest gauden hori gertatu ez dadin, Batasunari barne. AuBk gurekin hitz egin du dagoneko hori gertatu ez dadin ●

◆ MIKEL ASURMENDI

□ **"AuB legez kanpo uztearen hipotesiaren aurrean, ongi litzateke denok zer-nolako ekimenak gara ditzakegun gogoetatzea"**

asmaoa ez dute erakusten behintzat.

■ **Aro berri baten aurrean al gaude?**

Bai. Ezker abertzalean edo herritar batasunaren baitan egon diren herritar batzuek erabaki dute beren aldetik aurkez-

P E D R O B E R R I O A T E G O R T U A

Herritarren oposizio etengabea oposizio, hasi dira Boroan ziklo konbinatuko zentrala eraikitzen. Nazioarteko hamar banku elkartu dira proiektua finantzatzeko, eta 690 milioi euro inbertituko dute. Auzoak prest jarraitzen du proiektu hori geldiarazteko.

“INPOSIZIOAREN MONUMENTUA IZANGO DA BOROA”

INIGO AZKONA

Apirileko hilabete honetan, urtea beteko da herritarrak ziklo konbinatuko zentrala instalatzearren kontra mobilizatzen hasi zirela. Irlandako ESB enpresak eraiki nahi du Zornotzako Boroa auzoan, baina horretarako EAJren eta Eusko Jaurlaritzaren onespenez osoa du. Auzoek mobilizatzen segitzen dute, eta aldiro-aldiro udaletxearen aurrean biltzen dira, Udalak ez baitu errespetatu herritarrek hainbat aldiz eta hainbat eratan (mobilizazioak eta kontzentrazioak, baita erreferendum herrikoia ere) erakutsi duten nahia.

Pedro Berrio Atehortua udalerri horretako auzoa izan da, besteak beste,

proiektuaren eboluzioa zorrotz jarraitu eta herritarren zentral energetikoaren kontrako hainbat eratako mobilizazioe-

□ “Haurrak, pertsona nagusiak eta bihotzeko edo biriketako arazoak dituzten gaixoak dira arrisku handieneko taldeak”

tan parte hartu duenetako bat. Erretiratu da, pertsona herrikoia eta ezaguna Zornotzan, eta, Boroako proiektu ener-

getikoa jakitera eman zutenaz geroztik, honelako eta bestelako liburuak eta dokumentuak biltzen ahalegindu da, zertan datzan jakiteko. Horrela, gure gizartean, gure ingurumenean zentral termikoa funtzionamenduan jartzeak zer ondorio izango lituzkeen ikertu du, baita gizarteko zein sektoretan den arriskutsuen ere. Alde horretatik, haurrenganako, helduenganako... eragina aztertu du.

Zornotzako gainerako biztanle bezala, Pedro Berrio Atehortuari ere alkatearen inposiziozko politika eta ez adituzko eginarena egokitu zaizkio, zein- nek nahiago izan baitu alderdiaren inter- resen alde jartzea herriarekin dituen

betebeharrei erantzutea baino. Proiektuaren arduradunek, bestalde, behin eta berrito goraipatu dituzte egitamuaren bertuteak eta behin eta behin eta berrito ukatu bete-betean herritarren oposizioak egindako salaketak.

■ **Nola jakin duzu zer ondorio izan ditzakeen Boroako zentral termikoak?**

Ez dut hango edo hemengo unibertsitateren batera joan beharrik izan. Aski gertatu zait herriko liburutegi munizipalera jotzea. Biblioteka horretako kimika liburuen artean, Amerikako Estatu Batuetako R. Chang irakasleak idatzitako bat aurkitu dut, eta lan horretan ageri dira zentral termikoa funtzionamenduan jarritz gero gure ingurumenean izango genituzkeen gasak.

■ **Zein izango da gas ugariena?**

Changek dioenez, zentralak tximinietatik ugarien botako digun gasa, baina ez arriskutsuena, karbono dioxidoa (CO₂) da, toxikoa ez dena, baina efektu itogarrikoa bai. Negutegi efektua

rriak ederki nabarituko ditugu, ezbairik gabe.

■ **Botako du gas pozoitsurik?**

Arras ardurakoa da gorabehera hori. Zentral termiko horrek beste 1,860 tona emitituko ditu eguneko karbono monoxidoetan (CO). Oraingo hau arras gas pozoitsua da, zeren oso erraz elkartzen da hemoglobinarekin, odoleko oxigeno garraiatzailearekin, eta eragotzi egiten du prozesu metabolikoetarako behar adina oxigeno garraiatzea.

■ **Beste zer gas igorriko du zentral termikoak?**

Boroako tximiniek beste lau tona eta erdi emitituko dituzte eguneko nitrogeno oxidoetan (NO_x eta NO₂). Nitrogeno dioxidoak (NO₂), aireko H₂Oekin erreakzionatzen du, eta orduan beste gas batzuen tanta korrosiboak produztzen ditu. Horrez gainera, sufre dioxidoetan (SO₂) ere beste 1,230 tona emitituko ditu eguneko, eta gas pozoitsua, korrosiboa eta usain narritagarrikoa da hori. Nahiz eta kantitate txikian izan, eztula eta narritadura produztzen ditu sudurrean, eztarrian eta biriketan. Sufre-oxidoak urarekin erreakzionatzen du, eta euri arras azidoa sortzen du.

■ **Horrelako proiektuak 2 km urrundu behar dira gutxienez zona populatuetatik. Errespetatu dute distantzia hori?**

Jarduera Gogaikarrien, Osasun galgarrien, Kaltegarrien eta Arriskutsuen Araudiak distantzia minimo hori ezartzen du, hots, zona populatuetatik 2 km urrundo instalatu behar dira horrelakoak, baina kasu honetan ez dute bete araua. Zentraletik bi kilometro baino hurbilago dago Zornotzako nukleoa, eta Larrea inguruko urbanizazioak,

■ Nazioarteko bankuek finantzatzeko dute proiektua

Nazioarteko bankuek finantzatzeko dute Boroako zentral termikoaren eraikuntza, 690 milioi euroko kreditu sindikatu baten bidez. Royal Bank Of Scotland eta Bank Of Tokyo-Mitsubishi bankeak dira aliantza finantzarioaren buru. Horiekin batera, berriz, BBVA, Banesto eta Irlandako, Alemaniako, Holandako eta Belgikako bankuak ageri dira. Irlandako ESB enpresa publikoak dihardu Bizkaia Energia izendatu duten proiektu hori gartzten. Diotenez, 2005eko azarorako bukatuko dute instalazioa, eta 755 megawatt generatuko ditu. General Electric, ACS eta Sener enpresen aldi bateko elkarte arduratuko da planta gauzatzeaz.

Bizkaia Energia plantak gasaren konbustioko teknologia berriena baliatuko du energia elektrikoa generatzeko. Horretarako, hitzartua dute jada Shell enpresarekin hornitzeko kontratua. Plantak Bizkaiko Badiatik ere lor dezake gasa, zeren antzina ez dela inauguratu baitute entitate horren Zierbenako instalazioa, edota gasoduktutik, hori ere baimendua baitute Padraig McManus ESB enpresako zuzendari nagusiak adierazi zuenez ●

berriz, kilometro laurdenera bakarrik. Beraz, are errealaago eta kezagarria-

□ **“Zona populatueta-
tik 2 km urrundo ins-
talatu behar dira
horrelakoak, baina
zentraletik 2 km baino
hurbilago dago
Zornotzako nukleoa”**

areagotzen du, eta horretatik klima aldaketa segitzen da. Erruzko kantitatea sortuko du karbono dioxidoetan: 7.400 tona eguneko. Gas horren efektu itoga-

www.kaixo.com

MONIKA DEL VALLE

goa da arriskua eremu horretan dauden eskola publikoko eta ikastolako haur-erentzat. Nolanahi ere, arriskua 20,40 km-ra hedatzen da, baita gehiagora ere.

ARRISKUKO TALDEAK

■ Zein pertsona talde dira arrisku handienekoak?

Haurrak, lehenik eta behin, eta bi arrazoiengatik da horrela: batetik, airetan nagusiek baino %50 gehiago arnasten dute kiloko; bestetik, heldutasun gutxiagoko arnasteko sistema daukate, garatzen ari zaiena. Hortaz, haien biren kapazitatea hipotekatzen ari gara eta prozesu asmatikoetan titulatzeko diplomak prestatzen. Hurrena, berriz, pertsona nagusiak eta bihotzeko eta biriketako arazoak dituzten gaixoak: Galdakaoko ospitalea 5 km-ra dago, eta, herrian bertan, urtez eta ajez aberatsak garenok ere argi dugu guztiz! Hirugarrenik, esfortzu fisiko handia egiten dutenak, hots, oxigenazio handia behar dutenak, hala nola, nekazaritzako eta obretako langileak, kirolariak eta abar. Bada, adi Jauregiberrian eta Uritxen. Athletic bera ere kontuz, 7 km-ra besterik ez baitago Lezama! Lagun txarra da karbono monoxidoa, CO delakoa!

■ Euskal agintari politikoei eta foralek ingurumena defendatzen dutela diote.

Bai, Ibarretxe lehendakaria eta Ingu-rumeneko sailburua, Intxaurrea, Johannesburgora joan ziren ingurume-naren degradazioari aurre egitera, eta

Solabarrieta andreak, diputaziokoak, aitzindari internazionala izan nahi du ingurumena giza eskubide aitortu diezaguten. Ez da txantxa, alajaina! Ordea, hitza pitz, gobernuko jarduna gauzatze-ko garaian: zer erabakiko, eta onuraga-riagoa dela gure lurra eta gure osasuna arriskatzea neoliberalismoari aukerak murriztea baino, pairatzaileentzat ere zerbait geratuko delakoan.

■ Agintariak diote, halaber, irabazi egingo dugula ongizatean eta bizimodu-ko mailan.

Badakite zer egiten ari diren, eta justifikatzen ahalegintzen dira. Lehen-bizi, ongizatean eta bizimoduan aurre-

□ “Mehatxu dugun aire kutsagarritzko ekaitz honek gogoeta sakona eskatzen digu guztiei, bereziki politikoei eta ekonomia ‘aurreratua-ren’ gizon-emakumei”

ratzeko promesa egiten digute, gu guz-tion nahiarekin eta irrikarekin bat datozelako uste osoz. Ondoren, garapen ekonomiko liberalaren alde egiten dute horretara iristeko. Era horretako aurre-rakuntzak garapen teknologikoa du eskakizun, besteak beste; garapen tek-nologikoak, berriz, energia horni gero eta handiagoa. Funtsean, energia gehia-

go behar da, eta, horrenbestez, justifi-katu egiten dute Boroako zentral termikoa, nahiz eta haien hitzetik hortzerako ongizatearen, kalitatezko bizimoduaren, osasunaren eta ingu-rumenaren kontrako emisio kutsaga-riak igorri. Ekintzekin jaten dute hitza, bistan denez.

■ Batzuen iritziz, aurrerakuntza da Boroa; beste zenbaitentzat, aldiz, atzerakuntza. Nork du egia?

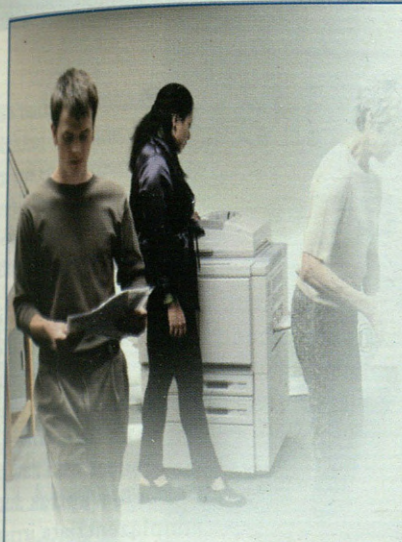
Mehatxu dugun aire kutsagarritz-ko ekaitz honek gogoeta sakona eska-tzen digu guztioi. Denoi diot, baina bereziki politikoei eta, esan dezagun honela, ekonomia “aurreratuaren” gizon-emakumei. Ez dute balio zientzia eta teknika baztertzeko alter-natiba sinplistik, ez horixe. Egin egin behar ditugu, ordea, kontrol gabeko garapenari buruzko galderak, baita ezein prezioetako aterabideen gai-nekoak ere. Ingurumenaren suntsitzea ekonomia negatibo moduan bakarrik ebalua daiteke. Berriz aztertu behar da zentral horren legimitatea, zeren gure garapen humanoa eta soziala edo gure hemoglobina ezin dira izan makina tek-niko-zientifikoaren gainean kontrol gabeko lasterketan zoraturako interes ekonomikoen morroi eta aginduko. Izan ere, zapaltzea eta garatzea inoiz ez dira bat eta bera.

“HERRITARREN OPOSIZIO IRMOA”

■ Nola ebaluatzen duzu Zornotzako proiektuaren kontrako herritarren oposizio sendoa?

Printzipio batek dio denoi dagokigu-na denok tratatu behar dugula, hau da, ados jarri behar dela afektatuekin. Alde horretatik, ondorioztatu behar dugu horrenbeste alegaziok, herritarren manifestazioek eta herriko erreferendu-meko ezezko emaitza garbiak erabat deslegitimatuta dutela zentralaren proiektua. Eta, auzoei bizkarra emanda jardunez muntatzen dena inposizioaren monumentua izango da, zein kasu hone-tan, ez baita izango bizigabea eta estati-koa, txoriak pausatzekoa eta zirintze-koa, Francoren zaldizko estatuen gisakoa, baizik eta erupzioko gas toxi-koen sumendia. Hortaz, bihar ez, baizik eta gaur planteatu behar da berriro gorabehera, hots, erremedioa duen bitartean ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Horrelaxe bultzatzen dugu lan egonkorra Bizkaian

194 enpresa berri eta 1.600 lanpostu sortuz

Horrelaxe laguntzen dugu Bizkairako aberastasuna sortzen

Bizkaiko 1.400etik gora ETEri laguntza eskainiz

Horrelaxe lortzen dugu Bizkairako
ekonomia aberatsagoa,
zabaldagoa, jasangarriagoa eta
lehiakorragoa.
Enpresa ekimen berriak sortzen
eta abian jartzen
bete-betean lagunduz.
Gazte eta emakume sustatzaileei
atentzio berezia eskainiz.
Bidea erraztuz.
Bizkaiko ETEak sendotuz.
Horrelaxe sortzen ditugu
Bizkairako lana eta aberastasuna.

**INFORMAZIOA JASOTZEKO /
INFÓRMATE:**

www.sustapena.bizkaia.net
sustapena@bizkaia.net
Tel.: 94 406 80 65

Bizkaia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Ekonomi
Sustapen Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Promoción
Económica

Joxe Manuel
Irigoien

Blokeo egoera irauli beharra dago

Eguneroko lanaren zurrumbilotik burua altxatu eta blokeo egoera ikusten dut, kanpoko eraso eta barneko ezintasunen ondorioz sortutako blokeo egoera. Nafarroako Gobernuaren erasoek ez dute atsedenik.

Udal eta oro har gizarteko agintarientzat euskararen aferra mahai gainean duten egitasmo guztien artean bertze puntu bat gehiago baino ez da. Azken hamarkada hauetan euskara dakitenen kopuruak gora egin arren, erabilerak eta euskarazko produktuen kontsumoak eta eskaintzak ez du horren arabera ko suspertzerik somatzen. Euskararen mundura hurbiltzen hasiak ziren jende batzuk orain urruntasunez begiratzen dute edota bizkar emana diote, neurri batean. "Egunkaria"ren itxierak berebiziko astinaldia eman dio euskal gizarteari eta eraso gehiago ere etor daitezkeela iragartzen dute batzuk. Azken finean, egoera politikoak, alderdikeriak eta biktimaren diskurtsoak inor guti motibatzen du, eta orain arte ikusitakoak ikusita, leihoak ireki eta motibazio-ilusio berriak formulatzen hasteko premia larria antzematen da.

Zentzu honetan, behin baino gehiagotan entzun eta irakurri dugu estrategia politikoen morroi dela euskara. Eta egia erran, halaxe iduritzen zait niri ere, zati batean bederen. Inguruko bertze lurraldeetan ez bezala, gure hizkuntza lotuegia dago jokamolde politikoei, eta horrek,

behar-beharrezkoak diren indar metatzeak galgatu eta eremu berriak irabaztea oztopatu egiten du.

Bizi dugun blokeo egoera hau iraultzeko, orde, eta azken urteotan ibilitakori erreparatuz, aurrerantzean estrategia

erraza izaten. Lausengo-gosearengatik, noizean behin loreak entzutea mundu guztiak du atsegin, eta norbere egitasmoen inguruan sortzen diren ezintasunen ondokoari leporatzea ez da harritzekoa izaten. Hala ere, generalean aski naturala

den behar horrek auto-konplazentziara irristatzen gaitu oharkabean, eta autokonplazentziak ez du inoiz lagundu geldiunetik ateratzen. Bertzalde, gizarte erakundeen baliabide eta errekurtsio ekonomikoen eskasiak, buruaskitasuna eta autonomia izateko oztopo handiak ekartzen ditu. Zati handi batean, euskalgintza subentzioen morroi ere bada. Administrazio publikoen titularitatearen erakunde eta sozietate desberdinetatik aparte, ez dut ezagutzen euskara ardatz nagusitzat duen entitate bat bera ere, bere eguneroko

ALBERTO ELOSEGI

■ "Egunkaria"ren itxierak berebiziko astinaldia eman dio euskal gizarteari eta eraso gehiago ere etor daitezkeela iragartzen dute".

eta diskurtso berriak jarri beharko ditugu abian. Indar gehiegi xahutzen ari gara barneko lardaskerietan. Diskurtso eta jokamolde gastatuak alde batera utzi eta lankidetzara marko berrietan ahalegindu beharko dugu, egoera politikoaren fustazioak behingoz gaingintuz eta oinarritzko adostasunak erdietsiz. Izan ere, etsipenari bueltara ibiltzeak ez garamatza inora.

Biktimaren diskurtsoan errua beti bertze norbaitena da, eta gisa horretara, bakoitzak duen erantzunkizunari ihes egin nahi zaiola ematen du. Jakina, norbere jardueraren kritika egitea ez da saio

jarduera gauzatzeko subentzioak eskatzera behartua ez dagoenik. Ikastolak, alfabetizazio-euskalduntze erakundeak, euskarazko komunikabideak, euskara elkarteak, editore eta argitaletxeak... gehiago edo gutiago, subentzio-eskeari ongi trebatuak daude gehienak.

Alabaina, jarduera horiek guztiak bakarrik autofinantziazioaren esku baleude, hainbat ez lirateke sekulan abian jarriko, edo errekurtsioen eskasiak, ez lieke biderik emanen "behar bezala" garatzeko. Eta era berean, gizartetik sortutako ekimen horiek guztiak gabe, euskararen mundua ere ez zen izan gauza egun dena.

Kontuak horrela, beharrezkoa da administrazioek errekurtsio ekonomikoak bideratzea gizarte-erakundeentzat, administrazioa bera kapable ez denean eginkizun horiek betetzeko. Izan ere, gure kultura eta gizartearen inguruan ditugunetarik desberdin egiten duena euskara bera bal-

Euskara sailaren babeslea:

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak, Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz.

Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan elkarrekin egiteko dugu.

Oiartzungo Udala

din bada, eta identitate horri identitate-bizidun moduan eutsi nahi baldin badiogu eta ez museoko ondare moduan, elkar hartu beharko dute era guztietako ekimenen bitartez gizartearen indarrak eta administrazio publikoen ahalak.

Zentzu honetan, gaingitu gabeko koxka dugu euskalgintzako gizarte erakundeak eta administrazioen arteko lan dinamika egokiak sortzearena. Nafarroako kasuan azken hamarkadetan doi-doi

■ Aurrerantzean estrategia eta diskurtso berriak jarri beharko ditugu abian. Indar gehiegi xahutzen ari gara barneko lardaskerietan

abiatur zen gobernuaren hizkuntza politika inolako kupidarik gabe kontrakoa izatera bihurtu da azken urteotan. Bistan da horrek normalizazio lanak erabat oztopatzen dituela eta agintean dauden politikoen menpe jartzen duela Nafarroako euskalgintzatik sortu edota sortzen diren egitasmoen bilakaera. Nafarroako Gobernuak agintaritzan aldaketarik ez den bitartean horrek ez du bueltarik. Hala ere, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan egoera objektiboa hobea izan arren, ez dirudi hor ere lan giroa hobea dagoenik hainbat kasutan bederen. Egoera politikoa gatazkatsua erabat nahasi eta lardaskatu egiten du lankidetzaren marko egokiak abiatzea, eta bidenabar, gizarte dinamizatzeko duten diskurtso eta ilusio berririk sortzea oztopatu.

Zeren eta, nola hurbilduko dugu erdal mundua euskal mundura euskalgintza susmopean baldin badago; nola egingen dugu etorkizuneko gizartearen euskaldunak euskaraz bizitzeko beharko dituen funtzio sozialetan gure hizkuntza hornitzea, lehenik, blokeo egoera honetatik ateratzen ez bagara eta dinamika bizigarriak adosten ez baditugu?

Eri dagoenarentzat gaixotasunaren kontzientzia hartzea da sendatze bidean jartzeko lehen urratsa. Horretan bat etorriko gara gehienak, seguruenik. Ikusi behar orain diagnosiarekin asmatzen dugun eta hortik sendagai egokiaren errezeta adosteko kapable garen ●

Arturo Campión

Arturoren kaiera

EHE OSAKIDETZARAKO DEKRETUAZ

Osakidetzarako Eusko Jaurlaritzak onartutako euskara dekretua kritikatu du Euskal Herrian Euskaraz taldeak. "Ez du hasieratik euskara osoki normalizatzeke helburua ezartzen eta zein epetan egin behar den finkatzen", adierazi du EHEk. Taldearen ustez, Osakidetzak herritar guztien hizkuntza eskubideak bermatu behar ditu eta euskara lan hizkuntza bilakatzea izan behar du helburu.

NAFAR EUSKALDUNEN BILAKAERA HISTORIAN

1553 eta 1936 artean Nafarroako euskaldunek izandako bilakaera aztertu du Zaragozako Unibertsitateko irakasle Fernando Mikelarenak. "Fontes linguae vasconum" agerkariaren azken alean argitaratutako azterlanak dioenez, 1587 urtean 97.000 euskaldun zeuden Nafarroan eta 1778an 121.000. Hortik aurrera behera egin zuen euskaldunen kopuruak. Hala, 1863an 90.000 pertsonak egiten zuten euskaraz, biztanleen heren batek ia eta 1936an 61.000 pertsonak.

ETORKIZUNERAKO PRESTATZEN

Euskara Elkartearen Federazioak, Topaguneak, urteko batzar nagusia egin berri du. Bertan lau urterako Epe Ertainerako Plana aurkeztu dute, honako bi ardatz hauek dituen: bazkideen jardueraren sustatzea eta euren hizkuntza zerbitzuak antolatzea. Aipatzekoa da 2001etik 2002ra %20 hazi dela Topagunearen gastu aurrekontua. Egitasmo berriak ere aurkeztu ditu: gazteentzako ikastaro eta tailerren Asteburuetan.com, euskal zinemagileen laburmetraien zikloa eta euskal antzerki amateur zikloa. Aipatzekoa da 69 euskara elkarte biltzen dituela Topaguneak, iaz baino 8 gehiago.

ALBERTO ELOSEGI

INFORMATIKARI EUSKALDUNEN TOPAKETAK

Apirilaren 4an Informatikari Euskaldunen IV. Bilkura egingo dute Donostiako Miramar Jauregian, UEUko Informatika Sailaren eskutik. Aurtengoan "Informatikaria gizarte elektronikoan" izango da mintzagai nagusia. Egun osoan zehar software erakusketa izango da, azken aldian euskaraz ekoiztu diren programekin. Hizlarien artean Luis Fernández, Cristina Perfecto eta Xabier Erauskin izango dira.

Urrea

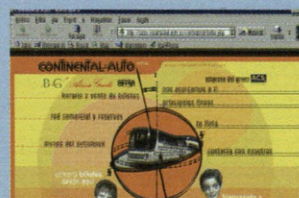

■ Larrabetzuko Kriketa serigrafia enpresaren web gunearekin egin dugu topo sarean (www.kriketa.com). Bertan 1993an sortutako enpresaren informazioa, haren helburuak egiten dituzten jantzien modeloak... bildu dituzte euskara txukunean eta gaztelaniaz dagoen gunean.

■ Continental-Auto Espainiako autobus konpainiaren bidai-txartel bat eskuratu dugu eta euskarazko testuak topatu ditugu bertan. Ez dira oso txukunak ordea. Hona adibide bat: "Autobusa irten aurretiko 2 ordu tarte horretakoa eskatzen badu anulazioa, ordea, Enpresak ez dio dirukopururik itzuliko".

Ikatz

BADOK HAMAIRU BADA EGITEKORIK

■ Korrika 7 eta Korrika 11, 1991ko eta 1999ko Arrasateko eta Donostiako lasterkaldiak dira, hurrenez hurren.

Apirilaren 3tik 14ra bitartean, 2.150 kilometrotan zehar, euskararen alde lan egiteko grina eta itxaropena zabalduko ditu Euskal Herriko bazter guztietara Korrika 13k.

Euskalduntze alfabetatzeak ez ditu garai onenak bizi eta AEKri berri, Garzonek 18/98 sumarioan txertatu izanak itzal handia utzi dio.

Testuak: Aitziber Salaberria
Pilar Iparragirre

Datozen egunetan, "AEKrekin herri bat geroa lantzen" goiburupean Euskal Herrian barrena igaroko da Korrikaren 13. edizioa. Apirilaren 4an Mauletik abiatu eta 2.150 kilometro egin ondoren, Iruñean amaituko da apirilaren 13an. Antolatzaileen esanetan, "etorkizuna orain astintzea" da gako nagusia. "Izan ere, euskal gizartea berpizkunde berri baten atarian jarri behar dugun honetan, euskalduntze alfabetatzeak oro har eta AEK-k dituzten beharrianak bermatzea ezinbestekoa da" gaineratu dute.

Korrikaz korrika, euskararen aldarrikapena hedatzeko, aurreko edizioetan

bezala, mezu bat zabaltzen du euskararen aldeko lasterketa herrikoiak. Aurtengoan Korrikak gogora ekarri nahi izan duen

□ Ez dago hamairurik, ez dago malefiziorik, patua saihetsi daiteke

ideia honakoa da: Euskal Herriak bere hizkuntza eta kultura berreskuratzeko egin-dako lana ez dela gaurkoa. Izan ere, 60ko hamarkadaren bukaran eta 70eko hamar-

kadaren hasieran berpizkunde ikaragarria gertatu baitzen arlo guztietan: kantagintzan, literaturan, arte plastikoetan, dantzian, zinean, gau eskola eta ikastolen sorreran, euskara batuaren hastapenetan...

Testuinguru horretan sortu zen Ez Dok Amairu, euskal kulturaren hamairuren adur gaiztoa hautsi eta pizkundeak

aurrera joko zuela adierazi nahi zuten. Antolatzaileen esanetan egun, Korrikak gauza bera adierazi nahi dio gizarteari: ez dagoela hamairurik, ez dagoela malefiziorik, patua saihetsi daitekeela. Atzokoa abiapuntu harturik, geroa eraiki nahi du Korrika 13k. Baina ez da iraganaren mezua Korrikarena, etorkizunean oinarri hartzen duen mezua baizik. "Etorkizunak, AEKri dagokion alorrean behintzat, baditu berebiziko garrantzia hartu behar duten bi esparru; euskararen ofizialtasun erreala eta euskararen transmisioa ziurtatuko duen politika tinkoa bultzatzea" azaldu dute antolatzaileek.

EUSKARAREN OFIZIALTASUNA.

Korrikaren harira AEK-k zabaldu nahi duen mezuaren ardatzetako bat, euskararen ofizialtasuna da. Antolatzaileen esanetan, Euskal Herri osoan euskara ofiziala izatea aldarrikatuko dute lasterketan parte hartzen duten guztiek. "Gure hizkuntzaren biziraupena nahi dugu, beharrezkoa delako ofizialtasun erreala bat lurralde guztietan" gaineratu dute.

"Hala, Korrika 13ren hasiera Maulen izatea eta amaiera Iruñean, ez da kasualitate hutsa. Guztiok dakigu Iparraldean euskara ez dela ofiziala. Nafarroan, berriz, zati batean baino ez dauka ofizialtasuna, eta hor daude aspaldian jasotzen ari diren erasoak" adierazi dute.

Euskararen biziraupenerako ofizialtasunaren premia dagoela azaltzeaz gain, hizkuntzaren transmisioa ziurtatuko duen hizkuntza politika tinkoa bultzatzea ere beharrezkoa dela uste du Koordinakundeak. Horrela, helduen euskalduntzea atzerapausoka ari den honetan, helduak euskaldundu beharrendu garrantzia azpimarratu nahi izan dute.

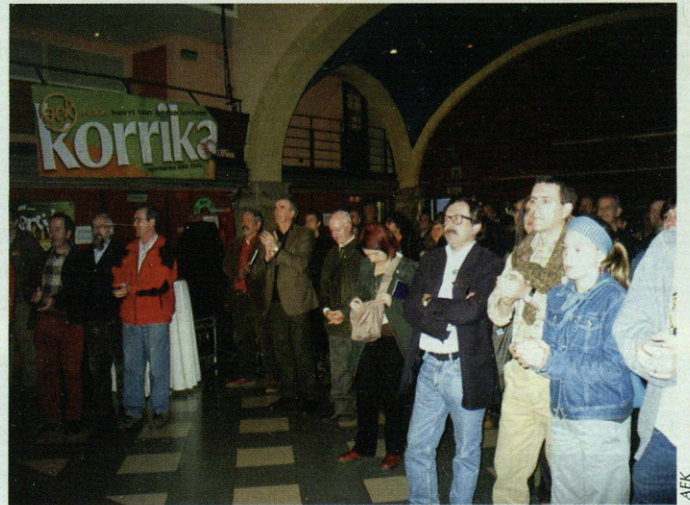

ALBERTO ELOSEGI

AEK-k bizi duen egoera ekonomiko gogorra gogora ekarriaz, "Korrika inoiz baino gehiago behar dugula", adierazi dute antolatzaileek. "Oraintxe da memen-

toa AEKri laguntza eta sostengua erakusteko. Horretarako modu egokiena Korrikan parte hartzea da" gaineratu dute antolatzaileek ●

■ Korrika 13 apirilaren 3an hasiko da, baina ordurako Korrika kulturalak bere bidea egin du. Goian "Metxa" antzezla eta behean Korrikaren aurkezpena.

AEK

ARGIA

Euskal Herriko Astekaria

PRAKTIKAK EGITEKO ERREDAKTOREA

- ARGIAk erredakzio lanetan trebatzeko aukera eskaintzen du.
- Erredaktoreak ARGIA astekarirako eta SAREKO ARGIA web gunerako behar dira.
- Sei hilabeterako, egun erdiz.

Bidali curriculumak helbide honetara:

ARGIA. Industrialdea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria edo kazeta@argia.com helbidera. Bestela, deitu 943-371545 telefonora

Han eta hemen entzun eta irakurri ahal izan dugu, AEK-k inoiz baino gehiago duela Korrikaren beharra. Esan eta izan. Garzonek Alfabetatze eta Euskalduntze Koordinakundea 18/98 sumarioan txertatu izana ez baita izan kontu makala.

GARZONKERIAK AEK-N

Garai hartan, 1998ko azaroan, AEKn administratzaile lanetan ari ziren 14 bat lagun, ETArekin loturak zituztenaren akusaziopean, Madrilera deklaratzera deituak izan ziren. Koordinakundeak oso larritzat jo zuen gertatutakoa, baina "Euskaldunon Egunkaria"ren aferan ez bezala, orduan ez zen atxilotetarik egon.

Inplikatuak epailearen aurrean deklaratu ostean, ez zen inolako neurririk hartu, baina 2000. urtean 18/98 sumariotik zati bat atera eta, beste auto bat osatu zuten. Auto horretan, hasiera batean egindako akusazioak baztertu eta AEK-k iruzur fiskal bat egin zuela esaten zen. Iruzurra, alde batetik Gizarte Asegurantzarekiko eta bestetik BEZarekiko. Hau da, AEK-ko irakasleak kontratatzeaz arduratzen zen enpresak, irakasleak kontratatzerakoan BEZa ez zuela aplikatzen esaten zen. Horiek ziren Garzonek egindako akusazioak.

Gertatutakoak baina bere ondorioak izan zituen. Alde batetik AEK 18/98 sumario barruan txertatu zuten eta bestetik, iruzur fiskal hori aztertu asmoz, administratzaile judizial bat ezarri zitzairen, zeinak, AEKren gestio eta mugimendu guztiak kontrolatuko zituen. AEK-k funtzionatu ahal izateko, administratzaile judizialaren onespina behar zuen. Horrek guztiak, hornitzaileei begira sortzen zituen oztopoak ez ziren gutxi izan. "Pertsona bat zegoen Madrilén, eta guk hemengo gertaera eta mugimendu guztien berri eman behar genion hari, horrek eskatzen dituen bidaiekin, bere onespina..." azaldu digu Joxe Leon Otaño.

ADMINISTRATZAILE JUDIZIALA. Administratzaile judizialaren izendapena sei hilabetekoa zen. Epe horretan, AEKren aurreko eta orduko diru mugimenduak aztertzea zen bere zeregina. Leporatzen ziren iruzur fiskalak aztertzea

■ Duela lau urteko saioa, Korrika 11.

alegia. Korrika 11ren garaia zen hura. Eta noski, administratzaile judizialaren tzat erabat ulertezina zen Korrikak esan nahi zuen mugimendu guztia.

Hilabete eta erdi igaro eta Korrika 11k sortzen zuen mugimendua ikusita, administratzaileak erabaki bat hartu

bidez, administratzaile judizial hori kontratatzea inposatu zitzaigun" adierazi du Otaño.

Erabaki hark, AEK-k ordura arte zituen ahalak galtzea ekarri zuen. Izan ere, administratzaile judizialak, berak bakarrik, kudeatu baitzuen erakunde osoa.

Garzonek ipinitako epea igaro ondoren, administratzaile judizialak ordura arte aztertutako guztiarekin AEKren aldeko txostena egin zuen, leporatzen zenaren gainean ez zuelako inolako zantzurik

bilatu. "Berak ulertzen ez zuena zen, langileok gure soldatarekin nola irits gintzekeen hilabete bukaerara" gaineratu du Otaño.

□ **"Pertsona bat kontratatu behar izan genuen, langileok baino ia lau aldiz gehiago irabazten zuena eta gainera gure kontu guztiak eramaten zituena"**
JOXE LEON OTAÑO.

zuen: ordura arteko mugimendu guztiak egokiak zirela, baina begiak Madrilén edukita ez zuela bertan gertatzen zenaren berri jasotzen. Erabaki horren baitan, deliberazio bitxi bat egin zuen: AEK-k, bere egoitzetan, Madriletik izendatutako administratzaile judizial bat kontratatu behar zuela. "Hasieran erantzuna ezezkoa izan zen. Kontratatu behar bazuten beraiek kontrata zezatela esan zitzairen. Tarte horretan tira-bira ugari izan ondoren, Garzonen beste probidentzia baten

GARZON. Administratzaile judizialak, Garzoni txostenaren berri eman ostean, 2001. urtean beste auto bat atera zuen. ETArekin inolako loturarik ez zela aurkitu, baina iruzur fiskal batzuk aurkituak izan zirela azaldu zuen. Iruzur horiek aztertzeko eskumena ordea,

EAEko auzitegiei zegokiela aipatzen zen.

"Hasierako akusazio guztiak gainetik kendu ziren, hiru urte igaro ondoren eta horrek guztiak ekarri zuenarekin, bai matrikulazioan, bai hedabideetan uneoro eman zitzaigun jipoia..." gaineratu du Otañok.

Iruzur fiskalari zegokion akusazioa, ordea, hor zegoen. Alde batetik Gizarte Asegurantzarekiko eta bestetik BEZarekiko. Auzia EAEko auzitegiatar eitorri zen. "BEZari dagokionez, guk hasieratik esan genuen berau arautzeko ahala EAEko diputazioek zutela. Guk bagenituen aktak, zeinetan gure kontratazio motetan BEZa salbuetsita zegoela esaten zen. Hala ere euren ustetan iruzur bat zegoen, eta BEZari zegokion iruzur horrek 2.043.441 euroko iruzurra esan nahi zuen. EAEko auzitegiek aktak ikusi ondoren BEZetik salbuetsita geundela ikusi zuten. Iruzurrik ez zegoenez, kasua itxita geratu zen" azaldu du Otañok.

Gizarte Asegurantzari dagokionean, langileria Gizarte Asegurantzarekiko zein egoeratan zegoen aztertu zen. Horretarako 1995etik 2000. urtera bitarteko datuak aztertu zituzten. Banan banako aktak egin zituzten.

Garai hartan AEK-k hitzarmen bat egin zuen. Hau da, laboralizazio plan baten barruan sartuko zirela 2000. urtean. Zertarako? Gizarte Asegurantzarekiko % 100 egoteko. "Aurkitu zutena zer zen? 1996an ez geundela % 100ean Gizarte Asegurantzari zegokionean. Baina hori gauza jakina zen" adierazi du Otañok.

Akta guztiak burutu eta banan banako zenbaketa egin ondoren, horrek 2.524.250 eurotako isuna edo balizko iruzurra suposatzen zuen. Hori zen AEKri leporatzen zitzaion iruzurra. Erabakiaren aurrean helegitea ipini, eta egun ebazpenaren zain daude.

ZORRAK. BEZetik salbuetsita eta Gizarte Asegurantzarekiko balizko iruzur horren gainean helegitea ipinita, AEK zordun agertzen zen edozein tokitan. AEK elkarte kulturala izanik, ezinbestekoa du diru laguntzen beharra. Baina diru laguntzak eskuratzeko ordea, ezinbesteko baldintza da egunean egotea, bai Ogasunarekin eta baita Gizarte Asegurantzarekin ere. Beraz, AEK edozein egitasmo aurrera eraman nahirik, zordun agertzen zen.

■ Goitik behera: Korrika 3 (1983), eta Korrika 2an (1982) ateratako argazkiak.

"Orduan geratzen zitzaigun aukera bakarra, balizko iruzur hori Madrilekin negoziatzea zen. Hau da, ordaintzen hastea. Negoziaketa hori hasiz gero, egunean egongo ginatkeen edozein egitasmo aurrera eramane eta diru laguntzak jasotzeko. Hala egin genuen, asko kostata eta Madrileran joan-etorri ugari egin ondoren. Gure ondasunen %80 berme gisa jarritz, negoziaketa onartu zuten" azpimarratu du Otañok.

Negoziaketa horrek berehala ordaintzen hastea esan nahi zuen. Baina ezertan hasi aurretik, langileriarri zegokion iruzurraren kopurua mahai gainean jarri behar izan zuten, 721.214 euro, gainontzeko guztia bost urtetako epe batean ordainduz. Gainontzean ez baitago diru laguntzarik jasotzeko aukerarik. "Hau da 1998ko gertaera hark ekarri zuen ondorioa: AEK-k bizi duen egoera ekonomiko larria".

EGITURA ALDAKETA.

Garai latzak izan ziren haiek AEKrentzat. Eguneroko jardueretan aritzeaz gain, ez ohiko kontu batzuetan ibili

■ Korrika 1, 1980an, ilunpean.

behar izan baitzuten. Egoera horren aurrean proiektuarekin aurrera egin behar

zutela argi zuten, hori baitzen helbururik garrantzitsuen. 2000 urte bitartean, AEK-ko egitura guztietako ordezkariarekin batzorde bat osatu eta, 2001etik 2005era bitarteko Plan estrategikoa diseinatzeari ekin zioten.

"Oso luze jo zuen, kontraste handiak eginez, garai hartako egitura, barne funtzionamendua eta egitura guztiak eraldatzeko asmoarekin. Eraginkortasunean irabazi, gauzak ahalik eta gastu gutxienekin egin, operatiboagoak izan eta gizarte mailan ere eskaintza ahalik eta toki gehienetara iristea izan ziren finkatu genituen erronkak" adierazi du Otañok.

Otañoren esanetan, Plan estrategikoko horren baitan Helduen Euskalduntze Alfabetatzea krisian zegoela ikusi zen. Funtzionatzeko modua aldatu egin behar zela eta motibazioari dagokionean sustapen kanpainak egin beharko zirela aurreikusi zen.

Eskaera arruntari dagokionean, gabezia batzuk sumatu zituzten orokorrean, eta AEKri zegokionean segur aski intzidentzia handiagoarekin. Garzonen aferak ere horretan pisu handia izan baitzuten. Eta noski, horrek guztiak jendearengan eragina izan zuen.

Garai hartan, Euskalduntze Alfabetatzeak azken urtetan jaitzierako joera izan zuela ikusi zen, bai AEKri zegokionean, baina orokorrean Euskalduntze Alfabetatze sail osoan.

"Guk Plan Estrategikoa burutu genuen urte hartan, esandako guztiak kontuan hartuz, gerria estutu eta eraginkortasunean irabazi asmoz, aurrera begirako erronkak tokian tokiko eskaintza berriak zirela ikusi genuen. Hor zegoelako Helduen Euskalduntze Alfabetatzearen etorkizuna, hor eta betiko eskaintzetan" gaineratu du Otañok.

AEKren egoera juridikoa ere aldatu zen, kooperatiba bat osatu eta egun horretan dihardute. 2001ean abiatutako Plan Estrategikokoaren baitan markatutako pausoak betetzea da AEKren aurrera begirako erronka nagusia. Alde batetik baliabideak eta indarrak non inbertitu behar dituzten zehaztu. Horretarako, kanpora begirako eskaintzak nolakoa izan behar-

■ Suak eramandako historia

A EK-k, 2001. urtera arte, Baionako egoitzan zuen zentralizatua Iparraldeko jarduerak guztia. Bertan euskaltegia egoteaz gain, bertatik kudeatzen ziren Iparraldeko gainontzeko euskaltegiak ere. 2001. urtean, AEKren zoritxarrerako ordea, bizilagun batzuen arteko liskarra zela medio, egoitza erre egin zen. Ezezagunak dira oraindik sua piztearen arrazoiak.

Sutearen ondorioz, AEK-k bertan zuen dokumentazio guztia erre egin zen. Hau da, Iparraldeko AEKren historia osoa suak eramane zuen. Iparraldean inbertsio handia egin behar zela ikusi zuten. Garaiak ordea, ez ziren inbertsio handiak egiteko modukoak. Estrategikoki, baina, inbertsio baten

beharra ikusten zen. Nolabait ere, Euskal Herri osoko egitura sendotzeko, eta desberdintasunak murrizteko.

Egoera horren aurrean egoitza bat erosi zen Baionan. Alde batetik Baionan dagoen euskaltegia zentralizatzeko, eta bestetik Iparraldeko euskaltegiak kudeatuko dituen bulegoa osatzeko.

"Baina oraindik ez gaude bertan kokatuta, egoitzak obrak eskatzen dituelako, eta mementoz, bertan inbertitzeko baliabiderik ez dugulako. Egoerak aukerarik ematen ez duelako. Beraz, in passe batean gaude, baina helburua horixe da, egoitza sendo bat egitea, iparraldean ere gauzak sendotu daitezzen" azaldu du Otañok ●

ko duen definitu beharko da. Esatera-ko, aipatzekoak dira lan mundua, talde berezi nahiz gurasoei begira azken urteetan egin diren eskaintzak. Bestalde, barne egituraren ahalegintzea, formazioan inbertitzea eta kanpo komunikazioa sendotzea dira aurrera begirako asmo nagusiak.

EUSKALDUNTZE ALFABETATZEA. "Orain artean Helduen Euskalduntze sailean, eragile bakoitza bere kasara zebilen. Honek guztiak ordea, sailaren elkartzeko handi bat ekarri du. Aspaldiko partez, sail osoa biltzen ari da. Orain zein egoeratan gauden aztertzen ari gara".

Bi atal nagusi ari da saila aztertzen; alde batetik euskararen sustapena nola bideratuko den, eta bestetik langileria dagokionean, egoera nola aldatuko den (lan baldintzak, formazioa...). Hau guztia Euskalduntze Alfabetatze saila burutzen ari den bidea da.

Bestalde, HABEk abian ipini du Helduen Euskalduntze Alfabetatzearen nora-bidea zehaztuko duen bideragarritasun plana. Ondorioz, aurrerantzean jarraitu beharreko bidea zein izango den definitu-

ko da. Izan ere eskariaren beherako joeraren aurrean, sektoreak aldaketa baten beharra duela aurreikusi da.

— Oraingoz, enpresa bati eman zaio egoeraren diagnosis egiteko lana. Bertan, 1993tik 2001era Euskalduntze Alfabetatzeak izan duen bilakaera aztertu da. Eta

dagoeneko lehenengo fasea itxi da.

Azterketa hori oinarri hartuta osatuko da aurrerantzean plana. "Azterketak ez dakigu zer emango duen, baina saila batuta egotea aurrerapauso handia izan da" azpimarratu nahi izan du Otañok.

Ikerketa horren ondoren, HABEk ekainerako Euskalduntze Alfabetatzeari buruzko dekretu berria egingo du. Helduen Euskalduntzearen diseinu berria izango da, aurrera begira zer egin behar den zehaztuko duen diseinua.

"Diseinu berri horrek beste ataka batean kokatuko gaitu, erronka batean. Hortik aterako denari erraz moldatuko garela uste dugu, eta orain fase horretan gaude. Ez dakit zer aterako den, baina Helduen Euskalduntzeari buruz dagoen politika asko aldatuko da. Onerako izango dena, baina ikasteko prozesua luzatuko duena" azaldu du Otañok.

Beraz saila osatzen duten eragile eta Hizkuntza Politikarako sailaren baitatik aterako da, hemendik aurrera Helduen Euskalduntze Alfabetatzea izango dena ●

◆ AITZIBER SALABERRIA

Euskal kantagintza berritzearen asmoa buruan zerabiltenak elkartu ziren 60ko hamarkadaren erdialdean. Ez Dok Amairu izena hartu zuten eta desagertu bitartean euskal kultura biziberritua aldarrikatu zuten. Apirilaren 22tik maiatzaren 4a arte Usurbilen erakusketa batek gogoraraziko ditu garaioak.

EZ DOK AMAIRU, EZ DA MALEFIZIORIK

Berriro ere gerra galtzea egokitu zitzaion, 1937an, orohar euskararen herriari. Eta zigor gisa, bere arima eskatu zioten garai-leek, Franco jeneral txiki zipotz harekin bat egindakoek: handik aurrera ama euskara ukatu beharko zuen eta espainiar bilakatu. Hitz bat gehiago ere ezingo zuen esan bere arbasoen hizkuntzan, etxe barruan eta ez oso ozen izan ezean. Eta behin betirako ahaztu beharko zituen euskal ohitura zaharrak, eta jakina, ametsik ere ezingo zuen egin berriekin. Zigor ikaragarri hura, gehiegitxo iruditu zitzaion Francoren alde egindako euskaldunei ere, eta hortik hasi zen garaileen harresi gotorra nolabait zartatzen. Herri garaiak, ordea, urte asko iraun behar izan zituen

■ Euskal kantagintza berria eratuz

Jorge Oteizak eman zion izena aha-
legin hari, Ez Dok Amairu hain
zuzen, eta Remigio Mendiburu
eskultoreak egin zuen logotipoa, baina
makina batek hartu zuten parte euskal
kantagintza berria bultzatzeko asmoz
egin ziren bilera eta ekitaldietan. Jose
Ramon Furundarenak emandako
zerrenda honetan agertzen diren guz-
tiak, gutxienez:

✓ **Lourdes Iriondo:** abeslaria eta
kanta sortzailea.

✓ **Xabier Lete:** olerkaria eta
antzezlea. Hasiera batean ez zuen
kantatzen.

✓ **Mikel Laboa:** abeslaria eta kanta
sortzailea.

✓ **Benito Lertxundi:** abeslaria eta

kanta sortzailea.

✓ **JoxAnton Artze:** olerkaria eta
txalaparta zein tobera jolea.

✓ **Jexux Artze:** dantzaria eta
txalaparta zein tobera jolea.

✓ **Jose Mari Zabala:** gitarra jolea.

✓ **Julen Lekuona:** abeslaria eta
kanta sortzailea.

✓ **Jose Antonio Villar:** abeslaria.

✓ **Joxe Anjel Irigarai:** abeslaria,
kanta sortzailea eta eratzzailea.

✓ **Juan Migel Irigarai:** abeslaria
eta soinu jolea.

✓ **Joxe Mari Iriondo:** kantaldi
batzuetako aurkezle gisa.

✓ **Nekane Oiarbide:** idazkaria eta
harreman publikoak.

✓ **Jon Mingo:** abeslaria.

✓ **Luis Mari Bandres:** alboka
jolea.

✓ **Jean Paul Harreguy:** pandero
jolea.

✓ **Julian Beraetxe:** argi-teknikaria.
Taldee dagokienez, honokoak hartu
zuten parte:

✓ **Oskarbi** (aldaketa asko ezagutua
da talde hau, baina behintzat Luis
Romero, Itziar Maritxalar, Maite
Arizkorreta, Mari Jose Fernandez,
Kepa Garbizu, Jose Luis Treku, Iñaki
Maritxalar, Karmelo Arren eta Antton
Valverde izan ditu partaide).

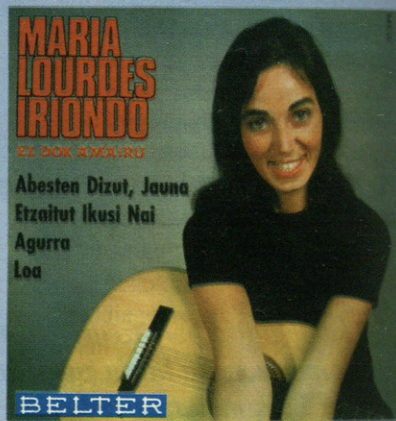
✓ **Bergarako Yoloak.**

✓ **Gurmendi anai-arrebek osatutako
Buirriak.**

✓ **Urrikatz** Trintxerpeko bikotea ●

■ Ez Dok Amairu-n makina batek
hartu zuen parte. Batzuek eszenate-
gira igota, abeslari, olerkari, soinu
jole, gitarra jole... gisa eta beste
batzuek antolatzaile lanetan. Benito
Lertxundi (orduko diskoa ezkerrean)
abeslari eta kanta sortzaile moduan
aritu zen eta Lourdes Iriondo ere
(eskuinean bere diskoa), abeslari
eta kanta sortzaile lanagatik egin
zen ezaguna.

isilik, bere seme-alabak erdaraz nola hez-
ten zituzten ikusten, kutunki maitatzen
zuen kulturaren suntsipenari aurre egi-
nez... harik eta 1965ean euskal jende bat
Ez Dok Amairu ozen aldarrikatzera
ausartu zen arte. Geroztik, akabo madari-
kazioa. Gaur arte behintzat!

AITZINDARIAK. Baina izuaren
menpe bizi bazen ere, izan zituen euska-
raren herriak agintearen mamuari muzin
egin eta euskara bizirik jarrai zezan irmo
saiaitu ziren gizon eta emakumeak. Eta
hizkuntza eta euskal tradizioa gordetzen
nahiko lan izan bazuten ere, izan zen
haien artean urrutirago joan nahi izan
zuenik ere, Nemesio Etxaniz apaiza kasu.
1950eko hamarkadan euskarazko tango,
fox-trot, txat-txa-txa, samba edo pasodo-
bleak sortu zituen, kanpotik zetozen doi-
nuen aurrez aurre euskal kantagintza

berri bat jartzen ahaleginduz. Eta nonbait
ez zen bide okerretik abiatu, zeren laster
sortu ziren Euskal Herria osoan urrats
paretsuak eman nahi bide zituztenak,
euskal kantagintza berri bat sustatuz.
Uztaritzeko Michel Labéguerie, Azkoiti-
ko Los Contrapuntos, Estitxu Robles-
Aranguiz edo Jose Antonio Villar bezala-
koak...

Baina euskal kultura osoa biziberritu
nahi zuenik ere bazen, eta horretarako
banakako saiakeraz haratago joan beha-
rra zegoela uste zutenak. Fronte kulturala
osatzea proposatu zuen Jorge Oteizak,
1963an kaleratutako "¡Quosque tan-
dem...! Interpretación estética del alma
vasca" liburuan, eta bai lanak, bai deiak
eragin handia izan zuten. Euskal Arte
Garaikidearen Eskola, Gipuzkoako Gaur
margolari eta eskultore taldea, Argia
dantza taldea, Jarrai antzerki taldea, Zur-

ots poeta taldea eta beste izan ziren espi-
ritu horren adibide garbiak.

Zineak ere ezagutu zuen berpizkun-
dea, eta ordukoak dira Basterretxea eta
Larruquerten "Pilotari" eta "Ama-Lur"
filmak.

EZ DOK AMAIRU. Bakoitzak tal-
dea aberastu, taldeak bakoitza aberats
zezan bilatzen zen. Eta gogo berdinare-
kin hasi ziren elkartzen euskal kantagin-
tza berria berpiztu nahi zutenak ere.
Burutapena, Mikel Laboarena izan omen
zen, Els Setze Jutges talde katalana eza-
gutu zuenean, Nova Canço zeritzana bul-
tzatzen saiatzen zirenen mugimendua.
Euskal Herrian antzeko zerbait osatzea
zeukatela iruditu baitzitzaion. Asmo
horrekin itzuli zen etxera, eta egunkari
batean Benito Lertxundiren izena "Con-
curso de artistas noveles" delakoan biga-

rran postuan ikusi bezain laster, harekin jarri zen harremanetan. Jarrai antzerki taldea ezagutzen zuen, bestalde, eta haiek eman zioten Lourdes Iriondoren berri. Gerora ezagutuko zituen Julen Lekuona, grabazio esperimentalak egiten zihar-duen JoxAnton Artze txalaparta jolea eta poeta, eta beste jende asko. Eta bilerak egiteari ekin zioten Donostiako Kursaal zinema zaharrean.

"Bertara deituak izan ziren kantuarekin eta musikarekin zerikusia zuen jende mordo bat, euskaldunak izanik euskal kanta berritzearen asmoarekin bat egiten zutenak -dio Arantxa Gurmendik, garai hartan Jarrai antzerki taldeko partaide eta Biurriak taldean "Neska ye-ye" eta "Ezko panpin, donu panpin" bezalako kantak abesten ziharduenak-. Ez ziren derrigorrez eszenatokian kantatuko zutenak izan behar, beren ekarpenekin proiektua aberastzen saiatuko zirenak baizik". Beraz, bilera horietan 40 bat lagunek egin zuten topo, horien artean Laboa, Benito, Lourdes, Villar, Zuaznabar txalaparta joleak, Manolo Urbieto, Idoia Garmendia, Lekuona, Nemesio Etxaniz, Artze anaiak, Lete (orduan poeta eta Jarraiko antzezlea) eta inoiz ezagun egin ez diren beste zenbait pertsona ere.

Garbi zeukaten euskal kanta zaharrak berreskuratu eta berrezagutarazi behar zirela, baina kantu berriak ere sortu nahi zituzten, beste edozein herrialdeetan abesten zirenetik bereiziko zituen estilo propioan, gainera. Bestalde, gai mami-tsuak landu nahi zituzten kantu horietan, herriari mezu askatzaileak helaraziz, eta nolana ere, kalitatezkoak behar zuten izan. "Taularatu genuen lehenengo saioa (aurre-estreinaldi gisa) Hernanin izan zen, 1966ko urtarrilaren 9an. Eta jaialdi horretan Ballet Izarti, Bikondoa, Villar,

Laboa, Lekuona, Trio Kemen eta Biurriak izan ginen. 'Pilotari' filma ere eskaini genuen", gogoratzen du Arantxa Gurmendik.

■ Usurbilen erakusketa

Honen guztiaren berri zehatzago izan nahi duenak, jo beza Usurbilgo Udarregi Ikastolara apirilaren 22tik maiatzaren 4a bitartean martxan egongo den erakusketara. Han aurkituko ditu Ez Dok Amairuri buruzko dokumentazioa, argazkiak eta bestelako materialak. JoxAnton Artzek, Joxe Mari Iriondok eta Juan Mari Beltranek eskainitako hitzaldiak ere entzun ahal izango ditu, eta horrez gain, Joxean Artzek, Juan Luis Zabalaen laguntzaz, duela gutxi zendutako bere anaia Jexux Artzeren inguruan osatu duen biografia ere eskuratu ahal izango du ●

Jose Ramon Furundarenaren datuen arabera, (Usurbilgo erakusketaren antolatzaileetako bat) Hernaniko jaialdi horrez gain, Donostiako Victoria Eugenia (urtarrilaren 23an) eta Irungo Bellas Artes antzokian (martxoaren 20an) ere izan ziren antzeko emanaldiak. "Taldeko partaideei dagokienez, hasieran jende asko pasa zen bileretatik, Ez Dok Amairu finkatzen joan zen arte", argitzen du usurbildar honek.

BAGA BIGA HIGA SENTIKARIA.

1970eko abuztuaren eta Portugaleten estreinatu zen Ez Dok Amairukoek tal-

dean egin zuten lan bakarra: "Baga biga higa sentikaria". Antzerkia, dantza, poemen erreztaldia eta kantua bateratzen zituen ikuskizun honek. Partaideak dagoeneko ez ziren agertokian azaltzen bakoitz bere musika tresnarekin txanda zegokionean bere kanta bakarka abesten. Elkarrekin dantzatzen zuten, elkarrekin kantatu eta elkarrekin poemak errexitatu. Sekulako arrakasta izan zuten, bai Euskal Herrian, eta baita Bartzelonan ere, hiru egunez antzokia jendez leporaino betetzea lortuz. Pauen eta Bresten ere eskaini zuten "Baga biga higa...". Estatu Batuetara joateko asmoak ere izan omen zituzten... baina azkenean ez zen horrelakorik gertatu.

"1971ko urrian hasi zen Ez Dok Amairuren barne krisia, eta 1972ko Gabonetan desegin zen taldea" dio Jose Ramon Furundarenak. Hasieratik izan omen ziren ezberdintasun ideologikoak beraien artean, baina elkarrekiko errespetuak eta euskal kantagintza berria bulztatu nahiak mantendu zituen baturik. Baina azkenean gertaera politiko batzuek izan zuten bere isla taldean, eta ordura arte arazo izan ez zena arazo bilakatu zen. Eta Ez Dok Amairu desegin zen talde bezala. Bi multzotan, Jose Ramon Furundarenak dioenez: "Batean, Artze anaiak, Mikel Laboa eta Jose Mari Zabala sartuko genituzke. Jose Luis Zumetaren laguntza izan zuten, eta "Ikimilikiliklik" ikus-entzunekoa sortu zuten. Beste multzoan, Benito Lertxundi, Lourdes Iriondo eta Xabier Lete ibili ziren, eta Zazpiribai taldea osatu zuten, Iparraldeko Pantxika Erramuzoe, Peio eta Pantxoa, Manex Pagola, Iñaki Urtizberea eta Ugutz Robles-Arangizekin batera" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Etxebizitzaren arazoari irtenbide berri bat emateko asmoz Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak dekretu bat onartu du berriki: merkataritzako lokalak egokitu eta etxebizitza gisa erabil daitezke. Hala ere, Arrasaten ia hiru urte joan dira ekimen hori abian jarri zenetik.

BEHEKO BIZILAGUN BERRIAK

Etxebizitzaren arazoa" izeneko kontzeptu politiko berriak zenbait ekimen abiatu ditu. Babes ofizialeko etxebizitzak eraikitzea konponbiderik ezagunena bada ere, horrek ez dio erabateko erantzunik ematen atzean geratzen den hirigintza auziari. Hortaz, eraikita baina erabili barik dauden merkataritzako lokalak etxebizitza gisa egokitzea ahalbideratu du Eusko Jaurlaritzak.

EAEko Etxebizitza Sailak onartutako dekretuak bi baldintza ezartzen ditu lokal horiek etxebizitza bihurtu ahal izateko: lokalak, gutxienez, 36 metro koadro izatea eta herriko udalaren baimena lortzea. Beraz, tokian tokiko udalaren esku uzten du Jaurlaritzak prozesua. Hori dela eta, udalerri askok Arrasatera jo dute, bertoko araudia ezagutu nahian, herri horrek bi urte baino gehiago baitaramatza lokal komertzialak etxebizitza legez atontzen.

Arrasateko Hirigintza sailak "eraikitako hiri-lurzoruaren birziklapen" modura ikusi zuen merkataritzako lokalek eman zezaketen aukera hori. Izan ere, "herriak duen ondare eraikia oso altua da eta, aldi berean, ingurugiroari dagokion errespetua aintzat hartuta, hutsik zeuden lokal askori bestelako erabilera bat eman geniekeela ikusi genuen", adierazi du Hirigintza arduradun Juan Antonio Urdangarinek. Horretarako, merkataritza guneak kaltetu gabe, jarduera hori horren errentagarria ez den auzoetako lokal

komertzialak bakarrik bihurtu ahal izango dira etxebizitza. "Merkataritzako ikuspuntutik hutsik dauden lokalak soil-soilik hartzen ditugu kontuan; pentsaezina da plangintza hau alde zaharrera ere hedatzea", azaldu du Urdangarinek, "etxebizitzaren arazoa konpondu nahian abiatutako politikak ezin baitio herriko jarduera komertzialari kalterik eragin". Horrela jaso zen 2000ko uztailaren 5eko udal ordenantzak.

Bi urte eta erdiko denboraldi horretan, berrogeita hamarretik gora baimen eman ditu Arrasateko Udalak merkataritzako horrenbeste lokal etxe moduan egokitzeko. Kopuru hori igotzean, "hausnarketa" egin zuten Hirigintza sailekoek eta udal ordenantzari beste "bi urteko luzapena" ematea erabaki zuten, Juan Antonio Urdangarinek azaldu bezala. Horrekin

"prozesuaren kontrola" mantendu nahi izan du udalak, "sor zitezkeen arazoak aldeztu aurretik ikusi eta konpondu ahal izateko", adierazi du Hirigintza arduradunak. Izan ere, beste udalerri batzuetan, arazoak sortu dira baime-na eman ondoren, erositako lokalak ez

baitzuen erabilera aldaketa eskatzeko baldintzarik betetzen. Hortaz, Arrasaten honako prozedura asmatu zuten: interesdunak udaletxera jotzen du merkataritzako lokal zehatz baten inguruko gorabeherak galdetzerako. Horren ostean, hari dagokio lokal hori erostea eta prozesuarekin jarraitzea edota bertan behera geldidateke eskabideak hasitakoa.

Arrasateko Udalak "eraikitako hiri-lurzoruaren birziklapen" modura dakusa merkataritza lokalak etxebizitza gisa erabiltzea

ALBERTO ELOSEGI

Beste batzuetan, ordea, etxea txiki gelditu da umeak izan ondoren. Izan ere, lokalaren azalera, gutxienez, 36 metro koadrokoa izatea eskatzen du Eusko Jaurlaritzak. Udalek baldintza hori igotzeko aukera dute eta Arrasateko udal ordenantzak, adibidez, ez du onartzen berrogei metro koadroko azalera ez duen lokalik. Ildo horretatik, oinarritzako bizigaitasuneko baldintza gisa ikusten da etxeko gelen distribuzio egokia. Hasteko, lau gela edukitzea (edo edukitzeko aukera) eskatzen du 2000. urteko ordenantzak: sukaldea, egongela (bateratuta egon daitezke), bi pertsonentzako logela bat eta bainugela. Era berean, egongelak eta logelek kanpoaldeko fatxadaren leihoak izango dituzte. Gainontzekoek aldez,

ALBERTO ELOSEGI

■ Etxebizitza erosteko zurrunbiloan sartzeko asmoa dutenek, lokal komertzialen aukera merkeagoa dute orain EAEn.

azaldu bezala, "eta horietan, beraz, udalak ez dio utzi jabeari erabilera aldaketa-rekin aurrera egiten; prozesua bertan behera gelditu da".

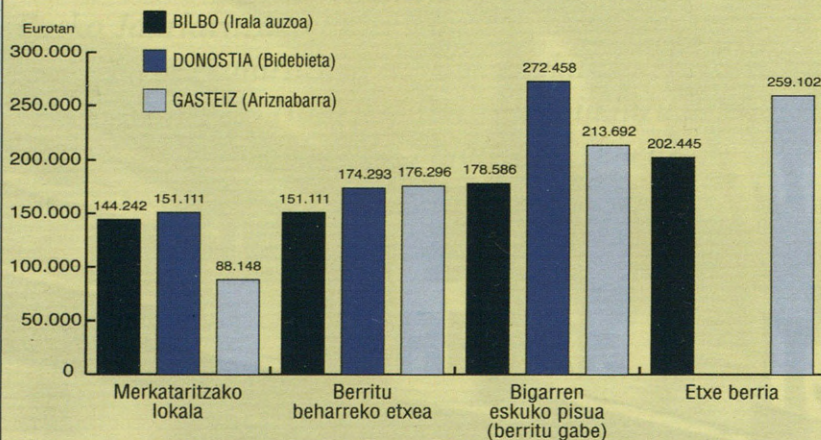
Aipaturiko baldintzak betetzen diren edo horiek betetzeko lokalak aukerarik ematen duen jakiteko, udal teknikariek kasuan kasuko txosten teknikoak luzatzen dute. Bertan zehaztuko da zeintzuk diren aldatu beharreko elementuak, non joango diren leihoak (fatxadaren osaketarekin ez apurtzeko) eta abar. Txosten horren arabera, merkataritzako lokala etxebizitza bihurtzeko baimena emango

eraikin barruko patiora begira edukiko dituzte leihoak. Horrela, argiztapen naturala ez ezik, behar bezalako aireztatzeko sistema izango du etxeak. Dena den, udal teknikarien txostenean zehaztuko dira kontu horiek eta, beraz, lokalak ez du zertan halakorik izan behar hura erostean. Azkenik, lokalera sartzeko ate nagusia eraikinaren barruan egongo da,

auzokideen pisuen sarreraren antzera. Hortaz, horiek eztabaidatuko dute, lehenik eta behin, ia lokal komertzial horretan bizi eta eraldatzeko baimenik ematen dioten jabeari. Horrekin, auzokideek prozesuan zeresan garrantzitsua izango dute. Auzokoek baimenik eman ez duten kasuak ere badira, Arrasateko Hirigintza arduradun Juan Antonio Urdangarinek

ETXEBIZITZA MOTAK ETA PREZIOAK

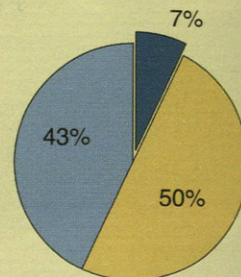
80 METRO KOADROKO LOKAL BATEN PREZIOA

Iturria: Tecnocasa, Arrieta eta Ibisate agentzia inmobiliarioak, hurrenez hurren.

AZKEN BI URTETAKO ARRASATEKO ETXEBIZITZA BERRIEN MERKATUA

■ Merkataritzako lokalak 52
 ■ Merkatu askeak eraikitakoak 360
 ■ Babes ofizialeko etxeak (hitzartua) 308

du udalak edo ez. Txosten horretan oinarrituta ere, proiektu teknikoak aurkeztu beharko du lokalaren jabeak, obra lizentzia eskatzeko. Handik urtebetera, lanak amaituta egongo dira eta bertan norbait biziko da. Bestela, lokalaren erabilera aldatzeko eskubidea galduko du jabeak.

PREZIOA, ZEHARO ERABAKI-GARRIA. Merkataritza gunetik aldentuta dauden auzoek lokal komertzial asko eraikita baina hutsik dituzte. Alde zaharretik urrundu ahala, lokal horien prezioa nabarmen merkeagotu ohi da. Lokal horiek, hain zuzen, bihur daitezke etxebizitza eta ez alde zaharrekoak. Aurretik

azaldu bezala, "udalerriko merkataritza ez kaltetzea ere bilatzen da", Arrasateko Hirigintza arduradunaren esanetan.

Eusko Jaurlaritzak onartu berri duen lokalaren erabilera aldaketa horrek etxebizitzaren merkaturaren eragina izan dezake. Donostiako Bidebieta auzoko Olmos pasealekuan, adibidez, 30.000 bat euro

■ Etxebizitza gisa egokitutako lokaletan sukaldea eta egongela bateratuta egon daitezke, Arrasateko ordenantzaren arabera.

gutxiago eskatzen da merkataritzako lokal batengatik berriztatze lanak eskatzen dituen pisu batengatik baino (begiratu taula). Gasteizko Ariznabarra auzoan aldiz, prezio bikoitza du lanak behar dituen etxe horrek, hau da, 90.000 eurotik gorako aldea dago. Bigarren eskuko pisu zein etxe berriekin alderatuz gero, prezioen arteko diferentziak gora egiten du etengabe. Eta soldata apalek ordaindu ezin dituzten kopuruak dira sarritan pisu eta etxe horien-gatik ordaindu beharrekoak. Gasteizen, esate baterako, 175.000 euro gehiagotan saltzen dira Zabalganan eraiki berri dituzten etxeak, Ariznabarra ondoko auzoko lokalekin alderatuta. Bilboko Irala auzoan, prezioen arteko alde horrek ikaragarria izaten jarraitzen badu ere, ia 60.000 euroko diferentzia "baino" ez omen da.

Hala ere, lokala erosi ondoren, lanak egin beharko ditu jabeak, gelen distribuzio egokia aintzat harturik. Era berean, merkataritzako lokala zena etxebizitza bihurtzeko behar den erabilera aldaketa horrek lokalaren beraren prezioa garestituko du. Horregatik, gehitze-balio horren %10 ordaindu behar zaio Arrasateko Udalari, kasu honetan, "hirigintza kargak" izeneko kontzeptu gisara. Diru horren zati batekin berdegune eta espazio irekietarako lurzorua erosiko du udalak, etxebizitza "berri" bakoitzeko hamazortzi metro koadro, hain zuzen.

Bestalde, sotoak ez dira merkataritzako lokalizat jotzen. Hortaz, sotorik ezin daiteke etxebizitza bihurtu, eraikinaren beheko pisua osatu behar dutelako eta ez lurpeko lokalik. Batzutan, beheko solairua izan arren, aldapa batean kokatuta dagoen eraikina den legez, lehenengo pisua ere bada beste alde batean. Horixe gertatzen zaio Eskarne Garitaonaindiak Arrasaten egokitutako etxeari. "Atarian, beheko planta bada ere, egongela lehenengo pisuan dagoela ematen du, ondoan aldapa dagoelako", azaldu du Garitaonaindiak. Urtebete pasata darama etxe berrian bizitzen. Hortaz, Arrasateko udal ordenantzak zehaztutakoaren lehengoetarik erabiltzailea izan zen. "Guk ez genuen ordenantza hori eza gutzen, baina lokala hutsik ikustean bururatu zitzaigun etxebizitza gisara moldatzea", adierazi du Garitaonaindiak. "Orduan, udaletxera jo genuen baimen bila eta han esan ziguten 2000. urteko ordenantzaren arabera zer egin behar genuen", argitu du. Tamaina aldetik, Garitaonaindiak ez du arazorik izan, bere

ALBERTO ELOSEGI

■ Komertzio zonaldean dauden lokalak ezin dira etxebizitza gisa egokitu.

etxeak 100 metro koadroko azalera dauka eta, gainontzeko pisuen antzera. Ildo horretatik, badira etxe baten tamaina baino gehiago hartzen duten lokalak. Horixe gertatzen da solairu bakoitza bizpahiru etxetan banatuta dagoenean eta lokalak solairu osoaren azalera hartzen duenak. Horrela, beheko solairuko etxea goiko pisuetakoa baino handiagoa suerta daiteke, eurek dituzten erosotasun berdinekin.

Merkataritzako lokalak etxe bihurtzeko ekimen hau ezezaguna izan da orain arte Arrasatekin kanpo. Haren berri zuen zenbait udalerri hara jo du, argibide bila. Duela hiru hilabete Eusko Jaurlaritzak EAE osora hedatu du aukera hori,

horren gauzapena tokian tokiko udalaren esku geratu bada ere. Hori dela eta, etxe salmentan aritzen den zenbait agentziak ekimen horrek ekarriko duen lokalaren balio-gehikuntza aurreikusi du. Alde horretatik, iragarki askotan zehazten hasi da salmentan dagoen merkataritzako lokal horrek "etxe bihurtzeko aukera" baduela. Horrekin bat, etxebizitzaren merkaturaren elementu berri bat sartu da. Horren eragina oso altua izango ez dela eman arren, lehenengo etxebizitza erosteko aukera duina izango da zenbaitentzat, gure hiri eta herrietako ondare eraikia birziklatuz ●

◆ MARIA GONZALEZ

ALBERTO ELOSEGI

■ Prezioan, alde handia dago egun pisuen eta lokal komertzialen artean.

Jon Sarasua

P E R F I L A

Bertsozale gehienek belarriak mindu zituen "Xori enrexinula" k mututzean utzitako isiltasun sorrak. Beste udaberri bat gehiago, bertsolaritzan kokurik gabe. Baina Sarasuak ez zituen kumeak besteren kabitan utzi nahi, eta bizitza orekatuari eutsi dio. Gehiago da erlea, Sarasua. Aitaren etxea taldean eraikitzen duena, gelaz gela, baina sukaldetik hasita. Mila loretako polenak elkartutako ezitik edaten du. Eta batez ere, gizarteko kontraesanak eztenkatzea du maite. Hasieran mingarria da, erleen ziztada jasotzea. Baina gaitz larrienen terapia ere bada.

Testuak: Estitxu Eizagirre - Ixiar Eizagirre Argazkiak Alberto Elozegi

"Politikan eta euskalgintzan goldea pasatzeko garaia da"

Dela bi urte utzi zenion plazaz plaza kantatzeari. Une hone-tan non kokatzen zara? Zer harreman duzu bertsolaritza-rekin?

Ez dut hainbestearinoko itzulminik. Ikusi dut ez garela uste bezain bertso dependienteak. Bolada barnerakoiagoa dut, bertsolaritzari eta beste gauzei buruz pasatzeko eta distantzia hartzeko.

Ez nuen krisi momentuan utzi bertsolaritza, une onean nengoen. Baina azken urteetan pistoia jaisten hasi nintzen, eta urtean 30 saio baino gehiago ez egitea erabaki nuen. Oholtzan egoteko beste modu baten bila nenbilen, eta pentsatzen dut itzultzekotan beste zerbait egitera itzuliko naizela, eta ez lehengo trotera.

■ Zer botatzen duzu faltan?

Bertsolaritzaren inguruan dagoen harreman sarea. Bertso lagunekin, antolatzaileekin, eta inguratzen den jende pilarekin dago etengabe bertsolaria, eta ikuspegia aberasten da. Zerbaitekin lotu banau bertso mundu honetara, da maitasunetik oso gertu dagoen begirunea sentitzen dudala bertso munduko dozenaka bertsolari, ehunka bertsozale eta ehunka elkarteideekiko.

■ Egungo egoera sozio-politikoak nolako bertsolaritza eskatzen du?

Oinarri ona dugu. Jarri dizkiguten etiketen gainetik, bertsolaritza gertutik jarraitu duenak badaki beti egon direla kuestionamendu aski libreko ahotsak. Gaur bertsolaritzan nagusi den belaunaldia ere, gai politikoekiko iritzi eta ñabar-dura aberatsekoa da.

Nire joera, batez ere azken hamarkadan, bertsotan autozentsura erabat kentzekoa izan da, gaia edozer zelaririk ere. Uste dut memento honek inongo gairi muzin ez egitea eskatzen duela.

■ Mezuari dagokionean, zer diskurtso dabil egungo bertsolaritzan?

Bertsolariak autoreago izan behar luke nire ustez. Ez luke hainbeste kantatu

"Bertsolaritza konplikatzen ari gara. Eta bertsoaren muina justu bere soiltasuna da. Zenbat eta artifizio gutxiago, hobe. Baita Kursaalean ere"

behar gizarte eta komunikabide arteko kontsentsutik esatea ongi ikusia den hori. Gizarteak begiratu pertsonal sinesgarriak behar ditu, eta uste dut bertsolariak hori eskaini behar lukeela. Ez naiz politikaz edo pentsamenduaren gai sakonez ari, edozeri buruz baizik, baita goizean kafea hartuz sentitzen den edozein txikikeriari buruz ere. Guillermo Velazquezek zioen bezala, gure lana herri honi bizitzako edozeri buruz beste ahots batekin hitz egiten saiatzea da, politikariena edo kazetariena ez den beste ahots pertsonal batekin.

■ Uste duzu bertsolariek gaiei buruzko begirada pertsonal hori lantzen dutela?

Gehiago landu liteke. Niri gertatu zait egun saio batera joan, eta pentsatzea "nire burua ez dut hori egiten ikusten". Baina gero pentsatzen dut, "eta hik hor hengoenean zer egiten huen ba?". Beraz, ezin orain eskatu lehen ni emateko gauza ez nintzena.

Azkeneko Txapelketa aztertuz gero,

"Bertsolariak ez luke hainbeste kantatu behar ongi ikusia dagoen iritzi adostua. Begiratu pertsonalak eskaini behar dizkio gizarteari"

maila aldetik garai hauetako txapelketa-rik onena izan zen, dudarik gabe. Baina zenbait gaitan gehiago eskertuko nuen hain adostua ez den ikuspegi pertsonalak agertzea, gizartearen kontraesanetan gehiago zirikatzea.

■ Bertso Egunek azken urteetan formatu eta ikuskizun berriak probatu dituzte. Zer diozu?

Uste dut bertsolaritza konplikatua nahian gabiltzala, beti zerbait berria sortu nahian, ikuskizun bila. Eta bertsolaritzaren muina justu bere soiltasuna da, eta soiltasun hori ongi egiten ikasi behar dugu. Zenbat eta artifizio gutxiago, hobe. Baita Kursaalean ere. Niretzat Kursaa-leko gorengo maila, Kursala bi bertsolari-rekin betetzea litzateke, eta bi bertsolarien arteko elkarrizketa eta bakarriketaren soiltasun hori lortzea. Argi foku bat, eta mikro bat. Hori da bertsolaritzaren gailurra. Biluztasun horretan jarri, ea bertsolariak gai diren komunikatzeko eta zerbait transmititzeko.

■ Kontraesana al da artista eta era berean Bertsozale Elkarteko bultzatzaile izatea?

Bertsozale Elkartearen inguruan bertsolari batzuk batera eraman dugu gure txori kantari izaera eta aldi berean kolektiboko inurri lana. Batzutan tentsioan egon da artistaren indibidualtasuna eta mugimendu kulturalen lan egitea aldi berean. Giza tentsio denak bezala oso polita da, hain zuzen indibidualtasunak balioa hartzen duelako eraikuntza kolektibo batekiko tentsioan, eta alderantziz. Hori da Bertsozale Elkartek duen gauza ederretako bat: sorkuntza mailan dabilen jendea eta bertsozaleak elkartuta kultur estrategia bat sortzea eta egungo errealtate hau eraikitzea lortu izana. Errealitate beregain eta autonomo bat eraiki dugu, etorkizun ikuspegi propio bat sortu dugu, estrategia propioak ditugu. Hori ez litzateke posible izango artistaren indibidualtasuna eta inurri lan hori pertsona batzuegan bateragarri ez balitz.

- **Jaio:** Aretxabaletan, 1966. urtean.
- **Unibertsitatean:** Mondragon Unibertsitateko Huhezi fakultateko irakaslea. Lanki ikerketa institutuko zuzendaria.
- **Kooperatibak:** Arrasateko Kooperatibetan oinarrituta, kooperatibismoari buruzko hausnarketa munduan murgilduta dabil.
- **Jaurlaritzako Euskararen Aholku Batzordeko kidea**
- **Bertsolaritza:** 19 urte eman ditu plazaz plaza bertsotan. Bertsozale Elkarteko zuzendaritzako kidea da. Hainbat musika talderen kantuei hitza jarri die.
- **Ikasketak:** Kazetaritza lizentziatua. Euskarazko kazetaritza hizkerari buruzko tesia atera zuen, 1996an.
- **Kazetari lanak:** artikulua kaleratu ditu ARGIA, "Jakin", "Euskaldunon Egunkaria" eta "Bertsolari" aldizkarian.
- **Argitaratutako lanak:** "Zozoak beleari" (1997); "Txepetxeekin solasean: biziaren hizkuntza" (1997); "Fauna txiki bat bertsotan" bertso musikatuak (1998); "Bat-bateko bertsolaritza" (2002)...

Bertsozale Elkartea eraikitzearen meritu nagusia ez da izan bertsolariona. Bertsozale konprometitu batzuk izan dira, luzerako ikuspegia dutenak, lika funtzioa egiten egon direnak.

■ **Guillermo Velazquez repentista mexikarrarekin erdaraz egin zenuen bertsotan. Zergatik?**

Gaztelaren komunitatekoa ere banaiz. Nire baitan biak daude, nahiz eta garbi eduki zein den nire ama hizkuntza eta nire amets on eta gaiztoen hizkuntza. Bertso batean nion bezala: "Asumiendo como íntimo / lo bastardo y lo legítimo". Uste dut gutako batzuei badagokigula erdara barru-barruko eta gure bezala onartzea, nahiz eta jakin bortsaketa baten ondorio izan dela.

■ **Ez al da erregistro arazoa ere? Gai izango al zinen erdaraz esandakoak euskaraz esateko?**

Egia da hizkuntza eta tradizio poetiko bakoitzak bere estiloa garatu duela. Ni berari entzundako tradizio poetiko horretan txertatzen saiatu nintzen. Euskaraz esango ez nituzkeen gauza batzuk ateratzen zitzaizkidan erdaraz, eta harritu egin nintzen neroni ere.

■ **Mundu mailako inprobisatzaileen topaketak egingo dira udazkenean Euskal Herrian. Zer helburu jartzen dizkiozu?**

Euskal kulturak bere nazioartekotasuna lantzeko modu bat da, eta txokokeria gisa ulertu gaituztenek ikusi dezatela ez bakarrik baditugula ahaideak, baizik kasu honetan ahaide horien erreferentzia gune ere izan gaitzkeela.

Askotan herri honetako agintariek

nahiago dute ezer gutxi garen zerbituetan alfonbrak jartzea amerikarrei edo zerbitu direnei, edo homologatzen saiatzea, benetan diragun horietan munduko erreferentzia xume izatea baino. Aztertu beharko genuke kultura sailtako aurrekontuetatik zenbat doan alfonbratara eta zenbat herri honi darionari bidea irekitze-ra.

■ **Zer alde dago Kontseilutik Aholku Batzordera?**

Euskararen gizarte erakundeak zentralak dira euskararen garapenean niretzako. Eta niretzat askoz muinekoagoa da Kontseilua, Jaurlaritzaren Aholku

"Euskalgintzak ez du lortu martxan dauden bi kultura politikoen azpitik bide beregain bat egitea"

Batzordea baino. Hor dago paradoxa: nik Kontseiluan dimititu egin nuen hasi eta berehalaxe, eta orain Aholku Batzordeari baiezkota eman diot.

■ **Askatu ezazu paradoxa...**

Uste dut euskalgintzaren eragile nagusiek ez dutela lortu ikuspegi beregain bat garatzea, martxan dauden bi kultura politiko abertzaleen azpitik (eta azpitik diot, sakonagotik delako). Bi kultura politiko hauek, estrategia politiko-militarrean ardatzen den ezker abertzalea eta botere autonomikoan ardatzen den nazionalismoa, ez dira nahikotasun mai-

lara iristen etorkizun-ikuspegi mailan. Ez garamatzate inora. Ez daukagu martxan estrategia sinesgarri bakar bat ere euskal herria garatzeko.

Eta berez, badaude elementuak, euskalgintzatik hasita adibidez, bi kultura politikoon grabitate-indar antzutik aurrerago joateko, bisio beregainetik lan egiteko. Kontseilua, euskalgintzaren artikulazio beregain baten gune izan zitekeela pentsatzen genuen batzuk. Baina ez zen mamitu, beste joera batzuk nagusitu ziren. Orain pitzatuta dago guztiz, kanpotik ikusten ez bada ere.

■ **Zer mamitu zen, bada, Kontseiluan?**

Nik uste lehengo euskalgintzako aparatuetatik zetozen inertiak nagusitu zirela Kontseiluan. Aparatu para-instituzionala sortu zen, euskalgintzaren muinetik kanpoko gizarte sektoreen plangintzarako. Hortik erakunde publikoen betebeharrakiko lehia zetozen, baina hori ez da txarrena, kontua da funtsezko funtzioei ez zitzaizela lehentasunik eman.

Euskararen komunitatearen gune sinbolikoa eta muineko estrategia praktikoen abiagunea izan zitekeen Kontseilua. Eta horretarako pausoak eman ordez, aparatu plangintzagile eta kanpainazale bat sortu zen. Ez zen sinetsi euskalgintzaren etorkizun-ikuspegi eta estrategia beregainak lantzearen lehentasunean. Bestetik plan estrategikoenganako eta halako estilo teknokratikoarenganako lilura zegoen. Baina gehiago dago. Egin zen apustua koherentea zen garai hartan ezker abertzaleak zerabilen apustuarekin. Lizarra-Garazi garaia zetozen eta para-erakunde nazionalak indartu behar ziren, erakunde autonomikoei funtzioak lehiatuz. Jakina, orain alde politiko oso bat kontra du, eta barrutik ere erdi-blokeatuta dago.

■ **Justu ez al da kulturgintza bi politikatikat ateratzen den bakarra?**

Bai eta ez. Alde batetik eragile nagusiak ez dira gai bi kultura politiko horien bisioetatik ateratzeko. Eraketa askotan badago zilbor heste ikusezin bat, eta ez dut esaten zilborreste organikoak denik, baina zilborreste horrek askotan zabaltasunaren ideia bera lorrindu du. Zabaltasuna aspalditik dago modan, baina zabaltasun beregaina, denekin enfrentatzerainoko zabaltasun librea ez da ohikoa. Eta egon denean ez zaio sinetsi.

Bestalde baietz ere esango dut, eus-

kalgintzak badituela elementuak, herri honek behar duen bestelako ikuspegiaren muinetako bat osatzen hasteko. Baditu elementu teorikoak eta esperientzia praktikokoak. Badira erakunde batzuk bidea egin dutenak, badaude pertsona asko sinesgarritasuna dutenak, eta ikuspegi egokiagoen oinarri izan daitezkeenak. Badugu potentzial hori euskalgintzan, baina poliki doa.

Hala ere, honen guztiaren aurrean autokritika egin behar dut. Beharbada oraindik ez dago indarrean dauden kultura politikoen inertziak gainditzeko masa kritikorik. Kontseiluan beste ikuspegi bat geneukanok ez ginen gai izan nagusitzeko, besteak beste gutxiago ginelako eta lanerako gaitasun gutxiago geneukalako. Hori ere hala da, bakoitzari berea.

■ Zein da euskalgintzarako proposatzen duzun ikuspegia?

Euskalgintzaren etorkizuneko ikuspegi beregain baterako bi kultura politikoe-tatik kualitatiboki desberdinak diren oinarriak ematen hasita daude. Garatu egin behar. Hizkuntzen ekologia dei dezakegun paradigma etiko-zientifikoa ari naiz, urteak dira Jose María Sanchez Carrion formulatzen hasi zela gure

artean, eta nire ustez potentzial bereziak ditu orain arteko diskurtsoekin alderatuz, zentzu gehienetan. Beste era batera planteatzen du hizkuntzaren garapena, trinkotzea eta gune sinbolikoa osatzea kontuan hartzen du, aspektu kualitatibo eta kuantitatiboei beste era bateko oreka ematen die, hizkuntza komunitatearen egituraz arduratzen da... Tresna potentzial handiak ematen ditu estrategiak diseinatze-ko, politika zehatzetarako. Ez da egin, eta

esandakotik asko debalatu da. Bestetik, orain arte gure kultura politikoei uxatu dituzten sektoreekiko elkarrizketarako ere beste oinarri batzuk ditu, aldi berean sakonago, exigenteago eta sinpatikoagoa da. Eskemak mugitzen dituen debate etiko bat du sakonean.

■ Zer diozu “Egunkaria”ren kasuaz, nola ulertzen duzu gertatu dena?

Onartu behar da estatuaren estrategia oso zentzuzkoa dela. ETA egoera ahalik

BIZITZAREN PASARTEA

Joni berari ez zaio istoriorik bururatu. Baina guri, dakizkigun bere hamaika pasadizoetako bat kontatzeko lizentzia eman digu.

Andoni Egañak eta biek asteburu osoa eman zuten saio batetik bestera. Ostaturen batean pasatu zuten gaua, eta hurrengo goizean, Andoni dutxatik atera berri ikusi zue-nean, Sarasuak galdetu omen zion:

-Egunero dutxatzen al haiz, bada?

-Bai...-Egañak, natural.

-Hau duk, hau, “europeo tzarra”!-Bota zion Jonek.

eta gehien estutzen ari da, erabat zabal-tzen ari da mehatxatuen zerrenda, eta estatuak gauza bera egin du. Ezker abertzalearen estrategia politiko-militarrarekin hari muturrik minimoena izan deza-keen guztia ito, ahal dituen tresna juridikoekin.

Ni ez nau hainbeste arduratzen analisi taktikoak. Gehiago kezkatzen nau Atxa-garen galderak. Zer egin dugu gaizki, eta zer egin behar dugu? Manifestazio erral-doiak oso ondo daude, baina kaltetuen sentimenduetatik, eta eraso-erreakzio dialektika horretatik ez dugu eraikiko

behar dugun ikuspegi politiko eta kultu-rala, eta horri darizkion estrategia eta ekintzak.

Kontua da, guri bidea egitea dagoki-gula. Uste dut gauza askotan bidea egiten ari garela, elementu interesgarrienak ertzetan daude. Horrek du benetako sinesgarritasuna. Aurrera joate horretan gero eta gutxiago balio digute martxan dauden bi kultura politikoen diskurtsoek. Eta gainera, kaltea denontzat dator. Ni txunditu egiten nau ezker abertzalean dagoen hipokrisia mailak eta zorroztasun faltak. Horrelako kasu baten aurrean zer

hasi behar dugu, Estatua gaiztoa delako kexatzen? Arbitroa eresia daukala jakin-da berrehun kiloko boxeolari batekin rin-gean sartzen bazara, ez zara negarrez hasiko jo egiten zaituelako, ezta? Rin-gean sartu zara ala ez? Ni ez naiz sartu, sartu egin nahi nauzu? Eta zu sartu baza-ra, zer egin behar duzu konbatea irabaz-teko? Mehatxu, salaketa eta kexaren pedagogia ezin da gehiago jasan.

■ **ETAk, komunikatu batean, egin zuen bere balorazioa. Zer diozu komu-nikatu horretaz?**

ETAn badago adimen politikoa eta estrategia pentsatu bat. Komunikatuak komunikatu, esango nuke estrategia horren arabera "Egunkaria" rekin gertatu denaren balorazio biziki positiboa egingo zutela seguru asko.

■ **Eta zer balorazio egiten duzu zuk estrategia politiko militarraz?**

Joseba Sarrionaindiak, bost idazleak agertzen diren azken liburu horretan, aipatzen zuen biolentzia politikoa katastrofe bat dela. Ez dakit atzetik "baina" bat jartzen zion. Nik beti pentsatu dut katastrofe bati atzean "baina" bat jartzea dela katastroferik handiena. Ikuspegi humano, etiko eta politikotik begiratuta, bai estra-tegia aldetik eta bai zabaltzen duen peda-gogiatik begiratuta, katastrofe bat da.

Aldi berean, ezker abertzalearen kul-tura politiko honen inguruan sortu den emankortasuna eta berari darion borroka armatua dira herri honetako gauzarik miresgarrienetarikoak. Gaitasun eta eskuzabaltasun itzela dago, gaitasun politiko ukaezina dago. Hor dago herri honen energia zatirik ederrenetako bat.

■ **"Katastrofe" eta "miresgarri" hitzekin definitu duzu borroka arma-tua. Beste paradoxa bat...**

Hala da. Eta paradoxarekin bi gauza egin daitezke: paradoxan harrapatuta gel-ditu, edo paradoxa kudeatu. Nik uste paradoxo hau kudeatzeko modua, betida-nik, eta orain inoiz baino gehiago, katas-trofeari begietara begiratzea dela, katas-trofeari katastrofe deitzea.

■ **Zer da zure ustez ezker abertzaleak aldatu beharrekoa?**

Ez da estrategia mailako edo ekintza mailako aldaketa, baizik horren sakonean dagoen kultura politikoa, idearioa eta imaginarioa bera. Zoruak huts egiten du nire ustez: darabilen hizkuntza-normali-zazioko ikuspegiak, lurraldetasunari lotutako eskubide-diskurtsoak, mehatxu

eta salaketaren dinamikan sortzen duen pedagogiak... zuloak ditu alde guztietatik. Eta hiru planoen arteko lotura falta du, bisio planoaren, estrategia planoaren eta eraikuntza pragmatikoaren arteko lotura. Irakurri Gernika Deialdia. Garatzeko bide pragmatikoen eta utopien arteko zubia galduta daukan kultura politiko baten erradiografia poetikoa da. "Gu ezkerreko abertzaleok ez gara herri honetakoak" dio Gernika Deialdiak. Bada ni banaiz herri honetako, bere miseria guztiekin. Poetika horretatik oso urruti nago. Ez da harritzekoa kultura politiko hori borroka armatuaren estrategia gainetik kendu ezinik egotea.

Eta ez da ahaztu behar beste kultura politikoa ere. Ezker abertzalearen pentsamenduzko eta estrategiako agortetik jeltzaleetara hurbiltzea akatsa da niretzako. Nazionalismo demokratiko deitua ez du nahikotasun mailarik ia ezertan, jende on asko dauka, baina base sozialean oinarritzko nahimena falta zaio, ez da gai Euskal Herriaren garapenak behar duen energia soziala aktibatzen. Hortik ez dago. Eta hori, onartuta bi kultura politikoei fruitu on asko ere eman dutela.

■ **Bigarren Lizarra-Garazi bat behar da?**

Nahikotasun mailara iristen ez diren bi kultura politikoren baturak, ez du behar dugun kultura politikoa ematen. Behar dugunerako elementuak badaudela uste dut, baina ez datoz batze estratagikotik. Arazoa sakonagoa da. Zoritzarrez, Lizarra-Garazin gertatuak arrazoi eman digu. Eta horrek ez du esan nahi desiragarria ez denik bigarren bat.

■ **Beste jende batek hartu behar du gidaritza?**

BERTSOA

Doinua: Antton eta Maria

**Bertsoa heldu bada
heldu den mailara,
ez da noski mugatu
soilik teknikara.
Baina zuk diozunez
pasa behar bada
iritzi adostutik
pertsonaletara,
lastima da galtzea
zure begirada**

Aitor Mendiluze

Metafora batekin erantzunaz, nire ustez ez da jorratzeko garaia. Goldatzeko garaia da. Jorratzea aitzurra lur azaletik pasatzea da, azaleko belar txarrak kentzeko. Eta goldea, berriz, barrura doa, irauli egiten du lurra, eta goian zeuden belarrak azpian gelditzen dira. Epe askoz luzeagoko arnasa behar du gure bideak.

■ **Eman beste kultura politiko horretarako klabeak...**

Ikusteko dago, baina nire usteak botako ditut. Etika berritze bat, nire ustez iadanik gertatzen ari dena. Herri izaera eta hizkuntza komunitateen garapena ulertzeko beste eredu bat. Bestetik, gizarteari darion energia horretan etorkizun ikuspegi bat oinarritzeko elementuak baditugu. Gizarteari, gizartearen arkitektura oinarriko txikiei, ez zaie inoiz zentraltasuna aitortu estrategian. Eraikuntza askotariko hori eta erakundeak eta erresistentzia zibileko tresnak

guztiz beste era batera konbinatu daitezke. Kanpora begira, mundu mailan mugitzen ari den sentsibiltate sare horretan kokatzeko aukeran gaude. Mundu mailan egiten diren gogoeta interesgarri askotako praxi-foko gara; esaterako, autoeraketan. Askoz konektatuago egon gaitezke nazioarteko mugimenduekin eta laguntza eta energia gehiago lor dezakegu. Baina indar pila bat ari gara alferrik galtzen azken urteetan. Energia pila bat erabiltzen ari gara botere politiko administratiboaren mugen obsesioan, eskubideen aldarrikapenetan. Eta ez dut esaten eskubide arazorik ez dagoenik, baina gauzarik inportanteenetan bideak dira arazo. Eskubideak baino gehiago zangobi-deak.

■ **Instituzio eta herri mugimenduen arteko harremanak nolakoa behar luke?**

Herri honen berezitasunetako bat da darion energia soziala. Eragile politikoei askotan ez dute politika abiatzen horretatik, alegia, herri honi darion hori garatzetik, eta horri protagonismoa ematetik. Euskalgintza zer da? Euskararen aldeko XX. mende bukaerako mugimendu modernoaren ezaugarri nagusia izan da euskararen gizarte erakundeak sortu dituela. Eta hor ardaztu da Euskal Herri osoko ikuspegi bat, ikuspegi profesional eta borondatezkoa, euskararen beharrak herriaren senari lotuta garatzeko ikuspegia... Gizarte erakundeen espazio hori da euskararen mugimendu modernoaren muina. Botere publikoak hori hobeto ulertu behar du, ez dagokiolari berari gauza askotako lidergoa, eta elkarlana hortik abiatzen dela, gizarteari darion horri bere tokia ematetik ●

**gure
arteak
euskaraz**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Bira

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

PRINTZA**LOTSAGARRIA**

Aitor Mazok honakoa adierazi zuen "Zabalik"en egin zioten elkarriketan aktoreen egoerari buruz:

" (...) Telesailak primerako eskolak dira aktoreentzat. Egunero sekuentzia ugari grabatzen direnez, asko ikasten da. Inprobisatzen ikasten duzu eta ezustekoei aurre egiteko zentzu berezi bat garatzen duzu. Telebistan, antzerkia edota zinemaren aldean desberdina denez, gauza ugari ikasteko aukera paregabea ematen dizu. Aktore berriei aukera bat eskaintzen die, eta beterranoek, oster, gauza berriak ikas ditzakete. Horrez gain, beste edozein lan bezalakoa da soldata eskuratzeari dagokionez.

(...) Egia da, bai, bolada txarra pasatzen ari direla aktoreak. Antzerki taldeek diru-laguntza gero eta apalagoak jasotzen dituzte, gure gizartean beste lehen-tasun batzuk baitaude. Ez dut ulertzen Bizkaiko Foru Aldundiak Athletici 6 milioi euroko diru-laguntza ematea eta bere gitarrarekin emanaldia eskaini nahi duen musikariarentzat lekuri nahiz diru-laguntzarik ez egotea. Lotsagarria da, benetan. Euren burua zuzitzeko, futbol taldeak Bilboren izen ona mantentzen duela diote. Eta zer gertatzen da gure lanarekin? Aktoreok eta artistok ez al dugu euskaldunon izen ona zabaltzen? Nik dakidala, behintzat, Estatuan antolatzen diren sariak irabazi ditugu euskal aktore eta artista askok".

JAIALDIAK BATERATZEKO ASMOZ

GASTEIZEN egiten diren ikus-entzunezko eta zinema jaialdiak bateratzeko asmoa agertu du Udalak. Orain arte, Laburmetraien Cortada Jaialdia, Euskal Zinemaren Astea, Ikus-entzunezko Jaialdia eta Zuzendari Berrien Jaialdia egiten ziren Gasteizen. Udaleko Kultura zinegotziak esan duenez, datorren urtetik aurrera hauek guztiak bateratzen saiatuko dira. Bien bitartean, Gasteizko Nazioarteko Zinema Jaialdia aurkeztu dute dagoeneko. Maiatzaren 6tik 10era burutuko da. Sail ofiziala oraindik itxi gabe dagoen arren, jakin badakigu, unibertsitarioei eskainitako hiru mahai-inguru egingo direla "Zinema eta plazerra" izenburupean, eta haurrentzako goizeko saioak egingo direla. Bestalde, Pilar Bardem izango da Jaialdi honetan ohorezko saria jasoko duena. Eta Michael Nyman piano jole ezagunak kontzertua eskainiko du aurkezpen egunean.

70EKO FOLK-ROCKA BINILOAN

LLEIDAKO Guerssen diskoetxe eta bantzaileak 70eko hamarkadan rock eta folk progresiboa landu zuten euskal taldeen hogeiko disko berrargitaratuko ditu binilo formatuan eta jatorrizko diseinuarekin. Besteak beste, Itoizen lehen hiru diskoak, Errobirenak, Izukaitzen biak edota Liskeren disko bakarra plazaratuko ditu. Horretarako, Elkar diskoetxerekin akordioa

■ Itoiz taldearen emanaldi bat.

lortu du Kataluniako diskoetxeak. Bostehun aleko tiradak egingo ditu eta kopuru handienak Korea, Japonia, Herbehereak, Alemania eta Estatu Batuetako merkatuetara bideratuko ditu. Izan ere, Antoni Gorgues berrargitalpenen arduradunak dioenez, bildumazaleen nazioarteko azoketan, bereziki Asian, euskal rock progresiboa eta folk taldeen diskoen harrera oso ona da.

ERROMANIZAZIOAREN PROIEKTUA

JARRI dute dagoeneko Irunen egingo den Erromanizazioaren Museoaren lehen harria. Ekaina eta uztaila bitartean jarriko ditu ikusgai Arkeolan Elkarteko Arkeologikoak Erromanizazioaren Museoa egingo den lekua ondoan topatu ziren termak. Terma hauek 1996an aurkitu zituzten, baina iaz eginiko lanetan ezagutarazi zen Igo eta II. mendeetako terma hauen garrantzia. Horren ondorioz, Erromanizazioaren Museoaren diseinua moldatu behar izan zen terma hauek bertan inte-

H I T Z B I T A N

- **Unai Elorriagak** honakoa zioen "El Pais"en eginiko elkarriketan: "Nobela luzeak idaztea irakurlea gaizki tratatzea dela uste dut. Nobela luze oso onak daude, baina nobela horietatik orrialde gutxiago izan balute, askoz hobeak izango lirake".
- **Ismael Manterolak** zera idatzi zuen "Gara"-n: "Publizitateari lotutako masa medioek ez diote arteari garrantzi gehiegirik ematen, arteak ez duelako saltzen. Munduko egunkari guztiek, arteari buruzko berriekin batera, iritziak argitaratzen dituzte kritika moduan (...)".

L A K

ZERTARAKO?

Betikoa da. 1961ean ospatu zen lehen aldiz Antzerkiaren Nazioarteko Eguna. Ordutik, urtero, martxoaren 27an, hainbat ekitaldi antolatzen dira. Euskal Herrian ere berdin. Aurten ohi dena baino eskaintza zabalagoa prestatu da. Eta gainera, irudi berezi bat eskaini digu: izan ere, sektore horretan lanean dabiltzan hainbat kolektibo eta erakundetako ordezkari batera agertu dira prentsaren aurrean. Ez da gutxi. Baina betikoa gertatzen da. Ekitaldiak eta prentsaren aurreko agerraldiak dira egun honetako ezaugarriak. Ez da hori antzerkiak urtean zehar bizi duen egoera. Betikoa, urte osoan eskaintza segurtatuko duen programazioa eta aktoreak Euskal Herrian formatu eta gera daitezen segurtatzeko eskola falta dira. Urtero kontu bera.

gratu ahal izateko. Eta horrek aurrekontua 300.0000 eurotan handitu du. Diotenez, Museok 2004an zabalduko ditu atak.

ANTZEZTEKO MODU BERRIAK

DATORREN hiruhilekorako antolatutako egitarauaren baitan, Iruñeko Gaiarre Antzokiak antzerkia egiteko modu berriei eskainiko die "Beste begirada batzuk, beste eszena batzuk" izeneko zikloa. Guztira, bost ikuskizun prestatu dituzte. Lehena, apirilaren 30ean egingo du Teatro de la Abadía. Hain zuzen ere, Shakespeareren "El Rey Lear" lanaren interpretazio berezia egingo du; maiatzaren 4an Rita Siriaka aktore brasildarrak "La mujer invisible" baka-rrizketa taularatuko du inmigrazioaren gaia jorratuz; hil horren 8an, Juan Echanovek Bor- gesen hainbat ipuin taularatuko ditu "Alrededor de Borges" izenburupean; La Zaranda talde andaluziarrak egingo du laugarren lana maia-

tzaren 13an "Ni sombra de lo que fuimos" izene-koa; eta azkenik, hilaren 20an La Carnicería taldeak "Compré una pala en Ikea para cavar mi tumba" antzeztuko du. Obra hauez gain, Nafarroako Antzerki Eskolak bost hitzaldi eskainiko ditu, besteak beste, antzerki garaikidea, honek gizartearekin duen harremana eta antzerki generoak ez diren lanen taularatzea aztertuz.

HARPEEN ALTJORRA

BERROGEITA hamar urte pasa dira Isturitze eta Donamartiri artean dauden Isturitzeko eta Otsozelaiko harpeak elkarri lotu eta Monumentu Historiko izendatu zituztenetik. Mende erdi hori ospatu nahi dute aurten. Eta hori dela eta, esatera-ko, irailean, perkusioari eta harpeen barneko soi- nuari asteburu bat eskainiko zaio. Harpeen bar- nean, aberastasun arkeologiko izaugarria dago. Besteak beste, hamar bat flauta eta zenbait mar- golan topatu dituzte arkeologok.

■ Antton Luku.

IZENAK

Antton Lukuk zuzenduko du hilaren 3an eta 4an Izpu- ran Donibane Garaziko lizeo- ko ikasleek taularatuko duten "Mini Mario" antzezlan- a. Taularatzen duten euskaraz- ko bederatzigarren lana da.

Kepa Sojok amaitu du "Cuando puedas" film labu- rraren grabazioa Laudion. "Looking for Chencho" rekin eskuratutako sariari esker grabatu du eta ekainean estreinatuko da Peñiscolan.

Juanjo Menak Bilbao Orkestra Sinfonikoan jarrai- tuko duela esan du. Horrela, Espainiako Orkestra Nazio- naleko zuzendari izendatuko zutela zioten zurrumurruak gezurtatu ditu.

Ados Teatroak irabazi du Donostia Antzerki saria "John Wayneren laguna" obrarengatik. 9.000 euro eta hurrengo obraren estreinaldia egiteko aukera irabazi du.

Jose Mari Satrustegi eus- kaltzain osoa zendu zen lehengo astean, berriki izan- dako burmuineko odol isur- ketaren ondorioz. Historian, etnologian, antropologian eta hizkuntzalaritzan hainbat lan eginak zituen Satrustegik.

■ J.M. Satrustegi.

• Urtzi Urrutikoetxeak egunkari berean: "Literaturak ez du zertan konprometitua izan. (...) Ez du zertan iraultzarik egin. Baina literatura izan daiteke konprometitua. Idazlea busti dai- teke, zikin ditzake eskuak. Eta ez du horregatik bere talentua ezereen menpe jarriko".

• Esteban Montorio diseinatzaileak "Txalaparta" aldizkarian: "Teknologia berriak erre- mintak besterik ez dira, hobeak eta azkarragoak, baina gure lana errazten duten erremin- tak azken finean. Hala ere, sormen prozesua aspaldiko erreminta batekin egiten dugu: garunarekin".

Itzulpengintza sustatzea helburu

Gauza jakina da gaur Euskal Herrian gizartea, izatez, elebiduna edo hiru eleduna dena. Beraz, gutxienez, hiru berbeta darabiltzan gizalde batek itzulpengintza ia helburu estrategikotzat izan behar luke. Ez da, izan ere, hala gertatzen. Euskararen erabilera normalizatze-ko lege, arau eta ordenantzak eman izan dituzte erakunde batzuek. Eta bestetazuek, erabilera hori murriztekoak. Nahiz batzuek, nahiz besteek elebakar bizi gurago badute ere, itzulpengintza ezin dute gaurkoaren moduko gizarte batean bazter utzi. Ia inor ez da arduratu itzulpen legerik edo politika ofizialik definitzen. Itzultzaile zerbitzu ofizialak antolatu besterik ez dute egin. Gero, eguneroko lan arian, normalizazio lehenetsiak eta itzulpengintzarekin ez datoz bat. Ez administrazioetan, ez literaturan ere, ez komunikabideetan ere. Ikusi besterik ez dago zenbat dokumentu edo argitalpen plazaratzen den... irakurleak ez duena. Eta irakurle batzuek euskaraz ez dutela topatzen behar duten letra bazka itzulirik. Ahaztu ohi zaigu elebakartasunik zorrotzenak ere ez duela itzuli beharra saihesten. Guztiz bestela jazozen dela ere esan liteke. Ezin ahaztekoa da itzulpengintza zubigintza baino ez dela. Hizkuntzen eta kulturen arteko komunikabidea. Bestela esanda, kulturek elkarrengandik edateko, noraezeko dute itzulpengintza sendo bat eratzea. Sarritan, gatazka askoren oinarrian elkarri ulertu ezina baino ez dago. Alegia, itzulpen arazoak.

Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile, Interprete eta Zuzentzaileen Elkarteak duela hiru urte ekin zion itzulpengintza sustatzeko elkarte bat zutik jartzeko asmoari. Munduan barrena, hainbat herritan horrelako fundazio edo erakundeak antolatu dituzte tokian tokiko literaturak bultzatzeko. Jakina, EIZIEn aburuz, literatura itzuliak lehentasunezko tokia izan behar luke, euskaraz zuzenean sortutako literatura, erakundeei esker, osasun onean edo dagoelako. Igarri-igarria da iparrak hegoa ulertuko badu eta sortaldeak sartalde, itzulpengintzara jo beharra dagoela, osterantzean kultura trukek lortzerik ez dagoelako. Gure etxeari dagokionez, gainera, administrazioak eta irakas-kuntza ele bitan gauzatzen dira, beraz, itzulpen politika argi baten arabera kalitatezko material itzuliak oinarri-oinarritzkoak dira.

Halere, bakoitzak uste ohi duenez, bere alorra da eltze askotako burruntzalia. Halaxe gertatzen da itzultzaile eta idazleekin. Kultura-rik, literaturarik eta itzulpengintzarik gabe herrigintzarik ere ez dagoela deritzote. Gero, gizartea aurrera joan ohi da horrelako "txikikeriekin" ahaztuta. Izan ere, ingurura begiratu baino ez dago. Zilborra hutsik duenari, papera latz gertatzen zaio eztarrian. Ikus-entzunezko gizarteak, letra gaitz.

Euskal erakunde publiko batzuek halako sutsu bultzatu izan dituzte itzulpengintzaren ingurukoak, literarioa barne dela. Gogoan izatekoa da Eusko Jaurlaritzak eta EIZIEk elkar hartuta txeratsu plazaratutako Literatura Unibertsala bilduma: iaz 100 ale erdietsi zituen. Ez dirudi, barren, nahikoa denik. Haur eta gazteentzako literatur bildumek itzulitiki edaten badute ere, ez da beste horrenbeste jazozen helduentzako sortekin. Ekimen pribatuek, argitaletxeek diotenez, zama astunegia dute egile eskubideak ordaintzea, itzultzaileari lantsari duina ematea, eta, gainera, etekinak lortzea.

Horra hor zergatik den beharrezko fundazioa edo beste ezelako erakundea sortzea: antolakunde publiko eta pribatuek, enpresa pribatuek eta publikoek, era guztietako sustatzaileek, argitaletxeek eta

elkarte profesionalek lortu behar dutelako, konformitatez, itzultzaileari eta idazleari lana duintasunez egin ahal izateko babesa ematea. Langintzari eranstea behar duen tronua. Merez duen itzala aitortzea. Literatura (entsueguak eta antzerkia barne), itzultzea eta argitaratzea merkatu legeak gorabehera. Segur aski, itzulpenaren gaineko ikerketa lanek ere izango lukete txokoren bat erakunde horren ekimenetan.

Zer ez lukete egingo idazle-itzultzaile batzuek lantsari duina jasoko balute fundazioarengandik! Hau da, lehenengo mezenasen mende ziren artisten modura jardunda. Zertan esanik ez dagoen arren, lanak nori izendatu erabakitzerakoan, aukera berdintasuna zorrotz bermatzeko bideak era berezian zaindu behar lituzke fundazioak izendatzen duen epaimahaia. Hasberriei ere aterten bat zabaltzea nahitaezko, merkatuaren esku hutsetan utzita, batzuek zailtasuna zailtasunaren gainean izango luketelako. Itzultzaile bikainak izan arren. Gauza jakina da ekimen pribatu gehienek etekina dute-

la ia helburu bakar, eta ez ongintza eta aukera berdintasuna.

Jakina, Euskal Herria hainbat eskumen administrazioetan banaturik dagoela, horrelako erakunde mota batek ezin ditu alde batera utzi ez Nafarroa, ez ekialdeko probintziak ere. Noraezeko izango du, zailtasunak zailtasun, hango erakundeekin ere itunen bat izenpetzea.

Funtzionamenduari dagokionez, kontua ez litzateke, beste barik, sortzaileei zein itzultzaileei bekak edo lantsariak ematea. Argitaletxeen partaidetza ezinbestekoa da: sormen laguntza jaso ahal izateko, izangaiak argitaletxeren batekin izan behar luke kontraturen bat dena delako lana argitaratzeko. Bestela, fundazioak berak bitartekaritza egin lezake itzultzaileak proposaturiko lanak argia ikusi ahal izateko.

Lehenengo urratsa emanda dago, beraz. Ekar bitza, oparo, beste batzuk atzetik, bidea, astun barik, arin izan dakigun ●

ALBERTO ELOSEGI

Karlos del Olmo
EIZIEko lehendakaria

***"Ia inor ez da arduratu
itzulpen legerik edo politika
ofizialik definitzen. Itzultzaile
zerbitzu ofizialak antolatu
bestarik ez dute egin"***

L U I S C A M I N O

Ezaguna da musika munduan Luis Camino. Izukaitz taldean hasi, eta 21 Japonesas-en aritu zen. Talde honekin Madonnaren kontzertuetan telonero gisa ere jo izan zuen. Hainbat musikari ospetsurekin osatutako Abya Yala proiektuarekin dator orain.

“PERKUSIO HINDUA DA OSOENA ETA MISTERIOTSUENA”

Luis Camino perkusionistak bere bakarkako bigarren diskoa argitaratu berri du Karon-te diskoetxe madrildarraren eskutik. Aurreneko lanari "Abya Yala" izena jarri zion. Orain, berriz, izen hura taldeari utzi dio. Luis Camino & Abya Yalak "Indiosincrasia" izeneko lan instrumental eta etnikoa aurkeztu digute.

Esandako orduan eta tokian itxaro-

ten genuen Luis Camino. Ezaguna egiten ez zitzaigun sinboloa zuen kamisetan eta indiar itxurako zintzilikarioa lepoan. Erritmo asiarrez igo genituen bere etxeko eskaileak. Eta irribartsu gonbidatu gintuen bere etxera. Musika eta bidaia usaindu zitezkeen bertan.

■ **Nondik datorkizu Asiako musika-
rekiko zaletasuna?**

Historia logikoa da. Hogeita lau urte

daramatzat musika munduan. Eta perkusionista naiz, erritmoak interesatzen zaizkit. Perkusiorik osoena asiarra da.

□ **“Errespetu falta da akatsik handiena. Errespetua egongo balitz ez litzateke elkarbizitzeko arazorik egongo”**

Batez ere, hindua. Oso zaila. Ni neu ere ez naiz jotzen ausartu. Indian ume bat hiru urterekin hasten da taula hindua jotzen. Eta, agian, hemezortzi urte izan arte ez da zuzenean jotzera irtetzen. Oso oso zaila da, ia matematikak egiten ari dira jotzerakoan. Hemen oso ezberdina da. Hemen hiru tempo erabiltzen ditugu, 4/4, 3/4, 5/4 eta ezertxo ere ez gehiago. Euskaldunok zortzikoak eta horrelakoak ere bai, nahiko bereziak garelako. Hindua konpletoena da, horregatik da misteriotzua eta erakargarriena. Hamazazpi urterekin jada musika hindua entzuten nuen. Ez nuen ulertzen, baina txunditurik uzten ninduen. Beti erakarri nauen zerbait da. Gero, duela bi urte, Asiara pare bat aldiz joateko aukera izan nuen. Eta orduan jarri nintzen bertako musikarekin benetan harremanetan.

■ **Lehen diskoari "Abya Yala" deitu zenion. Bigarrenean, Abya Yala izena taldearentzat gorde eta "Indiosincrasia" titulua aukeratu duzu.**

Panamako Kuna indiarrek Amerika kontinenteari Abya Yala deitzen diote. "Ama natura" edo horrelako zerbait

■ “Argi utzi nahi dut proiektuak nire izena duela abestiak hasieratik neuk egin ditudalako eta ni izan naizelako ideia-
ren bultzatzailea. Bestalde, Abya Yala kolektibo bat da eta guztiak maila berean gaude”.

izango litzateke. 21 Japonesas taldean ia abesti denen hitzak idazteaz ardura-
tzen nintzen. Hortaz, hitzak erabiliz
gauza asko esan nitzakeen. Hau, ordea,
proiektu instrumentala da. Eta gaur
egun gauzak dauden moduan pena ema-
ten zidan ezer ez esatea. Horregatik, tal-

□ **“Hemengo publikoa
nahiko bitxia da, kanpo-
ko gauzak sartzea nahi-
ko zaila da, baina behin
eginak ikustean onartu
egiten ditu”**

deak hitzez adierazi ditzakeen gauzak,
izena eta proiektu musikala, aldarrika-
tzaileak izatea nahi nuen. Niri gogorra
egiten zait, eta era berean ilusioa ema-
ten dit, jende horrek mendeetan bere
kultura gordetzeko eta mantentzeko
borrokatu duela jakiteak. Izan ere,
zapalduz eta tiro eginez jaun batzuek

hura Amerika zela esan zuten eta beren
nortasuna kendu nahi izan zieten. Jose-
ba Tapiak “Dultzemeneoa” izeneko dis-
koan grabatzeko deitu zidan eta bertan
“Abya Yala” izeneko abestian aritu nin-
tzen perkusioan. Orduan, nik Tapiari
deitu eta ea nire proiektu musikalei
Abya Yala deitzea axola zitzaion galde-
tu nion. Berak oso ongi iruditzen
zitzaiola esan zidan. Eta gaur arte. Has-
teko, nire lehen diskoari “Abya Yala”
titulua jarri nion. Lan hark ez du beste
honekin zerikusi handirik. Izan ere,
hark nolabait, 21 Japonasaseko garaia-
ri amaiera ematen baitzion. Orain, ber-
riz, taldeari deitu diot Abya Yala eta disko-
ari “Indiosincrasia”.

■ **Diskoa errespetua galtzen zaion
jendeari dedikatu diozu, zergatik?**

Ez dut filosofiko jarri nahi. Baina,
nire ustez, mundu honetako gaitzen
%80 errespetua galtzeagatik sortutako-
ak dira. Etxe barruan errespetua galtzen
denean, herri bat zapaltzen denean...
gauza asko sartzen dira horren barruan.
Errespetu falta da akatsik handiena.

Errespetua egongo balitz urak bere
bidea jarraituko luke eta ez litzateke
elkarbizitzeko arazorik egongo.

■ **Pascal Gaigne, Ritxi Salaberria,
Javier Area, Iñaki Salvador... Euskal
Herriko musikari onentsuenez ingu-
ratu zara diskoa grabatzeko.**

□ **“Diskoa ordenagailu
batean grabatu dugu,
beste biderik ez dugula-
ko izan, merkeagoa iza-
teaz gain, autoproduzi-
tzeko era bat da”**

Hemengo instrumentistak izatean,
hemen izan diren bakarlarik eta talde
gehientsuenekin lan egitea egokitu
zaigu. Orduan, nolabait, harreman
hoberena dudana musikariak dira. Iñaki
Salvadorrekin Zilbor Hestean jo dut,
Ritxi Salaberriarekin Zaldibobon izan
nintzen, Javi Arearekin hainbat proiektu-

tutan izan naiz, Amaia Zubiriarekin, Pascal Gaignerekin... Nik abestiak konposatu eta Erreterian estudio bat duen lagun batekin hitz egin nuen. Abestietan sinesten nuela eta disko bat grabatu zitekeela esan nion. Gaur egun Operación Triunfo erako disko bat egin nahi ez baduzu, egoera zaila da. Orduan, berak abestiak gustatu zitzaizkiola esan zidan eta zerbait egin genezakeela. Albiste horrekin nire lagunengana jo nuen abestiak erakutsiz eta estudioa genuela esanez. Kantak asko gustatu zitzaizkien eta elkarrekin aurrera egitea pentsatu genuen. Argi utzi nahi dut proiektuak nire izena duela abestiak hasieratik neuk egin ditudalako eta ni izan naizelako ideiarekin bultzatzailea. Bestalde, Abya Yala kolektibo bat da

■ "Niretzat ikaragarria da Zeelanda Berrian BBC irratiaren nire abestia entzutea"

eta guztiak maila berean gaude. Lehengo lanean Pascal eta biok batera eginiko abestiak daude eta hurrengo diskoetan Ritxik, Iñakik, Javik... eginikoak entzun ahal izango dira.

■ **Nolakoa izan da grabaketa prozesua? Sesioan ala banaka grabatu al duzue?**

Banaka grabatu dugu. Ordenagailu batean grabatu dugu diskoa, Cubase izeneko programarekin, besteak beste, aukera gehiago ez zegoelako. Merkeago irtetzeaz gain, autoproduzitzeko era bat da. Noski, ez dituzu estudio erraldoi batek dituen baliabideak alde teknikoari

■ Bide luzea danborren erritmora

Luis Camino donostiarra da jaiotzez, baina duela hiru urtez geroztik Ordizian bizi da. Izukaitz taldean hasi zuen bere musika ibilbidea 1978an. Baina ez perkusionista bezala, gitarjole bezala baizik. Berehala pasa zen, ordea, erritmoren mundura: "Gauza oso naturala izan zen, ni ez nintzen hasi pentsatzen zein instrumentu gustatzen zitzaidan. Gitarra jotzen hasi nintzen era batera edo bestera musikaria izan nahi nuela sentitu nuelako. Orduan, Izukaitzen baxua, bi gitarra, biolina eta abar zeudenez, taldea gehiago osatzeko beste zerbait jo nezakeela pentsatu nuen". Bongoak izan ziren lehengo eta gero beste hainbat perkusio instrumentu. Izukaitzen egon ondoren, Txetxo Bengoetxea eta Alfredo Beristainekin batera 21 Japonas taldea sortu zuen Donostian. 1988tik 1992ra lau disko grabatu zituen hiru kote donostiarrak. "Inoiz ez zen izan gehiengo bati zuzenduriko taldea. Baina, bere garaian disko baten 30.000 ale saldu genituen, eta hori ez dago batere gaizki talde nahiko berezi batentzat. Izan ere, popa egiten genuen, baina fusio askorekin. Oso

etnikoa zen. Txetxo Bengoetxea oso poperoa zen eta Alfredo ere dezente. Ni, berriz, oso etnikoa nintzen. Orduan, bi estiloen arteko nahasketak oso ongi funtzionatu zuen. Uztarketa hori zen, nire ustez, 21 Japonasasek zuen onena", dio Caminok. Urte haietan The Fall, Katrina & The Waves, The Strangers edota Madonna bezalako musikariak teloneatzeko parada izan zuten: "Hori oso bitxia izan zen. El Nidon, Donostian, geunden abesti baten bideo bat grabatzen eta hurrengo egunean ea Madonna teloneatu nahi genuen galdetuz deitu ziguten. Madonnarekin jo behar zuen taldeak kale egin omen zuen eta gu joatea nahi zuten. Hortaz, Donostiatik arrapalada batean Madrilera joan behar izan genuen 80.000 pertsonaren aurrean jotzera. Eta gero Batzelonara". Orduz geroztik Euskal Herriko bakarlari eta talde ugarirekin lan egiteagatik da ezaguna Luis Camino: Tapia eta Leturia, Ganbara, Amaia Zubiria, Diego Vasallo, Sorotan Bele, Pascal Gaigne, Javier Muguruza... Baita Espainiako taldeekin ere, Celtas Cortos eta Mecano, adibidez ●

dagokionez, efektuak eta abar. Baina mikrofono onak genituen. Hortaz, ordenagailu batekin disko bat egin daiteke. Halaxe egin dugu.

■ **Diskoko abesti bat BBC irrati kate britainiarreko informatiboetako sin-**

tonia bihurtu da, ezta?

Bai. Nik proiektuaren maketa egin nuenean, Madrilera diskoetxe askotara bidali nuen, diskoa ateratzeko asmotan. Orduan, maketatako bat Radio 3eko Lara Lópezen eskutara heldu zen.

JABIER LERTXUNDI BARAÑANO

(Ekonomia Zientzetan Doktorea)

Ideia berrien sortzailea Enpresen sustatzailea Finantzen bitartekoa

Frantzia kalea, 19 zka., 1. solairua, 3. bulegoa, 01002 Vitoria-Gasteiz
Tel. eta faxa: 945 252592

Posta elektronikoa: lertxun@telefonica.net

■ "21 Japonesas taldean ia abesti denen hitzak idazten nintuen; hau, ordea, proiektu instrumentala da. Pena ematen zidan ezer ez esatea eta horregatik, taldeak hitzez adierazi ditzakeen gauzak, izena eta proiektu musikala, aldarrikatzaileak izatea nahi nuen".

Berak mundu osoan oso ezaguna den eta Londresen bizi den kazetari batekin, Charlie Guilleekin, lan egiten du askotan. Berari esker heldu zen diskoa Londresean. Guillekek BBC irrati katean munduko musika ezberdinei buruzko hiru irratsaio egiten ditu. Gizon honek bere irratsaioetan berak gustuko dituen abestiak jartzen ditu. Eta gero jendearen deiak kontuan hartuz, aukeraketa egiten da. Berari "Ala Akbar" abestia, diskoko lehena, gustatu zitzaion. Irratsaioetan sarritan jarri zuen eta jende askok deitu zion. Bera EMI-rentzat egiten den munduko musikei buruzko bildumaz arduratzen da eta abestia diskoan sartzea erabaki zuen. Horrez gain, mundu osorako emititzen diren BBCko informatiboetarako ere aukeratu zuen. Niretzat ikaragarria da Zeelanda Berrian BBC irratiari nire abestia entzutea.

■ Zein eragin izan du diskoan zure Asiarako bidaiak? Gero zure lanean erabili dituzun gauza asko grabatu zenituen bertan.

1995ean Marokora joan nintzen pare bat aldiz eta hainbat gauza grabatu nituen. Hortaz, nire lehen diskoan, Aztarnarekin grabatu nuen hartan, Marokon grabaturiko hainbat gauza entzun daitezke. Lan horretan grabaketa haiek abestien arteko lotura bezala erabili nituen. Hau da, abestiak bere horretan mantendu nituen, eta kanta tarteetan Marokon grabatutako gauzak sartu nituen. Orduan, Asiara joan nintzenean pentsatu nuen: "Ongi dago hura guztia han entzutea, baina grabaturik ekartzen badut, hobe!". Orduan, minidiska eta pare bat mikro eraman nituen. Eraginik izan duen? Konposizioan ez.

Izan ere, bidaira maketa grabatuta eraman nuen. Eta entzun ere egiten nuen. Askotan etxetik kanpo eta hain urrun izatean gauzak nola doazen ikusteko parada ematen baitizu horrek. Dekorazio

musikalean izan du eragina. Grabaketa horiek mundura gerturatzen baitzaituzte. "Chelal" abesti afrikarrean, adibidez, Indiako neskato batzuk entzun ditzakegu abesten. "La serpiente encantada",

berriz, 5/4 bat da eta Erdi Aroko musikaren ukitua du, folk pixkat bat ere bai. Sartu diodan abeslari arabiar horrekin beste kolore bat hartzen du, zabaldu egiten dela dirudi. Munduko musikei dagokion lan instrumental bat izatean, asko gustatu zait ukitu berezi hori ematen dioten gauzak sartzea.

■ Disko instrumentala eta etnikoa. Euskal Herriko publikoari arraroa gertatuko zaio, ezta?

Ez dago oso ohitua, ez. Dena dela, horrek irakurketa bikoitza du. Izan ere, kanpoko musikari on bat etorri eta kontzertua eskaintzen duenean, jendea mugitu egiten da. Nolabait, hemengo publikoa nahiko bitxia da. Hasteko, horrelako gauzak ez ditu ulertzen edo hor sartzea nahiko zaila iruditzen

zaio. Baina, gero eginak ikustean eta gainera kanpoan eragina izan dutelarik, onartu egiten ditu. Otsailaren 12an, Donostiako Gazteszenan aurkezpen emanaldi bat egin genuen eta guztiz txunditurik gelditu nintzen. Aretoa goraino bete zen. Gero, oso ona da taldean musikari oso ezberdinak egotea. Pascalek, adibidez, musika garaikidea asko kontrolatzen du, baita musika arabiarra ere. Hortaz, talde barruan mundu txiki bat da. Beste izkinean, berri, Iñaki Salvador dago. Honek oinarri etnikoen gainean solo oso jazzeroak egiten ditu. Uztartze eta nahasketa horiek dira niri benetan interesatzen zaizkidanak. Taldearen barruan hainbat eremu jorratzen dira eta hori asko gustatzen zait.

■ Instrumentu kolekzionista samarra dirudizu. Zer ekarri duzu Asiatik?

Taula hinduak. Dena dela, ziur asko, nire bizitzan jo gabe utziko dudan perkusio instrumentu bakarra izango da. Benetan oso zaila baita. Etxean pixka bat jo izan dut. Baina instrumentu horrek bizitza guztiko dedikazioa behar du. Eta erakartzen nau, noski. Baina dena utzi beharko nuke taula ikasteko ●

◆ JON GURRUTXAGA

EMAKUMEAK XX. MENDEKO HISTORIAN

(Pertsonaiak, gaiak, gertaerak)

Hellen Keller, Marie Curie, Rosa Luxemburg, Gertrude Bell, Virginia Wolf, Anna Freud, Maria Maeztukoa, Simone de Beauvoir, Hannad Arendt, Eva Duarte, Frida Kahlo, Indira Gandhi, Angela Davis, Winnie Mandela, Marija Gimbutas, Rigoberta Menchú, ... (pertsonaiak); Martxoaren 8a, Emakumeak greban, lesbianismoa, Espainako estatua eta emakumeen eskubideak, Emakume Abertzale Batzarra, emakume alemaniarra nazismoaren garaian, etxean erditzea eta bularra ematea?, antisorgailuak, Ama Birjinaren zeruratzea, klitori orgasmoa, mugimendu feminista Euskal Herrian, Nairoibiko biltzarra, superwomanak, gerra denborako bortxaketak, ezkontza barneko biolentzia, ... (gaiak). (2002ko Emakunde Saria!!)

EMAKUNDE SARIA

HEZKUNTZA ARLOA

OINARRIZKO LIBURUTEGIA

EMAKUMEAK XX. MENDEKO HISTORIAN

(PERTSONAIAK, GAIAK, GERTAERAK)

OINARRIZKO LIBURUTEGIA

EUSKAL HERRIKO PERTSONAIAK

EUSKAL HERRIKO PERTSONAIAK

Xalbador, Miguel Amilibia, Antso VI.a, Jakituna, Luis Arana Goiri, Rikardo Arregi, Josemiel Barandiaran, Joxe Migel Beñaran (Argala), Indalezio Bizkarrondo (Bilintx), Santi Brouard, Joan Jose Elhuyar, Kepa Enbeita, Xabi Etxebarrieta, Bernart Etxepare, Julian Gaiarre, Eli Gallastegi, Bitoriano Gandiaga, Inessa de Gaxen, Dolores Ibarruri, Manuel Irujo, Lazkao Txiki, Arturo Kanpion, Federiko Krutwig, Patxi Larrainzar, Piarres Lartzabal, Joannes Leizarraga, Felix Likiniano, Tomas Meabe, Jon Mirande, Telesforo Monzon, Frantzisko Navarro Villoslada, Jon Paredes Manot (Txiki), Maurice Ravel, Pablo Sarasate, Etxahun, Benjamin Tuterakoa, Pedro Urtsua, Luis Villasante, Tomas Zumalakarregi, ... Gure herriaren historia ezagutzeko ezinbesteko liburua

GAIK

ARGITALDARIA

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

A S T E K O L I B U R U A

AZKEN ALDIKO EUSKAL LITERATURA HIZPIDE

**OBABATIKO
TRANBIA**

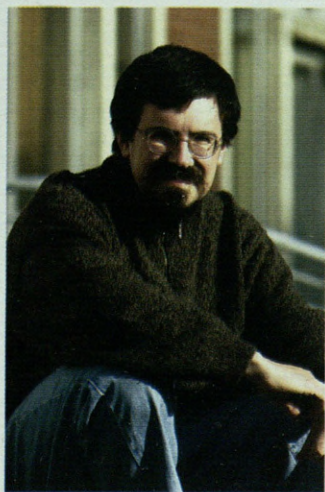
Iban Zaldúa
ALBERDANIA
92 orrialde
8 euro

Alberdania argitaletxearen “Zerberri” sailak plazaratutako Iban Zalduaren lan kritiko bezain umoretsu honen izenburu zehatza “Obabatiko tranbia. Zenbait gogoeta azken aldiko euskal literaturaz 1989-2001” da. Zenbaiten ustez, euskal literatura une ezin hobean badago ere, Iban Zalduaren ustez literatura garaikide guztien gauza on eta gauza txar guztiak ditu gureak, bat gehitu behar zaion arren: hizkuntza txiki eta gutxitu batean izateak eranstean dizkion ajeak (eta ez omen dira gutxi) eta abantailak (horiek oraindik oso argi ez baditu ere, Ramon

Saizarbitoria behin baino gehiagotan azaltzen saiatu den arren). Eta hain zuzen horrexek bultzatu du, hein handi batean, bere gogoeta hauek idaztera Iban Zaldúa. Onartzen du euskal literaturak urrats garrantzitsuak eman dituela unibertsala izatera iristeko bidean 60ko hamarkadatik hona, baina unibertsaltasun horretara iristeko modu bat baino gehiago daudelakoan dago, eta ziurrenik guztiak ez direla egokienak izango da bere susmoa. Hara zergatik saiatu den azaltzen bere irakurle ikuspegitik prozesu horrek azken urteotan sortu dizkion kezak eta baita eman dizkion pozak ere.

▼ Egileari Galdezka

“Lan honek deserosoa ere izan nahiko luke”

Iban Zaldúa

ALBERTO ELOSEGI

■ Nola sortu zen “Obabatiko tranbia”?

Liburu honen oinarrian literaturarekiko maitasuna dago, eta hemen daude pilatuta irakurketa asko, eta idazle diren eta ez diren lagunekin izan ditudan eztabaida asko ere. Ez dut uste gauza originalegiak esaten ditudanik, baina saiatu naiz gauza horiek argi esaten behintzat, zeren horixe da nik askotan faltan botatzen dudana; halako gauzak batuta eta, batez ere, modu nahiko garbian esanda gure literaturaren inguruan oso gutxitan ikusi ditut.

■ Irakurle zaren ikusmoldetik idatzi omen duzu liburua...

Halaxe da. Egia esan, euskal literaturaren azken aldiko garapenen aurrean irakurle arrunt baten txundidura batzuk azaltzen saiatu naiz. Txundidura, idazle eta lan batzuen arrakastaren aurrean; argitaletxe batzuen apustuen aurrean; idazle eta obra batzuen oihartzun ezaren aurrean; egunkarietako kritikaren egoera niretzako terminalaren aurrean; poesiaren eta poeten sakralizazioaren aurrean nire txundidura ere azaltzen da hemen; edota gure literaturaz erabiltzen diren topiko batzuen aurrean -euskal literaturan ez dagoela umorerik esaten denean, adibide bat emateagatik-. Hori bai, txundidura hauek guztiak oso modu pertsonalean adieraziak daude, neronen barrutik abiatuta.

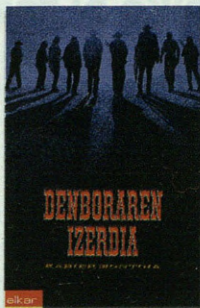
■ Oso lan kritikoa al da zure hau?

Beno, euskal kulturen ere kritikak normalak izan beharko lirakeela pentsatzea osasungarria delakoan nago, eta hori da egiten ahalegindu naizena. Hein batean lan honek deserosoa ere izan nahiko luke -ez dakit lortuko duen-, ni ere deseroso sentitzen naizelako gure kulturen gertatzen diren gauza askorekin.

L I B U R U A K

**DENBORAREN
IZERDIA**

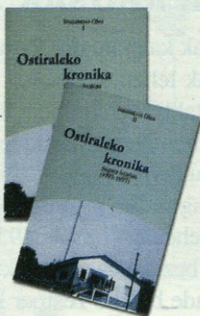
Xabier Montoia
ELKAR
221 orrialde
14,30 euro

LAGUN MINA ARERIO BILAKATZEN DENEAN

Traizioaz eta adiskidetasunaz, garaipenaz eta porrotaz dihardu, besteak beste, Xabier Montoiaren "Denboraren izerdia" nobelak. Haizea aldeko duela haizea dirudi, hasieran, bere protagonistak, garai batean ETA (p-m)ko partaide izatetik Madrilén komeni zaizkionekin lerratu eta zinema produktore ospetsu izatera igaro denak. Baina gutxien espero duenean, esne-mamitako amets hori zapuztu egingo zaio, bere iraganeko oihartzun ozenak dakartzan erreportaje bat dela bide. Orduan, bere amari ebakuntza larri bat egin beharko diotenez, Gasteiza itzuliko da gizona, eta han ezker abertzaleko partaide den bere emazte ohiarekin eta espetxean urte mordoa iragan ondoren oso gaixo dagoelako aske utzi duten bere gaztaroko adiskide minarekin egingo du topo.

**OSTIRALEKO
KRONIKA.**

**SEGURA IRRATIAN I
(1988-1992), II
(1993-1997)**
Inozentzio Olea
SENDOA
433 + 429 orrialde
Bakoitzak 19,23 euro

INOZENTZIO OLEAREN IRRATI KRONIKAK

Joxe Mari Iriondok "Auspoa"n kaleratzeko prestatu dituen hauexek, Inozentzio Oleak ostiralero ordubata inguruan Segura Irratian ematen dituen kronikak dira. Bi tomotan daude jasorik. Lehenengoan, 1988ko urtarrilaren 1etik hasi eta 1992ko abenduaren 28raino eman zituenak daude, eta, bigarrenengan, 1993ko urtarrilaren 1etik 1997ko abenduaren 26rainokoak. Inozentzio Olearen kronikak entzuleari irribarre gozoa eginarazteko edota zer pentsatua emateko daude osatuak, beti ere bertso batzuk amaieran dituztela. Gaiak, berriz, oso ugariak dira: egilea apur bat izutzen duen emakumearen gorakada, lehen-go eta oraingo bikoteen arteko harremanak, urtean zeharreko ospakizunak...

**BRUNEIKO
KANARIOA**

Daniel Nesquens
IBAIZABAL
86 orrialde
8,21 euro

KANARIO BAT EPELTASUN ESKE

Diruzalekeriak ondorio on gutxi ekarri ohi du. Bada hori uste duenik behintzat, eta ez da oso oker ibiliko, Edurne Otaegik euskaratu duen Daniel Nesquensen kontakizun honek dioenaren arabera. "Bruneiko kanarioa" goiz jaiki behar ez duenez berandu arte lo egitea erabakitzen duen mutiko batek bere loa uxatzera datorren txoria ezagutzen duenean hasten da. Hotzez akabatzen dago kanariotxo hori, eta mutikoa bihotz onekoa denez, bere etxeko epelean babestu nahiko du. Baina amak ezetz esango dio, arrebak ere ez zaio alde jarriko, eta aitak, egunkariko iragarki bat irakurri ondoren, txori hori margotu eta Bruneiko sultanaren semeak galdu duen kanariotzat aurkeztu nahiko du, bestearengatik eskaintzen duten sariaz jabetzeko.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantzi handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarearik handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

URETAN IDATZIAK

Patxi Salaberri
Muñoa

KUTXA FUNDAZIOA
75 orrialde
3,50 euro

2002KO IRUN HIRIKO OLERKI SARIA

Patxi Salaberri Muñoaren "Uretan idatziak" poema bilduma gertatu zen garaile 2002ko Irun Hiriko Kutxa Literatur lehiaketaren Olerki sailean. Eta izenburuak adierazten duen bezala, ura du euskarria Amilbideetako ibiltari agrafoei eskainia dagoen poema sorta honek, olerkariak irakurleari ohar-tarazten dienaren arabera. "Bakargune urratuak" izenburu nagusiak ematen dio hasiera bestenaz hiru ataletan eta epilogoan banaturik dagoen olerki lanari. "Ene ordurik isilena" deritza lehenak, eta "Zalantzak", "Aitorra" edota "Folosofo urtetsuaren bizi guztiko hausnarketaren ondoko emaitza" bezalako hemeretzi poema batzen ditu. "Botila hustuaren begiradapean" atalean, berriz, hamaika poema daude bildurik, eta "Azaletik daridan elurra (obituarioa)"n, zortzi.

ZESTOAKO HERRI KROSA 25. URTEURRENA

Jone Irureta,
Onintza Irureta
ZESTOAKO
ATLETISMO TALDEA
55 orrialde
7 euro

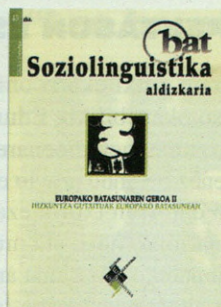

ZESTOAKO HERRI KROSAK 25 URTE

Zestoako Atletismo Taldeak kaleratu du "Zestoako Herri Krosa. 25. urteurrena. Herriko korrikalariak lehen eta orain" liburua, hain zuzen ere aurren betetzen direlako 25 urte ekitaldi herrikoi honi hasiera eman ziotenetik, 1979ko maiatzaren 6an Zestoako Lehen Herri Maratoia martxan jarritz. Geroztik urtez urte antolatu diren hogeita lau herri krosetan egindako ibilbidearen berri ematen du, argazki gogoangarritz lagundurik. Baina korrikarako zaletasuna ez zen 1979an hasi Zestoan, askoz lehenago baizik, 1930eko hamarkadan hain sonatua izan zen "Aizarnako Txikia" bezalakoak dira lekuko. Eta haien guztien inguruan ere mintzo da liburua, "Mende bateko zestoar korrikalariak" atalean. Liburua Zestoako salmenta gunetan dago eskuragai edo 943147558 telefono zenbakian.

BAT SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA

Batzuen artean
SEI
135 orrialde
6,01 euro

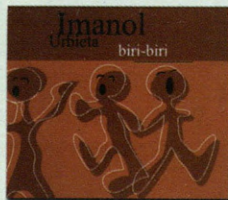
EUROPAKO BATASUNA ETA HIZKUNTZAK

Bat" deritzan soziolinguistika aldizkariaren 45. zenbakian Europako Batasunaren geroa dute beren gogoeten iturri, baina hori aztertzerakoan, hizkuntza gutxituen egoeraren inguruan dihardute, Europako hizkuntzak zenbakitan, haiei buruzko hizkuntza politikaren oinarri orokorrak, hizkuntz aniztasunerako neurriak, hizkuntz alorreko proposamenak Europaren etorkizunarentzat, Eskualdetako edo Gutxitutako Hizkuntzen Europako Gutunaren garrantzi politikoa, eta Europako eremu urriko hizkuntzak eta bere partaide-tza Europako Batasuneko egitasmoetan bezalako gaiak hizpide izanik. Bestalde, Euskal Herrian ematen diren hizkuntza politika eta plangintzak ere aztertzen dituzte, horretarako beti ere iturri ezberdinetara joz.

DISKOA

BIRI-BIRI Imanol Urbieta

IBAIZABAL
45 kanta
25 euro

IMANOL URBIETA ETA BERE KANTUAK

Makina bat ahalegin egina da Imanol Urbieta euskal neska-mutikoekin musikaren arloan, eta horren berrogeita bost adibide daude jasorik Ibaizabalek plazaratutako hiru CD hauetan. "Xirula Mirula kantak", "Jolaserako kantak" eta "Gabonetako kantak" CDetako abestiak Jaione Eskudero, Larraitx Zubeldia, Imanol Urbieta, Natalia Intxauspe, Olatz San Miguel, Julia Urreaga, Mendigaña

Gorostiaga eta Zarautz abesbatzako kantarien ahotsak osatuak daude. Bertan entzun daitezke, besteak beste, "Leihotik begira", "Biri-biri", "Gailur-rez gailur", "Uda bukatu zaigu", "Artista izan nahi duena", "Txoria nintzela", "Txiki, txiki, txikia", "Goazen denok batera", "Alaken!", "Txamarra txartxo", "Haurtxo bat jaio da", "Kunkun lolo", "Ijitoen astoa" eta "Horra! Horra!" kantuak.

Informazio gehiago: www.gureagenda.com

ZAMUDIO, apirilak 5
Kontzertua
Gazte asanbladaren VIII. urteurrenaren ospakizunen barne "Gatibu" taldearen kontzertua izango da. Herriko plaza

BEASAIN, apirilak 3
Zinema
Aki Kaurismäkin "Nubes pasajeras" filma eskainiko du Goieniz zine klubak. Berezkoa duen "finlandiar" umorea alde batera utzi gabe, Kaurismäki eragin sozial sakoneko gaia jorratu du, langabeziarena. Sarrera 3 eurokoa da. 21:00
Usurbe antzokia

DONOSTIA, apirilaren 6a arte
Erakusketa
Mayi Errazkinek aurkezten duen erakusketa kolore desberdinetako artileekin brodatutako koadroz osatua dago, horietako batzuk orio teknikarekin konbinatutakoak dira. 18:00-21:00 (igande eta jai egunetan, 11:30-13:30/17:00-21:00)
Kutxa erakusketa aretoa

SARA, maiatzak 4
Jaialdia
Iparraldeko Euskal Eskola Publikoaren Jaiak aurtien Sara izango du eszenatoki.

MAULE, apirilak 4
Jaialdia
Korrika 13. lehenengoak egin zuen ibilbide bera egingo du, Maule hasi eta Iruñeraino helduko da. Aurtengo jela "AEK"ekin, herri bat geroa jantzen" izango da. 18:30

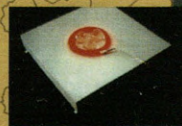
EIBAR, martxoak 12-maiatzak 28
Ikastaroa
Sexualitatea eta kazetaritza uztartuko dituen ikastaroa antolatuko du ... eta kittedeuskara elkarteak, batxilergoko lehenengo mailako ikasleei zuzendua. Gaitza hamar saio izango dira, eta emaitzak irratian eta prentsa idatzian argitaratuko dira. Portaleko ikastaro gela

BERGARA, apirilaren 4a arte
Lehiaketa
IX. Txorimalo Lehiaketa antolatuko du Jardun elkarteak. Edonork parte har dezake, bakarka nahiz taldeka. Lehiaketaren irabazlea zein izan den apirilaren 12an erabakiko da. Egun horretan aurkeztutako txorimaloak ferian egongo dira ikusgai, goizeko 11etatik aurrera. Sari banaketa 12:30etan egingo da.

LAZKAO, apirilaren 30a arte
Lehiaketa
XI. Gerriko Ikerlan beka deialdia egin dute Ikerlanaren gaia Gipuzkoako Goierriri dagokion edozein zientzi alorretako izan daiteke. Dokumentazioa helbide honetara helarazi behar da: *Goierriko Euskal Eskola Kultur Elkarte. Elorseti 16, 1. esk. 20210 Lazkao.*

ORDIZIA, apirilaren 4a arte
Erakusketa
Rosa Maria Valbuenaren "Dame la patra" bilduma izango da ikusgai. Modatik aldendurik mantentzen saiatzen den artista honek 1990ean martxan jarri zuen proiektu pertsonal batean lanean dihardu. 18:00-20:00
Barrena kultur etxea

GASTEIZ, maiatzaren 30a arte
Lehiaketa
Fantasiako Ipuin Laburren XI. Unibertsitate Lehiaketa antolatuko dute. Parte hartu nahi duenak Arabako campuseko errektoreordetza bidali beharko du egindako lana.

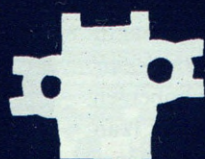

IRUÑEA, abuztuaren 1a arte
Erakusketa
Jose Ortiz Echag e argazkilariak 30 irudi bildu dituen erakusketa honetan, horien artean, "Los remeros vascos" saila ageri da, 20ko hamarkadan hainbat arrantzaleei ateratako argazkiak jasotzen dituenak.
Nafarroako Unibertsitatea

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa
gizarte ekintza

Hainbat gauza dago egiteko aspertzen denarentzat. Udaberriari ongi etorria egiteko landareek ere itxura aldatzea eskatzen dute: lur berria, ongarriak, adaxkak moztea...

ESKU BETE LAN

Urte guztiko lan berezienak egiteko aparteko sasoia da, aprobe-txa!

Neguan hostaila galtzen duten zuhaitz eta zuhaixkak landatzeko azken aukera dugu eta lurra epeltzen hasi denez hostaila galtzen ez dutenak atera eta landatzeko garai egokiena.

Neguan burutu ez diren ongarriketak orain egin. Simaurra da, baldin eta ondo ondubada, onena.

Oraintxe egin beharreko beste lan bat inausketa da. Izerdia mugitzen hasia da ia landare

gehienetan eta egingo ditugun zauriak ondo orbaintzeko honen jarioa bezalakorik ez da. Etxe barruko landareei luberria emateko garaia da. Lehendik duten lorontzia baino pixka bat handixeagoa den beste batean landatu, ongarria nahasia duen lur berriarekin osatu.

Haziak erein, lehendik ereindakoe-tatik jaiotako landareak landatu, txertaketak edo mentaketak egin, neguak eraman ez dituen koleoak eta geranioak bezalakoen aldaxkak landatu, dalia, gladiolo eta lilien erreboilak landatu, goiz loratu diren forsitia, kerria, jasmina eta abar inausi... eskukada lan ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Ohi ez bezala, Kolonbiatik dator berria oraingoan; izan ere, beste irtenbiderik ez zuen 21 urteko mutiko bati zintzur heste transplantatzen saiatu eta arrakastaz lortu baitute helburua.

ZINTZUR HESTE TRANSPLANTEA

Beti AEBetako edo Ingalaterrako berriak irakurtzen ohituak egongo zarete, ezta? Bada, gaurkoan, Kolonbiatik datorkigu berria. Eta ez nolanhikoa gainera. Kolonbiako Medellin hirian, orain arte droga kontuak eta antzekoak zirela medio egunkarietan agertzen zen hiri horretan bertan, egin dute munduan arrakastaz burutu den aurreneko trakea edo zintzur heste transplantea.

Bertako San Vicente de Paul Unibertsitate Ospitaleko 24 medikuk osatutako taldeak 23 ordu iraun zituen operazio kirurgikoan 21 urteko Adrian izeneko nekazari bati zintzur heste berri bat ezarri zion, Luis Fernando Tintinago sendagile buruaren gidaritzapean.

Adrian izeneko gazteak duela lau hila-

bete beste operazio bat jasan zuen, Kolonbiako beste herri batean, "bere zintzur heste salbatzeko azken saiotsat" jo zuten ekinaldian. Baina ebakuntza ez zen ongi atera, eta zintzur hesteak hobera egin ordez, hondatzen jarraitu omen zuen. Eta hori ez zen izan okerreina, kirurgiaren ondorioz ezinbestean bizitzeko ezarri zioten hodi artifizialaren eraginez bere zintzur hesteak galdua baitzeukan neurri handi batean. Pazientea "erabateko atsedendian" mantendu zuten, egoera hobetzen zen bitartean, baina bi arnas krisi izan zituen, bata bestearen atzetik, eta azkenerrako egoera atzeraezina bihurtu zen. Eskerrak Tintinago doktorearen taldeak zintzur heste berri bat lortu zuela, zeren eta aurreko teknikarekin egindako protesiak 4-6

asteko epean hondatu egiten baitziren, eta arazoak bere horretan jarraitzen zuten ●

◆ JABIER AGIRRE

Legazpi

Urretxu edo Zumarraga aldetik gatozela Legazpiko sarrera industrialak bisualki hunkitzen badu ere, Urola ibaiaren hasierako kokapenak paisaia mendsua, baserri girokoa eta hein handi batean basatia ere marrazten du, bailara bukaeran iragartzen den Aizkorri mendilerroaren pareta bortitzak sentazio hiru guztiz indartzen duelarik. Legazpiko herriak gainera mendetako industri ondasunari etekin pedagogikoa eta turistikoa ateratzen jakin izan du. Euskal Herriko herri askotan ez bezala, Legazpin aurkezten dira era bikainean industrializazioaren aurreko bizimodua, horren hasiera eta unerik garrantzitsuenak, horretarako espreski prestatutako ibilaldietan.

■ Legazpiko eliza eta udaletxea. Behean, herriaren panoramika.

INIGO TXINTXURRETA

Legazpiko mendietan gentilen lekukotasuna aurki dezakegu, Neolitikoko eta Brontze Garaiko tumulu eta trikuharrien bidez, baita gentiletxe edo gentilola izena duten Erdi Aroko eraikuntzen bidez ere, zeren jakina denez, soilik gentilek zekiten burdina lantzeko teknikaren sekretua.

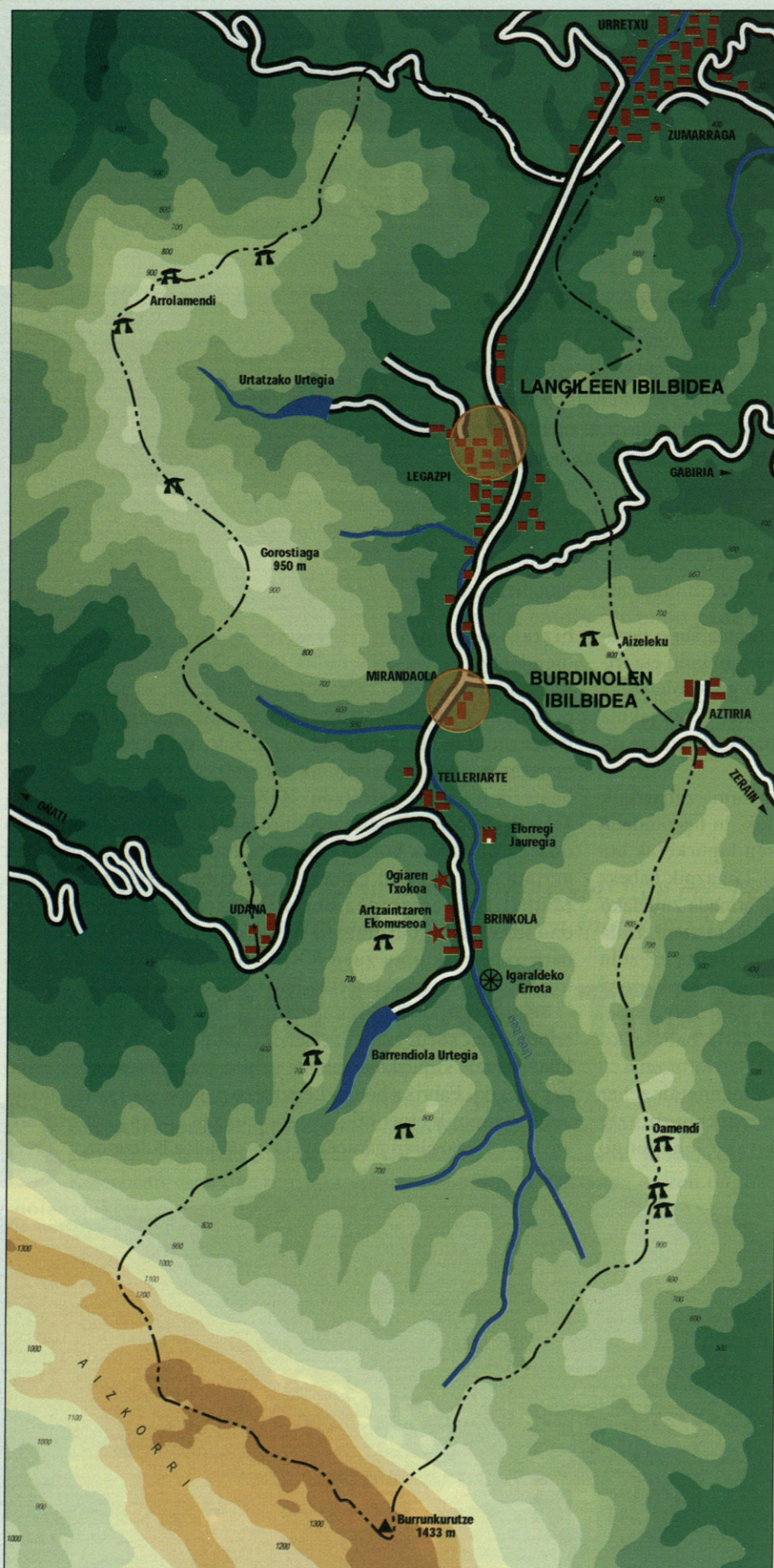
1.200. urtean Gipuzkoa Nafarroako Erresuma zaharretik ateratzen ondoren, Legazpiko lurra muga izanik, bi herrialdeen liskarrak pairatu zituen herriak, nafartarren lapurketak eta erasoak batez ere. Arazo hauek zirela medio, Legazpik babesa eskatu zion Segurari, herri honek harresia eta armada zituelako eta modu horretan 1384.ean Segurarekin bat egin zuen. Hala ere, legazpiarrak berehala konturatu ziren tratua ez zela hoberako izango, Segurak sekulako zergak eta debekuak ezarri zitzielako, herri honen kontrako auzietan eroriz etengabe. Harreman kaxkar eta giro txar honek Seguratik banatzeko gogo piztu zuen, saiakera luzeen ondoren 1608an lortu zena..

Burdinaren lanketa eta horren inguruan mendetan zehar sortutako ekonomia eta industria motek markatu dituzte bailara honen historia eta bizitza. Bailarako lehenengo

biztanleak olagizonak ziren, Antzin eta Erdi Aroko mendeetan zehar burdinolaz lan egiten zutenak. Hasieran haizeoletan eta XIV. mendetik aurrera, uraren indarra erabiliz, ibaiaren ondoan kokatu ziren burdinola modernoetan, Mirandaola kasu. XV. mendean Legazpin martxan zeuden 20 burdinoletatik, 200 urte geroago laupabost besterik ez ziren gelditzen, XIX.ean azken burdinola itxi zelarik. Europatik zetorren burdinaren kalitatea eta prezio onaren ondorioz burdingintzaren industriaren gainbehera gertatu zen. Legazpi gainera fisikoki baztertuta gelditu zen Madril-Irun errepidea bertatik igaroko ez zela erabaki ondoren, baina burdinaren industrian izandako garrantzia berriro berreskuratu zuen XX. mendearen hasieran Norteko trenbidearen eraikuntzarekin batera.

Patricio Echeverriaren garaia da. 1908.ean 12 langilerekin enpresa bat sortu zuen eta herriko industria garrantzitsuen bilakatu zen, Gipuzkoan langile gehien izan dituen enpresetako bat izan da. Fabrika honek Legazpiko paisaia eta bizitza aldatu zuen, kanpotik etorritako langile etorkin andana bat erakarri zuelako, Legazpiren garapena eta hazkundera bultzatuz.

Langileen Ibilbidea: Patricio Echeverriaren unibertsoa

50eko hamarkadako langile bizitza giroa erakutsiko dizkigun ibilbide hau puntu interesgarri osatuta dago, herria barna 50 minututako txango lasaia oinarritutako egiteko modukoa eskainiz, puntu bakoitzaren azalpenak espreski prestatutako paneletan jarraitzen ditugun bitartean.

Ibilaldia **Azpiko-Etxean** abiatzen da lehenengo paper fabrika eta Legazpi industrializazioaren hasieraren adibidea gisa har daitekeena. XIX. mendeko paper zemento edo teilen fabrika hauek aurreko burdinolen eta XX. mendeko fabrika hauek diena tarteko espazioa bete zuten.

Urola kaletik jarraituz **Echeverria Aguirre etxearen** aurretik pasako gara. Patricio Echeverria bizi zen etxea, 1924an eraiki zena.

Metro batzuk aurrerago **Economato** rekin topo egingo dugu, 1939an irekitakoa. Bertan etxeko andreak ilara luzerak egiten zituzten eguneroko elikagaiak berreskuratzeko kartillen bidez. Ziguiluz eraman zuen azkeneko kartilla 1991an da.

Burdinolen Ibilbidea, Burdinaren oinarria

Legazpi igaro ondoren Oñatirako bidean berehala aurkituko dugu ezkerrean Mirandaolako parkea, bisitariak une atsegina pasa dezan osagai guztiekin: turismo bulegoa, ikus-entzunezko zerbitzua eta Mirandaolako burdinola arlo didaktikoren aldetik eta denda, kafetegia, frontoiak, erretegiak eta haur parkea arlo ludikoaren aldetik. Dena ingurune lasai eta paregabean kokaturik.

Ikus-entzunezko zerbitzuan Legazpi-ko haraneko burdinaren bilakabidea eta kusten zaigu, mendiko aztarna arkeologikoa koetatik hasi eta gaurko garairaino.

Aurrera jarraituz, Mirandaolako bu

INIGO TXINTXURRETA

Mediku kontsultategia.

Economatoaren ondoan **Etxe-Alai** dago, 1922an eraikita kanpotik etorritako langileei aterpea emateko.

Hurrengo puntua fabrika bera da, **Patricio Echeverria S.A.**, 1908an fundatua eta edozein lanbidetarako tresnak egiten zituena. 1931. urtean bere altzairu propioa ekoizten hasi zen, tresnen ekoizle integrala bilakatuz. Barruak Fritz Langen "Metropolis" filman irudikatutako paisaia ematen zuen, hiri handi bat bezala, tren batek zeharkatutako kaleekin, autobusen bidez zerbitzuekin eta bizikleta horiz gora eta behera zebiltzan langileekin.

Lanaren hiribidetik gora **Santa Krutz** gentsioa topatuko dugu, langile ezkongabeei aterpe emateko sortutakoa. Gehiago goz, **langileen auzoetara** iritsiko gara, 20ko eta 40ko hamarkada bitartean Legazpira iritsi ziren langileen familiei

etxebizitza emateko xedez eraiki zirenak. Garai hartan Legazpiko populazioa % 48 inguruan igo zen. San Inazio auzoan **langileen etxebizitza** bat barrutik ezagutzeko parada izango dugu, 50eko hamarkadako dekorazio guztiarekin: sukaldea, apopiloen gela, komuna eta abar.

San Inazio auzotik apur bat gorago **Santa Teresa de Jesus ikastetxea** dago, enpresak berak sortutakoa. Jaitsiera hasiz eta San Inazio kaletik, **Kaperauaren etxera** iritsiko gara. Zonalde honetan bilduta ibilaldiko beste eraikin batzuk badaude, **Mediku kontsultategia** adibi-

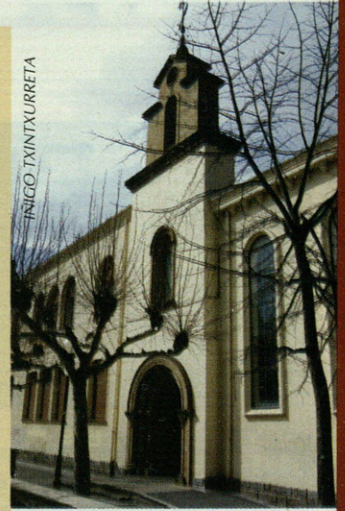

Langileen etxeko apopiloen gela kontsultategia.

dez, **Patricio Echeverriak** eraikitako izaera soziala zuen lehenengo zerbitzua. Kalearen bestaldean **Ostakua** dago, fabrika bisitatzeko zuten kanpoko pertsonalitateentzat hotel partikular bezala a s m a t u a .

Santa Krutz kaletik segituz, **Kapera** aurkituko dugu, honen jarraian **Buen Pastor ikastetxea** eta azkenik Legazpi herria bera, hemen **eliza, udala** eta **Bikuña jau-regi** ederrarekin. Jauregia XVII. mendeko oinplano karratuko oinetxea da. Zurezko galeria bikaina dauka aldeetako batean eta gainontzekoa harrizkoa eta adreiluzkoa da. Bertan, bikuñatarren leinu ospetsua bizi zen.

Kapera

INIGO TXINTXURRETA

burdinolarekin eta ondoan dagoen ermitarekin egingo dugu topo.

Mirandaola burdinolaren erreproduktio zuzena da, burdina lortzeko fabrika, **alegia**. 1400. urtean dagoeneko abian dagoen burdinola honek 400 urtean zehar ekoizti zuen burdina. Gertakari ospetsua eta xelebrea ere gertatu zen: Mirandaolako miraria. 1580. urteko maiatzean olagizon batzuk lanean ari ziren igandean. Labean 250 kiloko galdaketa egiteko almina mineral eta ikatz sartu ondoren eta hosto orduz lan egin ondoren, sei kiloko burdina zati bat baino ez zuten atera,

gurutze formakoa. 1633an Iruñeko gotzainak gertaera miraria izan zela adierazi zuen.

Gertaera honen oroitzapen gisa **Patricio Echeverriak** Mirandaola berreraiki zuen 1952an.

Gaur egun, XIV. mendean burdina lantzen zen modua zuzenean jarraitzeko aukera eskaintzen da burdinola honetan, horretarako garai hartako olagizonek artisauro lan hutsean egin ohi zuten moduan prestatutako erakustaldiaren bidez.

CALDERERIA AIZKORRI, S.L.

- Era guztietako galdaragintza ertaina eta arina
- Egitura metalikoak
- Soldadura bereziak: aluminioa, letoia, altzairu herdoilgaitza...
- Azterketak eta aurrekontuak

Tailerrak eta bulegoak:
Oñatirako bidea, 65. Km.
Telleriarte auzoa
Telf. 943 73 09 21
Faxa 943 73 14 08
20230 LEGAZPI
(Gipuzkoa)

INIGO TXINTXURRETA

■ Legazpi aurreindustrialatik txangoa

Mirandaolatik aurrera jarrituz gero Oñati aldera Telleriarte eta Brinkola auzoetara iritsiko gara. Hemen igartzen da industrializazio aurreko garaian Legazpi nolakoa zen, auzo hauen giroa guztiz baserritarra baita.

Telleriarten, Urola ibaia prestatutako ur jauzi eta presa baten ondoan Elorregi Jauregia ikus dezakegu eta apur bat aurre-

rago jarraituz, Igaraldeko errotara iritsiko gara.

Oñatirako bidetik Barrendiolako urtegira doana hartuko dugu, horrela Brinkolara iritsiz. Aterpetxeaz aparte, Legazpiko auzo honetan beste bi toki guztiz interesgarriak aurkituko ditugu bisitatzeko moduan: Ogiaren Txokoa eta Artzaintzaren Ekomuseoa.

Lehenengoa Igaralde-Goena baserrian kokatzen da, baserri honetan gaur egun ogia artisau eran egiten baita. Txokoak ogia egiten ikas eta ikus dezagun eskaintzen digu, baita jaki honi lotutako alderdi mitologiko eta erlijiosoei buruzko erakusketa finkoa.

Artzaintzaren Ekomuseoa aldiz, Erraizabal baserrian topatuko dugu. Bertan, Idiazabal gazta artisau erara egiteaz apar-

te, ikus-entzunezko baten bidez eta erakusketa finkoan, artzaintzaren inguruko alor guztiak biltzen dira: paisaia, abereen zainketa, larre aldatzea, bizilekuak, ardien arrazak, hots, mendetan zehar Euskal Herrian guztiz garrantzitsua izan den lanbide eta bizimodu bati buruzko informazio guztia.

Beste Jarduerak

Orain arte aipatutako ibilbideaz aparte Legazpik beste hainbat eskaintza gordetzen du bisitariarentzat. Aizkorriko maldetako bere kokapen bereziarengatik, era guztietako mendi ibilaldiak egiteko toki aproposa da, Aizkorri aldeko ibilbide gogorretatik Gorostiaga edo Oamendi aldeko txango lasaiagotara.

Ibilaldi hauetan baso sakonak zeharkatuko ditugu eta mendien gainaldetan antzinako artzainen hilobiak topatuko ditugu bideen alboetan, Neolitikoko eta Brontze Garaietako trikuharri eta tumulu erraldoiak alegia, gaur egun harripileta besterik ez direnak eta aurri

egoeran tamalgarrian daudenak. Hala ere, iaz Aranzadi zientzi elkarteak udalerriko megalito guztiak seinalizatu zituen bisitari mendizaleak bereiz ditzan. Monumentu hauek Arrolamendi-Gorostiaga mendilerroan, Barrendiola urtegiaren inguruko muintan eta Oamendi-Irumugarrieta aldean kokatzen dira.

Praktika daitekeen beste kirola mendi bizikleta da. Horretarako oso aproposak dira Gorostiaga mendiko antenaraino igotzen den pista edota Kimu Berri aterpetik pasa ondoren Arrolamendi aldera doana. Gain horietatik ikuspegi aparta izango dugu Aizkorriko mendizerraren gain.

Legazpik Gabiriarekin muga egiten duen Aztiria izeneko auzoa ibilaldi lasaien abiapuntua izaten da, bai oinez,

bizikletaz edota zaldiz ere. Auzo hau asteburuetan oso girotua egoten da eta bertako entsaladak famatuak dira inguru honetan, hornitzen dituzten tomateen kalitatearengatik.

Barrendiolako urtegiari txango lasaian buelta ematea merezi du, bertako amuarrain irrikatuak harrapatzeko asmoz joandako arrantzaleen trebeziaren lekuko bilakatzen garen bitartean.

Barrendiola Aizkorriko malda igozera ausartuko diren mendizaleen abiapuntua izaten da. Bizkorniako lepoa iragan ondoren Arantzazu, Urbia edo Aizkorri bera izango dute helburu.

Legazpiko punturik garaiena den Burrunkurutze izeneko gandorrari dago-kionez, ez dago adostasunik bere benetako altuerari buruz, mapek 1.433 metro ematen baitiote eta mendiko buzoiak 1.300 metro markatzen ditu eta ●

◆ IÑIGO TXINTXURRETA

■ Informazio praktikoa

NON LO EGIN:

- Hotel Mauleon 943 73 08 70
- Brinkolako Aterpea (Brinkola) 943 73 04 28

NON JAN:

- Aitxuri 943 73 06 00
- Azpikoetxea 943 73 13 87
- Latxartegi 943 73 04 94
- Goiko Izarra 943 73 36 48
- Goiherri 943 73 00 39
- Lau Bide 943 73 12 49
- Mauleon 943 73 08 70

TURISMO BULEGOA:

- Urola Garaia Eskualdeko Turismo Bulegoa. (Mirandaola Parkea) 943 73 04 28

ESANDAKO GUZTIA GUTXI IZANGO DA BETI

GALDETU KURSAALERA GERTURATU

DEN EDOZEIN BATZARKIDERI.

TOKIARI BURUZ HITZ EGINGO DIZUTE:

RAFAEL MONEO ARKITEKTO EZAGU-

NAREN ERAIKINA TXUNDIGARRIA

DELAKO. KOKAPENARI BURUZ ERE

ARITUKO ZAIZKIZU: ITSASOAREN

AURREAN ETA HIRIAREN ERDI-

GUNEAN AURKITZEN BAITA. AZPIEGI-

TURA OSOAK ETA ERABILERA

ANITZAK AIPATUKO DIZKIZUTE:

ANTOLAKETA PRIMERAKOA DELAKO.

ETA AZKENIK, HIRIARI BURUZ

MINTZATUKO DIRA: DONOSTIA LEKU

BEREZIA BAITA GOZATZEKO, KIROLA

EGITEKO, EDERKI JATEKO, EROSKE-

TAK EGITEKO... ESANDAKO GUZTIA

GUTXI IZANGO DA BETI.

AVDA. DE LA ZURRIOLA, 1
20002 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel.: 943 003 000 . Fax: 943 003 001
e-mail: kursaal@kursaal.org
www.kursaal.org

**DONOSTIA
SAN SEBASTIÁN**

CONVENTION BUREAU

REINA REGENTE, 3
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel: 943 481 466 . Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

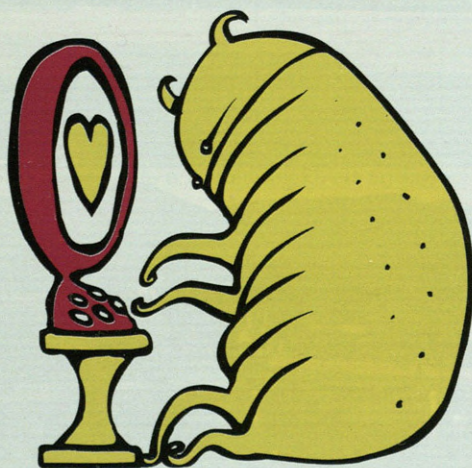
Denbora-pasak

Asteko Lokuzioa

FRANKLIN

ZAZPIAK
BATMAN

IMILDU

e-mail bidaltzeari...

LASAI, FELIPE, DAMIAN BEZAIN PRONTO

Enviar un e-mail /

... dagokion aditza

... IMILDUKO DIZUT ESATEKO

Envoyer un e-mail / e-maleing

Kike Amonarrizen Umorea

NELSON MANDELA

-Zein da Nelson Mandelaren eta Frantziako Gobernuko edozein kideren arteko aldea?

- !?!

- Nelson Mandela, aukeratua izan aurretik egon zen presondegian!

ITSUSIA

David Mendiburuk honako txiste

hau bidali digu Internet bidez. Zuk ere bidali nahi badizkiguzu, hona gure helbidea: www.argia.com/umorea.

Mozkor bat, kalean botata dago eta neska bat ondotik pasa da. Orduan mozkorrak:

- Agur itsusi!

Neskak haserre, honela erantzun dio:

-Mozkorra!

Orduan mozkorrak:

-Bai, baina niri bihar pasa egingo zait!

			Eskuaren neurria	▼	Nork atzizkia	▼	Albaniako hiriburua	▼	Beldurra, ikara	▼	Bokala
			Asezina		Her., hizk., eduki		Nafarroako herria		Kontso, bustia		
			►		▼		▼		▼		▼
			Errep., txori mota	►		Ur bihurtu	►				Argaldua, mehetua
			Bete			Junta-gailua					
Jazar	▼	Egokiera	► ▼			▼			Interjekzioa	►	▼
Musika tresna		* Herria							Eskale		
►		▼						▼		Hidrogenoa	►
										Kasik	
Sarrera	►				Ataurrea	►				▼	
Maiz					Ipurtzulo						
►			Dauka	► ▼	▼	Kontso-nantea	►	Sobera	►		
			Norat atzizkia			Iratzea		S birritan			
Orrazteko tresna	►		▼			▼	Begira	► ▼		Kontso-nantea	►
Landare mota							Iparre-tarrak			Ez eme	
►				Kristo du eredu	►	▼				▼	
				10							
Pl., karraskari mota	►		▼					Modua	►		

Aurreko asteko soluzioak

S I O A B A L A S T R O A I N F
 H T N R A R N S A P U K R T S A R I
 U O K T E R O A F F I R T U S E R I
 M R A N E R K A A R A O S S O B R
 A L A N B R E A E T P A T U B E N
 N O R L A Z B I T I M U S P O A N
 T J O U L Z K A A B F I N R E I D A
 E U R L E I S A E R O F I N R P N O K
 R A I T S A E R O F I N R P N O K
 I O T R A E G I K A B E N I T E

1. Arkakuso. 2. Emaizak. 3. Gorostia. 4. Lekeitio.
5. Otalorea. 6. Pertsona. 7. Anorakak. 8. Zakatzak.
9. Makarrak. 10. Bizkorra. 11. Goiztiar. 12. Asuncion.

		⬤	K	⬤	L	⬤	O	⬤	A	⬤	
		M	A	S	A	I	L	A	K	O	
		⬤	M	A	⬤	K	O	R	T	A	
⬤	Z	⬤	P	A	R	R	A	N	D	A	⬤
B	U	H	A	M	E	A	⬤	A	I	⬤	O
⬤	B	E	T	I	⬤	D	A	⬤	T	A	R
Z	I	R	A	L	D	O	K	A	⬤	R	E
⬤	E	R	R	A	I	N	A	⬤	M	I	N
A	T	E	R	⬤	A	⬤	T	R	E	N	A
⬤	A	N	A	I	T	A	S	U	N	A	K

Goitik behera: 1. Aldea. 2. Ari. Zil. 3. Ura. Akain. 4. Robota. iE. 5. D. Akatu. U. 6. Iz. Aralar. 7. Neuri. Ero. 8. Uka. Bat. 9. Indak.

O	K	I	L	A
K	E	D	A	R
I	D	U	N	A
L	A	N	D	U
A	R	A	U	A

ALBERTO ELOSEGI

IÑAKI MURUA

NAFARROAKO? TXAPELKETA

Iragan igandean burutu zen, Lesakan, azkenekoa eta haxe pentsatzen etorri nintzen etxera bueltan, Nafarroa eta Iparraldeko izan arren, gutako gehienontzat Nafarroakoa dela praktikan edo hala deitzen diogula behintzat. Behar bada Lapurdin, Maulen, Garazin egingo balitz finala... zergatik ez? Joango ote ginateke Lesakara bezala? Ez ote dugu gure buruetan dugun "muga" Muga bera baino ere mugatzaileago? Noiz inplikatu / konplikatu behar dute lapurtar, xiberotar eta Iparraldeko nafarrek finala hara eramateko egiturak eta izerdia biltzen? Ederra izanen litzateke bertsoen mugarriak euskaldunok lotzeko baliatzea.

Baina, lotu gintuen eta nola gainera. Zambra aretoak edozein pilotalekuk baino entzuteko goxotasun gehiago eskaintzen du eta baita kanturako ere. Halako betekada eta giro hurbil bezain beroak, entzuten geundenok ere oholtzaratzeko tentazioa ematen zuen. Giroak bultza egiten zion ateratzeko zorian zegoen arrazoi neurtuari.

Hala ere, ez zen saiorik borobilena izan. Lehertzea falta izan zitzaion sentsazioa geratu zitzaigun askori. Zergatik? Giro bikaina, kontsokratutako gazte-beteranoak kantari...

NEURTU OHI DENAZ

Gaiak, orokorrean, kanturako aukera ona ematen zutenak zirela uste dut nik. Badakigu gaia ia beti bertsolariak egiten duela eta asmatzen badu bale eta bestela kale, izaten da. Beraz, errepikatutako paperen bat edo beste eta bakarkako gaien artean zeuden aldeak salbu, saio onak egiteko aukera ematen zuten gaiak iruditu zitzaizkidan niri. Puntuak ere bidea ematen zutenak eta errimen menpekotasun gehiegirik gabeak.

Zorteak parekatu zituen bikoteak ere lan ona egiteko parada eskaintzen zuten eta hala egin zuten gehienek.

Txapelketak, ordea, badu lotzen gaituen zerbait eta hori sumatu genuen. Azkenean oreka mantentzen maisu dena irabazle gertatu zen ustekoa naiz ni, beste urte batzutan distiratsuago azaldu bazaigu ere.

Epaiak ez zuen onespena besterik jaso. Inork ez zuen aipatu ere egin nire ingurutik sailkapenarekiko ñabardurarik.

GUSTATZEN ZAIGUNAZ

Ez ohikoa da txapelketan umorea dariola ikustea eta igandekoa ez da salbuespen. Hala ere, inor nabarmentzekotan beratarra izan zen hori. Beste munduko arrazoen bila joan gabe, askotan betikoa erantzunaz baina momentu hartan eta han gure buruek espero zuten arrazoi transzendente horren ordez, zapla! Erantzuna eta frexkoa gainera, inork baino gehiagotan.

Hasierako agurretik bereganatu zuen zalea bere hizkera, irudi eta erabakiek. Hura kantura zetorrelarik aurpegiak masailak borobilduta jartzen genituen, nahi gabe, berez jartzen ziren. Hari, zegaldurik zeukanik ez genion irizten eta horixe nahi genuen. ateratzen zitzaion frexkurarekin kanta zezala puntuak puntu eta epaileak epaile. Eta asmatu egin zuen.

Zenbat eskertzen den horrelako jarrera egoera horietan! Baina nork lezake? Nor arriskatzen ("arriskatu" ala beste gabe: "nori ateratzen zaio" jarri behar nuen) da sailkapenean zeresanik daukala sinistu eta hala aritzera? Subkontzienteak uste eta nahi genukeena baino gehiago mugatzen gaitu. Badirudi txapelketan umorezko bertsoak ez duela serioak hainbeste puntu lortzeko balio eta hala izango da gainera, gehiena behar eta estimatzen duguna gutxiago puntuatu. Segi horrela Julen ea kontagiatzen gaituan!

Txapelketak, bertsolarien agurretan ez bada, omenetarako aukerarik ematen ez duen arren, Bittor Elizagoienek jaso zuenak sentimendu goxoak pilotatzen lagundu zuen. Nola-bait esateko, hogeita bost urtetako larrialdi-gozamen, lore eta arantza guztiak bizi eta bizitzen lagundu izana eskertu genion zaleok eta gustura gainera. Zezen edo behitaldeetan ere betrioiak erakusten dio ibilbidea taldeari. Une hunkigarria izan zen, alabtxoak-berak egindako bertsoa kantatu zionekoa.

Eskertzen dira horrelako uneak txapelketetan, bestela, pare parean asmatuta ere, hain dira hotzak sailkapen eta puntuazio demonio hauek! ●

"Zambra aretoak edozein pilotalekuk baino entzuteko goxotasun gehiago eskaintzen du eta baita kanturako ere. Halako betekada eta giro hurbil bezain beroak, entzuten geundenok ere oholtzaratzeko tentazioa ematen zuen. Giroak bultza egiten zion ateratzeko zorian zegoen arrazoi neurtuari. Hala ere, ez zen saiorik borobilena izan. Lehertzea falta izan zitzaion sentsazioa geratu zitzaigun askori. Zergatik?"

LENBUR LURRALDE - MUSEOA MUSEO - TERRITORIO LENBUR

Mailuak burdin gorra ingudean oso aspalditik jotzen du hemen, Urola-Garaia eskualdean. Horregatik, **LENBUR Fundazioak** gure Burdin Harana ezagutzera gonbidatzen zaitu: paisaiak, burdina, ohiturak, museoak, baselizak, baserriak, dorretxeak,... Gure eskualdea hau eta gehiago ere bada, zatoz, zure zai gaude.

Cae el martillo sobre el yunque y toma forma el hierro desde tiempos inmemoriales aquí, en nuestra comarca **Urola-Garaia**. Por eso, **LENBUR Fundazioa** te invita a que conozcas todo aquello que nos convierte en el Valle del Hierro: paisajes, hierro, costumbres, museos, ermitas, caseríos, casas-torre,... Somos esto y mucho más, sólo nos faltas tú.

Egun bat duela 50 urte
Langilen Ibilbidea

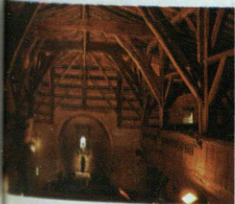
Artzantzaren ekomuseoa

Ogiaren txokoa

Igartubeiti baserria

Antioiko baseliza

Urretxu, Iparragirrerren
jaiotetxea

Mineral eta fosilen
museoa

Urola-Garaia eskualdeko
turismo bulegoa

ORDUTEGIA:

Astegunak astelehena salbu: Larunbata: 10:00etatik 14:00etara
10:00etatik 14:00etara 16:00tik 18:00etara
15:30etatik 17:30etara Igandea: 10:00etatik 14:00etara

Informazioa dohan bidaltzen dugul!

HORARIO:

Laborables excepto lunes: Sábado: 10:00 a 14:00
10:00 a 14:00 16:00 a 18:00
15:30 a 17:30 Domingo: 10:00 a 14:00

¡Solicita información gratis!

LENBUR
FUNDATZIOA

Euskadi
PAIS VASCO
Atsegin handiz

TURISMO
GIPUZKOA

LENBUR TURISMO BULEGOA: Mirandaola Parkea, Telleriarte z/g, 20230 LEGAZPI, Gipuzkoa
Tfnoa.: +34 943 730428 / Faxa: +34 943 733163 e-mail: mirandaola@lenbur.com

Apirilak 2:

Hitzaldia: Haragi ekoizpenaren etorkizuna Gipuzkoan.

Hizlariak:

- Alberto Aldasoro: (EHNEko haragi saileko arduraduna eta baserritara)
- Jon Leturia (Harakina)
- Eneko Egibar (Albaitaria eta kanalen sailkapen teknikaria)
- Gipuzkoako Foru Aldundiko Teknikaria.

Lekua: Tolosako Kultur Etxean.

Ordua: Iluntzeko 20:00

Apirilak 3:

Hitzaldia: Haragia eta Kontsumitzailea.

Hizlariak:

- Iñaki Arratibel (Sendagilea)
- Iñaki Perurena (Kirolaria)
- Roberto Ruiz (Sukaldaria)

Lekua: Tolosako Kultur Etxean.

Ordua: Iluntzeko 20:00.

Apirilak 5:

- Ganadu eta bere elikagaien erakusketa goizeko 9:00etatik aurrera.

- Pertsonai ezagunen arteko HARAGI GISATU LEHIAKETAK

* Ainhoa Alerbe/Andoni Imaz.	* Kike Amonarriz/Angel Alkain
* Joxerra Gartzia/Agustin Gajate.	* Juan Manuel Erasun/Ainhoa
* Aizpea Goenaga/Millan Telleria.	Ostolaza.
* Mikel Markez/Josune Bereziartu.	* Anabel Arraiza/ Aitor Zabala
* Angel M ^a Peñagarikano/Abraham	* Nerea Pikabea/Joxemi Salazar
Olano.	* Ramon Labaien/Jose M ^a
* Periko Alonso/Santi Bakero.	Gorrotxategi.

- Bertsolariak eta Inaxio Perurenaren herri kirol erakustaldia.
- Goiz guztian zehar, haragi dastaketa publikoa.
- Eguerdiko 13:00etan sari banaketa.
- **LEKUA:** Tolosako Triangulo Plazan.

Laguntzailea: